

Освітня програма для початкової освіти «Світ чекає крилатих» 2 клас

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009F882B00734FBA00
Підписувач Якименко Олександр Васильович
Дійсний з 05.06.2023 12:59:05 по 05.06.2025 12:59:05

Державна служба якості освіти України

№ 01/01-23/1339 від 02.07.2024

Адреса: 02002, Україна, м. Київ, вул. Раїси Окіпної, 10, офіс 87.

Телефон гарячої лінії: 0800332454 (безкоштовно), 066-791-03-88 (Viber, Telegram, WhatsApp).

Електронна скринька: svit.krylatyh@ukr.net

Група у Facebook: Освітня система Анжеліки Цимбалару

Зміст

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА	3
УКРАЇНСЬКА МОВА (МОВА НАВЧАННЯ)	3
Пояснювальна записка	3
2 клас	4
ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА	32
АНГЛІЙСЬКА МОВА (МОВА ВИВЧЕННЯ)	32
Пояснювальна записка	32
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ПРИРОДНИЧА, СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА.....	36
ВСЕСВІТ.....	36
Пояснювальна записка	36
2 клас	37
ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МАТЕМАТИЧНА.....	69
МАТЕМАТИКА.....	69
Пояснювальна записка	69
2 клас	70
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – МИСТЕЦЬКА, ТЕХНОЛОГІЧНА, ІНФОРМАТИЧНА.....	102
АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАТИКА (ІКТ).....	102
Пояснювальна записка	102
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ФІЗКУЛЬТУРНА СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА	132
Пояснювальна записка	132

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА

УКРАЇНСЬКА МОВА (мова навчання)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *українська мова* (мова навчання) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами української мови для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування української мови на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *українська мова* (мова навчання) спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток мовними засобами; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду різних видів мовленнєвої діяльності;

морально-етичне, громадянське, патріотичне, виховання дитини мовними засобами, формування культури спілкування українською мовою у різних формах і видах діяльності, зокрема й за допомогою сучасних гаджетів;

формування цілісного образу світу і розуміння місця і ролі української мови у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до української мови як державної, рідної; читання, дитячої літератури, бажання опановувати державну мову;

розвиток пізнавальних і мовленнєво-творчих здібностей дитини, вміння працювати з різними джерелами інформації, здатності до її аналізу та використання у різних життєвих ситуаціях;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу української мови;

формування здатності до самовираження засобами української мови, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку завдяки аналізу творів дитячої літератури, медіатекстів.

Мету й завдання реалізують за такими концентрими: «Звуки і букви», «Слово. Словосполучення», «Речення», «Текст», «Дитяча література», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *українська мова* (мова навчання) передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня виділені в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, вчитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 7 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета *українська мова*. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Для проведення занять з предмета *українська мова* (мова навчання) клас ділять на дві групи відповідно до нормативних документів МОН України.

У класному журналі облік проведених занять з кожною групою дітей (у разі поділу класу на дві групи) здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: *Українська мова (І група)* і *Українська мова (ІІ група)*. Якщо клас не ділять на групи, сторінку в журналі підписують без зазначення групи (*Українська мова*).

2 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами української мови
<i>пояснює</i>, що вивчення предмета «Українська мова» дозволить успішно користуватися мовою для спілкування, пізнання довкілля, у навчальних та життєвих ситуаціях і <i>наводить</i> приклади; [1 МОВ 1.1]	Навчальний предмет «<i>Українська мова</i>»
Концентр «Звуки і букви»	
<i>пояснює</i>, що звук людина чує і вимовляє; [2 МОВ 4.1] <i>визначає</i> зі сприйнятих на слух звуків, слова, речення, тексту (до 5 речень) звук за поданою умовою і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 1.1] <i>пояснює</i>, що мовні звуки бувають голосними і приголосними; голосні утворюються за допомогою голосу; приголосні – за допомогою голосу і шуму або тільки шуму і <i>наводить приклади</i> голосних і приголосних звуків; [2 МОВ 4.1] <i>розпізнає</i> голосні / приголосні звуки на слух за вимовною ознакою (артикуляцією – наявністю / відсутністю перешкоди на шляху видихуваного повітря); [2 МОВ 1.3] <i>пояснює</i>, що приголосні звуки бувають твердими і м'якими, дзвінками і глухими і <i>наводить приклади</i> твердих і м'яких, дзвінких і глухих приголосних звуків; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що голосні звуки бувають наголошеними і ненаголошеними; наголошені голосні звуки вимовляють з більшою гучністю голосу з невеликим подовженням та <i>наводить приклади</i> у словах; [2 МОВ 4.1]	Звук, звукосполучення в усному мовленні. Голосні і приголосні звуки. Тверді і м'які приголосні звуки. Дзвінки і глухі приголосні звуки. Наголошені ненаголошені голосні звуки.
<i>визначає</i> серед чистомовок, скоромовок ті, які потрібні для вправлення вимови звуків звукосполучень саме для нього / неї і <i>промовляє</i>	Техніка говоріння Правильність говоріння Вимова звуків,

їх; [2 МОВ 1.4] <i>визначає</i> серед артикуляційних вправ ті, які потрібні для формування його / її правильної вимови і виконує їх; [2 МОВ 1.4] <i>артикулює</i> чітко звуки, звукосполучення у процесі виконання навчальних завдань, під час говоріння у певних життєвих ситуаціях (у дітей з органічними порушеннями вимови цей показник не враховується); [2 МОВ 1.2] <i>вимовляє і наголошує</i> правильно слова, передбачені програмою для опанування звуковимови і правопису, а також слова, що входять до термінологічного кола кожного предмета (сантиметр, кілометр, термометр тощо); [2 МОВ 1.2] <i>вимовляє</i> правильно слова з подвійним наголосом (<i>алфа'ві'т, весня'ни'й</i>) [2 МОВ 1.2] <i>вимовляє</i> правильно слова з ненаголошеними голосними звуками [e^н], [и^н]; дзвінками і глухими приголосними звуками, зокрема й [г], [г] та [г']; [дж], [дз] та [дж'], [дз']; [ш], [шч]; [ч] [ч]; [ф] [ф']; [хв] [хв']; [2 МОВ 1.2] <i>досліджує</i> вимову парних дзвінких і глухих приголосних звуків і <i>доходить висновку</i>, що про те, що дзвінкі приголосні звуки не втрачають дзвінкості в кінці слова та перед глухим приголосним і <i>вимовляє</i> їх правильно; [2 МОВ 4.1] <i>досліджує</i> спосіб вимови подовжених і неподовжених приголосних звуків і <i>доходить висновку</i>, що подовжений звук вимовляється протяжно та відповідно <i>вимовляє</i> їх; [2 МОВ 4.1]	звукосполучень, слів під час говоріння. <i>Практична робота:</i> визначення серед 3-4 пропонуваніх чистомовок, скоромовок, артикуляційних вправ тих, які потрібні для вправляння у вимові певних звуків, звукосполучень. Наголошені і ненаголошені голосні звуки. Парні дзвінкі і глухі приголосні звуки. <i>Досліджує вимову парних дзвінких і глухих приголосних звуків.</i> <i>Дослідження вимови подовжених і неподовжених приголосних звуків.</i>
<i>пояснює</i>, що букву людина бачить і пише; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що букви а, о, у, и, е, і, я, ю, є, ї позначають на письмі голосні звуки ([a], [o], [y], [и], [е], [і]) і <i>наводить</i> приклади букв; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що усі інші букви алфавіту, крім ь, позначають на письмі приголосні звуки, як тверді, так і м'які, та <i>наводить</i> приклади букв; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що буква ь звука не позначає, а вказує на м'якість попереднього приголосного	Букви на позначення голосних і приголосних звуків. Буква ь**. Буква і**.

звучає і наводить приклади слів; [2 МОВ 4.1] виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що буква і вказує на м'якість попереднього приголосного звука і наводить приклади слів; [2 МОВ 4.1] пояснює, що букви я, ю, є можуть мати різні звукові значення залежно від місця у слові: на початку складу, (зокрема й після голосного звука) ці букви позначають два звуки ([й'а], [й'у], [й'є]), а після букв на позначення м'яких приголосних звуків, ці букви позначають один голосний звук ([а], [у], [є]) і наводить приклади слів; [2 МОВ 4.1] пояснює, що буква ї завжди позначає два звуки ([й'і]) і наводить приклади слів; [2 МОВ 4.1] пояснює, що буква щ завжди позначає два звуки ([шч]) і наводить приклади слів; [2 МОВ 4.1] пояснює, що апостроф позначає роздільну вимову звуків у слові і ставиться після букв на позначення твердих приголосних перед буквами я, ю, є, ї, які позначають два звуки, і наводить приклади слів; [2 МОВ 4.1] пояснює, що буквосполучення дж, дз, один звук ([дж], [дз], [дж'], [дз']) і наводить приклади слів; [2 МОВ 4.1] пояснює позначення на письмі звуків [г], [г'], [г] буквами г та ґ; [2 МОВ 4.1] пояснює співвідношення між звуками і буквами у складі, слові; [2 МОВ 4.1] перевіряє та пояснює позначення на письмі ненаголошених голосних звуків [е"], [и"] буквами е та и; [2 МОВ 4.1] називає напам'ять алфавіт (за алфавітними назвами букв); [2 МОВ 4.1] доцільно використовує в мовленні слова: наголошені і ненаголошені голосні звуки, тверді і м'які приголосні звуки, парні дзвінки і глухі приголосні звуки алфавіт; [1 МОВ 4.2]	Букви я, ю, є**. Буква ї**. Буква щ**. Апостроф (')**. Буквосполучення дж, дз і їх звукові значення**. Букви г, ґ і їх звукові значення. Співвідношення між буквами і звуками у словах. Алфавіт
виконує графічні вправи за зразком, завданням учителя, зокрема й в сітці зошита на письмо елементів букв, їх з'єднання, розчерки; [2 МОВ 3.1]	Графічні вправи Елементи і з'єднання елементів букв. Розчерки.

<i>пише</i> букви із дотриманням відповідної форми, висоти, ширини, нахилу у розліновках в похилу лінію і лінійку; [2 МОВ 3.1]	Письмо. Письмо малих і великих букв.
<i>пише</i> у сітці зошита в лінію і косу лінію букви; різні з'єднання – верхні (он, ви, ев, вг, ех, ог, вз, гр, ос, во**), нижні (ол, им, гв, ьл**), середні (пи, іа, ьо, фе, ве, ге, оа**) і <i>коментує</i> свої дії; [2 МОВ 3.1] <i>застосовує</i> в кожному конкретному випадку відповідний для зручності поєднання букв спосіб з'єднання; [2 МОВ 3.1]	З'єднання букв.
<i>позначає</i> на письмі звукосполучення [й'а], [й'у], [й'е], [й'і] буквами я, ю, є, ї; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі м'якість приголосних звуків буквами ь, я, ю, є, і; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі м'якість приголосного перед о буквосполученням ьо; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі апострофом роздільну вимову твердого і м'якого приголосних звуків; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі звуки [шч] буквою щ; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі звуки [дз], [дз'], [дж], [дж'] буквосполученнями дз, дж; звуки [шч] буквою щ; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі звуки [г], [г] та [г'] буквами г та ґ. [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі ненаголошені звуки [е^и], [и^е] буквами е та и; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі парні дзвінки й глухі приголосні звуки відповідно до вимови; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> на письмі подовжені приголосні звуки двома однаковими буквами (подвоєнням букв). [2 МОВ 3.1]	Правопис Букви я, ю, є, ї для позначення на письмі двох звуків. Букви ь, я, ю, є, і для позначення на письмі м'якості приголосних звуків. Буквосполучення ьо. Апостроф (') для позначення роздільної вимови твердого і м'якого приголосних. Буква щ для позначення звуків [шч]. Позначення на письмі звуків [дз], [дз'], [дж], [дж'] буквосполученнями дж, дз. Позначення на письмі звуків [г], [г] та [г']. Позначення на письмі ненаголошених звуків [е^и], [и^е] Позначення на письмі парних дзвінких і глухих приголосних звуків. Позначення на письмі подовжених приголосних звуків.
Концентр «Слово. Словосполучення»	
<i>пояснює</i>, що слово має конкретне значення; окремі слова мають кілька значень, слова можуть бути подібні і протилежні за значенням та	Значення слова.

<i>наводить</i> приклади; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що слова складаються зі звуків, складів; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що слово поділяється на склади за кількістю голосних звуків у ньому і <i>наводить</i> приклади одно-, дво- трискладових слів; [2 МОВ 4.1] <i>поділяє</i> на склади слова з 3-5 складів; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що у слові один із голосних звуків вимовляють з більшою виразністю, виділяючи його інтонацією (наголосом) і <i>наводить</i> приклади слів з наголосом на першому, другому останньому складі; [2 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що: слово – назва об’єкта / об’єктів, яким можна відповісти на питання <i>хто?</i>, <i>що?</i>, належить до іменників; слово – назва ознаки / ознак, яким можна відповісти на питання <i>який?</i>, <i>яка?</i>, <i>яке?</i>, <i>які?</i>, належить до прикметників; слово – назва дії / дій, яким можна відповісти на питання <i>що робить?</i>, <i>що робив?</i>, <i>що зробить?</i>, належить до дієслів; слово, що називають кількість та порядок об’єктів, яким можна відповісти на питання <i>скільки?</i>, <i>котрий?</i>, належить до числівників [2 МОВ 4.1]; <i>пояснює</i>, що службові слова ті, якими не можна відповісти на жодне питання; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що слова можуть бути подібними і протилежними за значенням і <i>наводить</i> приклади; [2 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що слова можуть мати спільну за значенням і звучанням частину і <i>наводить</i> приклади; [2 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що слова можуть мати кілька значень і <i>наводить</i> приклади; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що слова-назви істот відповідають на питання <i>хто?</i>; неістот – на питання <i>що?</i> [2 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що прізвища, імена, географічні назви, назви свят, установ, газет, журналів, книг є	Поділ слів на склади. Наголос у слові. Іменник. Прикметник. Дієслово. Числівник. Службові слова. Слова подібні і протилежні за значенням. Слова зі спільною за значенням і звучанням частиною. Слова, які мають кілька значень. Слова-назви істот і неістот. Власні назви.
---	---

власними назвами об'єктів, які вони називають; <i>визначає</i> власні назви і <i>пише</i> їх з великої букви; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що іменники, прикметники, дієслова можуть бути у формі однини і множини; [2 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> однокореневих слів, як слів, що мають спільну за значенням та звучанням частину; [2 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i>, що у слові можна визначити закінчення і основу; в основі слова можна визначити корінь, суфікс і префікс; [2 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> закінчення, як змінної частини слова, що служить для зв'язку слів у реченні; основи, як частини слова без закінчення; кореня, як спільної за значенням і звучанням частини основи споріднених слів і того, що споріднені слова є спільнокореновими; суфікса, як частини основи слова, що стоїть після кореня і служить для утворення нових слів; префікса, як частини основи слова, що стоїть перед коренем і служить для утворення нових слів; [2 МОВ 4.1] <i>правильно пише і ставить наголос</i> у словах, передбачених програмою для запам'ятовування в 2 класі: <i>алфа́віт, алфаві́т, Батьківщи́на, будь ла́ска, ведмі́дь, ве́ресень, ву́лиця, геро́й, горизо́нт, дива́н, дити́на, до побáчення, духмя́ний, дя́тел, завда́ння, за́сць, календа́р, кі́лим, меда́ль, метро́, на добра́ніч, неді́ля, ноутбу́к, озна́ка, поми́лка, по́милка, понеді́лок, предме́т, п'я́тниця, рюкза́к, середá, співчу́ття, теа́тр, учи́тель, черво́ний, черго́вий, череви́ки, четве́р, черне́тка</i>; [2 МОВ 4.2]	Слова у множині та однині. Однокореневі слова. Будова слова: закінчення, основа (корінь, суфікс, префікс). Слова, значення, вимову і написання яких учні засвоюють у 2 класі.
<i>визначає</i> у сприйнятому на слух слові, двох словах однакові звуки і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 1.4] <i>називає</i> ланцюжок звуків сприйнятого на слух слова з (5-8 звуків); [2 МОВ 1.2] <i>добирає</i> 1-2 слова із сприйнятим на слух звуком; [2 МОВ 1.2] <i>виявляє і виправляє</i> помилки у вимові звуків, звукосполучень, слів у читанні інших та своєму;	Слово в усному мовленні. Словосполучення в усному мовленні. <i>Практична робота: визначення серед 2-4 пропонованих прикладів слів прикладу із правильним наголошуванням.</i>

[2 МОВ 1.1] [2 МОВ 1.6] <i>визначає</i> серед 2 пропонованих тлумачень те, яке відповідає сприйнятому на слух слову і серед 2 сприйнятих на слух слів те, яке відповідає пропонованому тлумаченню; [2 МОВ 1.6] <i>визначає</i> наголос у 3-4 складових словах; [2 МОВ 1.4] <i>визначає</i> у сприйнятих на слух словах слова з наголошеним першим / другим / третім / останнім складом; [2 МОВ 1.4] <i>визначає</i> серед 2-4 пропонованих прикладів слів приклад із правильним наголошуванням; [2 МОВ 1.4] <i>визначає</i> зі сприйнятих на слух звуків, слів, речення, тексту (до 5 речень) слово за поданою умовою (іменник, прикметник, дієслово, числівник, службове слово; до якого можна поставити певне питання; з певним лексичним забарвленням; назви об'єктів живої/неживої природи, об'єктів природи і створених руками людини, подібне або протилежне за значенням слово, словосполучення) і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 1.4] [2 МОВ 1.5] <i>визначає</i> серед групи почутих слів однокореневі слова і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 1.4] <i>визначає</i> серед сприйнятих на слух слів слова зі спільною за значенням і звучанням частиною і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 1.4] <i>добирає</i> до сприйнятого на слух слова інше слово так, щоб скласти словосполучення; [2 МОВ 1.5] <i>добирає</i> подібне / протилежне за значенням слово / словосполучення до сприйнятого на слух слова, словосполучення; [2 МОВ 1.5] <i>добирає</i> до сприйнятого на слух слова слово / слова зі спільною за значенням і звучанням частиною; [2 МОВ 1.5] <i>складає</i> словосполучення іменника з прикметником, іменника з числівником, дієслова з іменником (що не є реченням); [2 МОВ 1.6] <i>угруповує</i> сприйняті на слух слова (6-8 слів), речення (3-5 речень до 5-7 слів у кожному) за поданою ознакою і <i>пояснює</i> свій вибір; <i>вилучає</i> зі	
--	--

сприйнятої на слух групи слів (3-5 слів) слово за поданою умовою і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 1.1]	
<i>пише</i> слова, з'єднуючи букви, ритмічно, з однаковим нахилом букв; [2 МОВ 3.1] <i>розташовує</i> рівномірно слова і речення у рядках зошита під час письма; [2 МОВ 3.1] <i>записує</i> сприйняті на слух слова;	Письмо слів.
<i>списує</i> із дотриманням правил правопису; <i>пише</i> з великої букви слова з власною назвою: імена, прізвища, клички тварин, назви країн, міст, сіл, річок, морів, озер, гір, вулиць, майданів, парків; назву (заголовки) тексту, назви книжок, газет, журналів, кіно і мультиплікаційних фільмів; [2 МОВ 3.1] <i>пише в лапках назви книжок, газет, журналів, кіно і мультиплікаційних фільмів</i>; [2 МОВ 3.1] <i>записує</i> скорочено слова під час роботи над задачею; одиниці вимірювання величин з крапкою (к., р.); без крапки (см, дм, м, кг, л, грн., год, доб, тижд); імена авторів творів з крапкою; [2 МОВ 3.1] <i>переносить</i> частину слова з рядка на рядок по складах, не залишаючи на рядку і не переносючи на наступний рядок одну букву; не переносючи на інший рядок букви ь, й та апостроф; не розриваючи буквосполучення йо, ьо, дж, жз; <i>переносить</i> частини слова з подвоєнням букв. [2 МОВ 3.1] <i>пише в словах</i> дефіс під час списування з рукописного і друкованого запису; [2 МОВ 3.1] <i>пише</i> апостроф у словах з апострофом під час списування та запису під диктовку; [2 МОВ 3.1] <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова: іменник, прикметник, дієслово, числівник, службове слово; однина, множина [2 МОВ 4.1]	Правопис слів. Роздільне написання слів у реченні. Слова, які пишуть з великої букви (власні назви). Слова, які пишуться в лапках. Скорочений запис слів. Перенос частини слова. Письмо слів із дефісом і апострофом.
Концентр «Речення»	
<i>пояснює</i>, що речення висловлює певну думку і <i>наводить</i> приклади; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i>, що речення за метою висловлювання є або розповідні, або питальні, або спонукальні; за інтонацією можуть бути або окличні або неокличні; можуть мати звертання та <i>наводить</i> приклади; [2 МОВ 4.1]	Речення за метою висловлювання. Речення за інтонацією. Члени речення. Головні і другорядні члени речення.

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що усі слова, крім службових, є членами речення; що члени речення можуть бути головними і другорядними; [2 МОВ 4.1]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що головними членами речення є слова, які називають об'єкт, про який повідомляється у реченні та те, що про нього повідомляється; [2 МОВ 4.1]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що непоширене речення складається тільки з головних членів, поширене – містить, крім головних, другорядні члени речення; [2 МОВ 4.1]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що між словами у реченні є зв'язок, який можна встановити за допомогою питань і наводить приклади; [2 МОВ 4.1]</i>	Зв'язок слів у реченні.
<i>визначає зі сприйнятих на слух слів, речень, тексту (до 5 речень) речення за поданою умовою (за метою висловлювання, за інтонацією, з певною кількістю слів, з певним змістом) і пояснює свій вибір; [2 МОВ 1.4]</i> <i>визначає відповідність малюнка, із зображенням об'єкта, дії, ознаки, сприйнятому на слух слову, словосполученню, реченню; [2 МОВ 1.4]</i> <i>встановлює межі речення на слух; [2 МОВ 1.1]</i> <i>добирає до словосполучення слово / словосполучення так, щоб побудувати речення; [2 МОВ 1.4]</i> <i>будує речення за поданою умовою (за малюнком, світлиною, за темою тощо); [2 МОВ 1.6]</i> <i>узгоджує слова в реченні; [2 МОВ 1.5]</i> <i>пояснює зміст сприйнятого на слух речення; [2 МОВ 1.6]</i> <i>відповідає на сприйнятті на слух запитання коротко і повно; [2 МОВ 1.5]</i> <i>ставить запитання до сприйнятих на слух речень; [2 МОВ 1.6]</i> <i>визначає у сприйнятому на слух реченні (4-6 слів у реченні) головні і другорядні члени</i>	Речення в усному мовленні. <i>Практична робота: визначення серед сприйнятих на слух речень речення за поданою умовою</i>

речення; [2 МОВ 1.4] <i>встановлює зв'язок між словами у сприйнятому на слух реченні (4-6 слів у реченні) за питаннями; [2 МОВ 1.1] [2 МОВ 1.4]</i> <i>виявляє серед звуків, звукосполучень, слів, речень зайві, що не відповідають заданій умові; [2 МОВ 1.4]</i> <i>угруповує за певними ознаками почуті слова (за кількістю звуків – до 5-7; з певним звуком у складі; за значенням); речення (за кількістю слів, метою висловлювання, інтонацією; з певною гучністю, швидкістю мовлення, з певним змістом) і пояснює свій вибір; [2 МОВ 1.3]</i> <i>перекладає речення англійською мовою або іншою мовою, якою розмовляє; [2 МОВ 1.6]</i>	
<i>доповнює речення 1-2 словами за змістом, добираючи їх з пропонованого переліку (поданого як усно, так і письмово) та самостійно; [2 МОВ 1.5]</i> <i>будує речення (6-8) слів за поданим початком, словосполученням; [2 МОВ 1.6]</i> <i>відновлює деформоване речення з 5-7 слів; [2 МОВ 1.6]</i> <i>будує речення до 6-8 слів (зокрема й зі словами: в, а, і, на, під тощо) за малюнком, світлиною, репродукцією, прослуханням музичним твором, враженням від сприймання об'єкта на дотик, запах, слух, за зовнішнім виглядом; за життєвою ситуацією; [2 МОВ 1.6]</i>	<u>Зв'язні висловлювання</u> Речення як усне висловлювання
<i>ставить запитання за змістом почутого (тексту, музичного твору, навчальної ситуації та ін.); побаченого (за змістом малюнка, мультфільму, дитячих фільмів, за зображенням у атласі або наборі фотографій, відеорядом про об'єкти довкілля явища природи), сприйнятим на дотик, запах, слух об'єктом, його зовнішнім виглядом; [2 МОВ 1.6]</i> <i>використовує під час спілкування слова ввічливості, звертання, правильно їх добирає та інтонує; [2 МОВ 1.7]</i> <i>формулює звернення до однолітків, дорослих із проханням, пропозицією за поданою умовою; [2 МОВ 1.7] [2 МОВ 1.8]</i> <i>формулює аргументовану відповідь-</i>	Запитання і відповідь. Прохання, погодження і відмова. <i>Практична робота: формулювання звернень за поданою умовою та відповідей-погоджень і відповідей-відмов на прохання.</i> Діалог. Репліки. <i>Практична робота: побудова діалогу.</i>

погодження і відповідь-відмову на прохання; [2 МОВ 1.7] [2 МОВ 1.8] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) діалогу, як розмови двох співрозмовників, а репліки, як висловлювання одного співрозмовника; [2 МОВ 1.1] <i>будує діалог</i> (3-4 / 5-6 репліки одного учасника) із поданими словами (зокрема й словами ввічливості) за поданою темою, за уривком літературного твору, за життєвою ситуацією, картиною, переглянутою передачею, прослуханим музичним твором, сприйнятим на дотик, запах, слух об'єктом, його зовнішнім виглядом); [2 МОВ 1.7]	
<i>розташовує</i> рівномірно речення у рядках зошита під час письма; [2 МОВ 3.1] <i>списує</i> рукописні і друковані речення (30-50 слів, що складаються з 1-7 букв); [2 МОВ 3.1] <i>записує</i> сприйняті на слух речення; <i>пише</i> зорові диктанти: речення з трьох-шести слів (2 речення); [2 МОВ 3.1] <i>будує та записує</i> речення за ілюстраціями, навчальною ситуацією, підписує малюнки; [2 МОВ 3.3]	Письмо речень. <i>Практична робота:</i> побудова і запис речень за ілюстраціями, життєвою ситуацією; підписування малюнків.
<i>пише</i> перше слово у реченні з великої букви; [2 МОВ 3.1] <i>правильно вживає</i> розділові знаки (крапка, знак питання, знак оклику) під час списування, запису сприйнятих на слух та побудованих самотійно речень; [2 МОВ 3.1] <i>правильно вживає</i> тире, дві крапки під час списування, запису сприйнятих на слух та складених самотійно речень; [2 МОВ 3.1] <i>пише</i> усі слова в реченні окремо; [2 МОВ 3.1] <i>правильно записує</i> речення із дотриманням зв'язку слів у ньому; [2 МОВ 3.1] <i>визначає і пише</i> у розліновках в похилу лінію і лінійку пунктуаційні знаки: крапку, двокрапку, кому, тире, знаки оклику і питання, лапки, дужки; [2 МОВ 3.1] <i>ставить</i> пунктуаційні знаки, лапки у моделях речень, під час списування, поданих у рукописному і друкованому вигляді речень; [2 МОВ 3.1]	Правопис речень. Велика буква у першому слові речення. Пунктуаційні знаки. Зв'язок слів у реченні.

<i>пише</i> дужки під час списування речень, поданих у рукописному і друкованому вигляді; [2 МОВ 3.1] <i>ставить</i> пунктуаційні знаки в кінці речень під час запису сприйнятих на слух речень відповідно до інтонації і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 3.1]	
Концентр «Текст»	
<i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) художнього тексту як витвору літературного мистецтва, в якому образи створюються за допомогою слова і <i>наводить</i> приклад; [2 МОВ 4.1] <i>визначає</i> художній текст серед 2-3 інших текстів; [2 МОВ 2.2] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що текст може бути описом, розповіддю та міркуванням; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що у тексті-розповіді розповідається про якісь події; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що в тексті-описі описується хтось, щось; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що в тексті міркуванні міститься твердження, яке доводиться або заперечується; [2 МОВ 4.1] <i>визначає</i> тип тексту (розповідь, опис, міркування); [2 МОВ 2.2] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що текст складається з зачину, основної частини, кінцівки; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань) зачин як частину тексту, в якій повідомляється про що йтиметься в тексті; [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань) основну частину як частину тексту, в якій розкрито його зміст (тему); [2 МОВ 4.1] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань) кінцівку як частину тексту, яка його завершує, підводить підсумок; [2 МОВ 4.1] <i>визначає</i> в тексті зачин, основну частину, кінцівку; [2 МОВ 2.2] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що кожен частину тексту пишуть з нового рядка з відступом; [2 МОВ 4.1]	Текст в мовленні. Стилі тексту: художній текст. Типи текстів: розповідь, опис, міркування Будова тексту, зачин, основна частина, кінцівка. Абзац тексту.

<i>встановлює</i> межі абзаців в тексті за графічними ознаками і <i>пояснює</i> свій вибір (відступ від краю рядка для запису першого речення абзацу і у переважній більшості випадків – неповний рядок під час запису останнього речення); [2 МОВ 2.2] <i>пояснює</i> (у процесі виконання завдань), що за змістом тексту можна визначити його тему (те про що в ньому йдеться) і основну думку (ідея автора, що зумовлює певні міркування читача щодо змісту тексту); [2 МОВ 4.1] <i>визначає</i> з допомогою вчителя / самостійно тему й основну думку тексту; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> серед 2-3 поданих планів план тексту; [2 МОВ 2.2] <i>доповнює</i> пропущений пункт плану тексту; [2 МОВ 2.4] <i>виправляє</i> помилки в послідовності пунктів плану тексту; [2 МОВ 2.4] <i>складає</i> план тексту за ключовими словами; [2 МОВ 2.4] <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова: стиль тексту, художній стиль; тип тексту, розповідь, опис, міркування; будова тексту, зачин, основна частина, кінцівка; абзац; основна думка (ідея) тексту, тема тексту; план тексту; [2 МОВ 4.1]	Основна думка (ідея) і тема тексту. План тексту.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) змісту прослуханого тексту-розповіді, тексту-опису художнього й розмовного стилів (загадка, прислів'я, скороговка, казка, оповідання, вірш) (обсягом від 90 слів на початку навчального року до 140-160 слів наприкінці навчального року), складеного з простих речень (до 8-10 слів кожне); [2 МОВ 1.1] <i>вирізняє</i> серед сприйнятих на слух текстів (медіатекстів, текстів друкованих дитячих видань) художній текст і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 1.2] <i>вирізняє</i> серед сприйнятих на слух літературних творів казку, оповідання, загадку, скороговку, лічилку, вірш, прислів'я і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 1.2] [2 МОВ 1.5] <i>визначає</i> на слух кількість речень у тексті (від	Текст в усному мовленні <i>Практична робота:</i> визначення у потоці мовлення речень у тексті за поданою умовою. Виконання завдань за прослуханим текстом.

4 речень на початку навчального року до 6 речень – наприкінці); [2 МОВ 1.4] <i>відповідає</i> на запитання до прослуханого тексту (140-160 слів) про послідовність подій, вчинки персонажів, своє ставлення до подій (Хто? Що? Коли? Де? Які? Як? Чому?); [2 МОВ 1.5] [2 МОВ 1.8] <i>ставить 2-4</i> запитання до прослуханого тексту; [2 МОВ 1.6] <i>визначає</i> у сприйнятому на слух тексті образні слова і словосполучення (порівняння, емоційно забарвлені слова); [2 МОВ 1.4] <i>визначає</i> персонажів, ключові слова, тему і головну думку сприйнятого на слух тексту; [2 МОВ 1.4] <i>визначає</i> послідовність подій у сприйнятому на слух тесті; [2 МОВ 1.4] <i>передає</i> зміст сприйнятого на слух тексту графічно (малюнок, блок-карта) і коментує зображення; [2 МОВ 1.3] <i>виокремлює</i> знайому / незнайому, корисну, цікаву інформацію у сприйнятому на слух тексті; [2 МОВ 1.3] <i>висловлює</i> припущення, щодо використання сприйнятої на слух інформації у життєвих і навчальних ситуаціях; [2 МОВ 1.5] [2 МОВ 1.8] <i>висловлює</i> свої почуття, думки щодо подій, вчинків персонажів у прослуханому тексті; [2 МОВ 1.8]	
<i>виконує</i> навчальні та ігрові дії за сприйнятим на слух текстом, що містить спонукальні речення (2-3 кроки); [2 МОВ 1.1] [2 МОВ 1.2] <i>виконує</i> практико орієнтовані завдання відповідно до прослуханої інструкції (для виконання індивідуально, в парах, зокрема й за наявності пристроїв під час роботи за комп'ютером); [2 МОВ 1.1] [2 МОВ 1.2]	Текст-інструкція в усному мовленні. <i>Практична робота:</i> виконання навчальних та ігрових дій, відповідно до прослуханої інструкції
<i>визначає</i> серед пропонованих джерел інформації джерела усної інформації, що транслюють медіатексти; [2 МОВ 1.4] <i>використовує</i> пристрої (за їх наявності) для одержання електронної усної інформації в навчальних цілях; [2 МОВ 1.4] <i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання	Телебачення, радіо, Інтернет як джерела усної інформації. <i>Практична робота:</i> визначення джерел усної інформації.

завдань) медіатексту як усної або письмової інформації, підготовленої з певною метою та оприлюдненої через засоби масової інформації тощо і <i>наводить</i> приклади; [2 MOV 4.1] <i>визначає</i> медіатекст серед 2-3 інших текстів; [2 MOV 2.2] <i>визначає</i> кому і для чого призначений медіатекст; [2 MOV 2.2] <i>пояснює</i> та <i>передає</i> зміст медіатексту; [2 MOV 2.2] <i>визначає</i> засоби передачі інформації в медіатекстах словесно, жести і міміка, умовні знаки, звукові сигнали; [2 MOV 2.4] <i>добирає</i> текст до окремих малюнків коміксу; [2 MOV 2.6] <i>визначає</i> послідовність подій у коміксі; [2 MOV 2.6] <i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) реклами як інформації (аудіо / відео) про твір, призначеної сформулювати інтерес до нього; [2 MOV 2.6], [2 MOV 2.4] <i>створює</i> тексти листа, листівки, sms-повідомлення, записки, реклами (дитячої книжки, журналу, газети, мультфільму, фільму, іграшки), етикетки; [2 MOV 2.7], [2 MOV 3.2] <i>доцільно</i> використовує в мовленні слово <i>медіатекст</i>	Медіатекст. Комікс. Листівка. SMS-повідомлення. Записка. Реклама. Етикетка. Лист <i>Практична робота:</i> <i>створення тексту листівки,</i> <i>sms-повідомлення, етикетки.</i>
<i>пояснює</i> значення мови як засобу спілкування між людьми і <i>наводить</i> приклади; [2 MOV 1.5] <i>визначає</i> серед 4-5 прослуханих слів слова іншої мови, нові слова, застарілі слова, слова споріднених мов, що означають один і той самий об'єкт; [2 MOV 1.4] <i>визначає</i> серед пропонованих слів, текстів слова, використання яких не відповідає правилам культури мовлення та <i>замінює</i> їх; [2 MOV 1.4] <i>записує з допомогою дорослих на аудіо чи відео носій (за наявності пристроїв) власне мовлення (вірші, скороговки, загадки, текст) та досліджує</i> звуковимову і <i>доходить висновку</i> про правильність власної вимови та потребу у виконанні певних артикуляційних вправ з метою вдосконалення артикуляційних навичок та <i>вмінь виразного мовлення</i>; [2 MOV 1.2]	Мова – засіб людського спілкування. Усне мовлення. Рідна мова і споріднені мови. Нові і застарілі слова у мові. Культура мовлення. <i>Дослідження власного мовлення.</i>

застосовує знання про визначення на слух звуків, звукосполучень, слів, словосполучень, речень, текстів для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 МОВ 1.3] доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: споріднені мови, застарілі слова; [2 МОВ 1.7]	
виконує вправи для регуляції швидкості говоріння; [2 МОВ 1.2] змінює швидкість свого говоріння за поданою умовою; [2 МОВ 1.7] регулює в контексті висловлювання швидкість свого говоріння: швидко, повільно, помірно у певних життєвих ситуаціях; [2 МОВ 1.7]	Швидкість говоріння. Говоріння із поданою швидкістю. Регуляції швидкості мовлення
виконує вправи для регуляції гучності говоріння; [2 МОВ 1.2] змінює гучність свого говоріння за поданою умовою; [2 МОВ 1.7] регулює в контексті висловлювання гучність свого говоріння: голосно, напівголосно і пошепки у певних життєвих ситуаціях; [2 МОВ 1.7] досліджує гучність вимови слів у власному мовленні і встановлює власну межу переходу говоріння у крик та враховує результат дослідження у процесі комунікації; [2 МОВ 4.1] виконує вправи для регуляції дихання під час говоріння; [2 МОВ 1.2] регулює дихання з урахуванням швидкості говоріння у певних життєвих ситуаціях; [2 МОВ 1.7] інтонує різні за метою висловлювання речення (питальні, розповідні, спонукальні); виражає інтонацією ставлення до того, про що говориться (з окличною інтонацією і без неї) та свій настрій; виділяє за допомогою паузи, логічного наголосу певні частини висловлювання (слова, словосполучення); [2 МОВ 1.7] змінює інтонацію речення за поданою умовою; [2 МОВ 1.7] пояснює міміку як зміну виразу обличчя, жест – як руху тіла (рук, ніг, голови, тулуба) для вираження змісту висловлення та свого	Виразність говоріння. Гучність говоріння. <i>Практична робота:</i> говоріння із поданою гучністю голосу; регуляції гучності голосу під час говоріння. <i>Дослідження гучність вимови слів у власному мовленні: говоріння, крик.</i> Дихання під час говоріння. <i>Практична робота:</i> визначення випадків правильного дихання під час говоріння. Вправи для регуляції дихання під час говоріння. Інтонація. <i>Практична робота:</i> інтонування висловлювань за поданою умовою. Міміка і жести під час

ставлення до нього; [2 МОВ 1.1] <i>визначає</i> за мімікою і жестами орієнтовний зміст висловлювання; [2 МОВ 1.4] доцільно <i>використовує</i> міміку, жести під час говоріння; [2 МОВ 1.7] <i>декламує</i> <i>напам'ять</i> 4-6 віршів (з навчального посібника для 2 класу або за власним вибором учня) із регулюванням гучності, швидкості говоріння, дихання, правильно вимовляючи звуки, звукосполучення, інтонуючи речення; [2 МОВ 1.3]	говоріння. <i>Практична робота:</i> визначення орієнтовного змісту висловлювання за мімікою і жестами.
<i>переказує</i> прослуханий / прочитаний текст (40-50 слів) докладно й стисло, за планом з малюнків (сюжетних та предметних), з питальних речень; за опорними словами; блок-картою; вибірково за поданою умовою; [2 МОВ 1.2] <i>будує</i> висловлювання з 4-5 (6-7) речень за поданим початком, опорними словами, складеним планом (із 3-4 пунктів та малюнковим із чотирьох пунктів), на основі прослуханого, прочитаного тексту або випадку з життя, сюжету з мультфільму, дитячого фільму; [2 МОВ 1.6][2 МОВ 1.7] <i>будує</i> висловлювання з 4-5 речень за зміненим сюжетом літературного твору, мультфільму (наприклад, якщо вводиться інший персонаж, додається ще один епізод, змінюються ситуації, чесноти / вади персонажів, місце розгортання подій); [2 МОВ 1.6] [2 МОВ 1.7] <i>будує</i> розповідь із 4-5 речень за: побаченим (малюнок, світлина, репродукція, ілюстрація, серія малюнків, власні спостереження); почутим (літературний, музичний твір, звуки довколишнього світу); побаченим і почутим одночасно (мультфільм, дитячий фільм, спектакль, дитяча телепередача, ситуація з власного життя тощо); сприйнятими на дотик, запах об'єктів або за їх уявленням; [2 МОВ 1.6] <i>будує</i> рекламний текст (з 3-4 речень) про дитячу книжку, газету, мультфільм, фільм, іграшку; інструкцію з виготовлення поробки, страви; [2 МОВ 1.6] <i>будує</i> із 4-5 речень опис предмета, зовнішності людини; [2 МОВ 1.6]	Мова – засіб людського спілкування. Усний переказ (стислий і докладний). <i>Практична робота:</i> усний переказ за поданою умовою (стислий, докладний, з опорою на малюнковий план, ключові слова). Усний твір <i>Практична робота:</i> побудова зв'язних висловлювань. <i>Практична робота:</i> побудова усного висловлювання: «Про яку людину говорять «рання пташка», «прокидається з півнями»; опис зовнішності (свої, членів родини, друзів).

<i>висловлює</i> свою думку (ставлення) до побаченого, почутого, вчинків персонажів тощо; [2 МОВ 1.6] <i>висловлює</i> свої судження щодо змісту і правильності побудови своїх висловлювань і висловлювань однолітків; [2 МОВ 1.6] <i>застосовує</i> знання про побудову усного висловлювання, ведення діалогу, переказ у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 МОВ 1.7] <i>говорить</i> правильно, виразно, у відповідному темпі, з відповідною гучністю голосу, доцільно використовуючи міміку та жести; [2 МОВ 1.7] [2 МОВ 1.8]	<i>Навчальний проєкт: «Як спілкувались у минулому».</i>
<i>контролює</i> правильну посадку за партою під час читання: ставить ноги на підлогу чи підставку; тримає спину рівно; дотримується відстані від очей до книги, що орієнтовно дорівнює довжині руки від ліктя до кінчиків пальців; [2 СЗО 1.1]	Посадка за партою під час читання.
<i>читає</i> вголос, пошепки тексти (обсягом від 100 на початку навчального року до 150 слів – наприкінці); [2 МОВ 2.1] <i>читає</i> мовчки (без озвучення і артикуляції) тексти (обсягом від 100 на початку навчального року до 170 до 230 слів наприкінці року); [2 МОВ 2.1]	<u>Техніка читання:</u> раціональність Вид читання. Читання вголос, пошепки і мовчки.
<i>читає</i> слова, тексти: цілими словами за поданою умовою (вголос, пошепки, відривно, наспівом, на одному подиху, за рухом указки тощо); [2 МОВ 2.1] <i>читає</i> наприкінці навчального року плавно цілими словами; [2 МОВ 2.1]	Спосіб читання. Читання цілими словами. <i>Практична робота: вправи для формування навички читання цілими словами.</i>
<i>промовляє</i> чітко і правильно під час читання слова (у дітей з органічними порушеннями вимови цей показник не враховується); [2 МОВ 2.1] <i>виявляє</i> і виправляє помилки у вимові слів у своєму читанні; [2 МОВ 2.2] <i>вимовляє</i> чітко під час читання закінчення слів, слова з подвоєнням букв, з буквами, що позначають дзвінки приголосні звуки, слова з апострофом, буквами «ча», «ща»,	Правильність читання Вимова слів та їх наголошування під час читання. <i>Практична робота: вправи для формування правильної вимови під час читання.</i>

буквосполученням «дж», «дз»; [2 МОВ 2.1] <i>вимовляє</i> у процесі читання слова (до 6 складів) з дотриманням норм орфоєпії та правильно їх наголошує (за винятком слів складних для цієї вікової групи дітей); [2 МОВ 2.1] <i>вимовляє</i> чітко звуки, звукосполучення, слова у процесі виконання навчальних завдань, під час читання скоромовок, чистомовок (у дітей з органічними порушеннями вимови цей показник не враховується) [2 МОВ 2.1]	
<i>читає</i> повільно, швидко за завданою умовою; [2 МОВ 2.1] <i>уповільнює</i> та <i>пришвидшує</i> читання за поданою умовою; [2 МОВ 2.1] <i>читає</i> слово, словосполучення, рядок слів; перше й останнє слово певного речення; виділене речення з 4-6 слів з демонстраційних таблиць, сторінок навчальних посібників, дидактичних матеріалів відкритих на 1-2 секунди; [2 МОВ 2.1] <i>читає</i> слова у таблиці, за зазначеним напрямом (за рухом указки, по колу тощо), слова з поступовим розширенням інтервалу між буквами; [2 МОВ 2.1] <i>читає</i> тексти з різним розташуванням на сторінці, з розширенням інтервалу між словами; [2 МОВ 2.1] <i>визначає</i> в тексті частини, які потребують <i>пришвидшення</i> / <i>уповільнення</i> читання; [2 МОВ 2.2] <i>регулює</i> швидкість читання залежно від змісту прочитаного та жанрової специфіки твору (скормовка і прислів'я) за допомогою вчителя; за поданою умовою самостійно; [2 МОВ 2.2]	Швидкість читання вголос Швидке і повільне читання. <i>Практична робота: вправи для регуляції швидкості читання (уповільнено, пришвидшено, зі зміною темпу).</i> Поле читання і швидкість читання. Читання слів у таблиці, за зазначеним напрямом, з розширенням інтервалу між буквами. Читання слів, речень, текстів з різним розташуванням на сторінці, з розширенням інтервалу між словами. <i>Практична робота: вправи на читання слів, з в таблиці, за поданим напрямом, текстів з різним розташуванням на сторінці.</i> Швидкість читання і зміст прочитаного. <i>Практична робота: визначення текстів, які потребують пришвидшення і уповільнення читання.</i>
<i>визначає</i> в тексті частини, які потребують збільшення / зменшення гучності голосу під час	Виразність читання Гучність голосу під час

читання; [2 МОВ 2.2] <i>читає</i> текст, частину тексту із поданою гучністю, зі зміною гучності голосу; [2 МОВ 2.1] <i>регулює</i> гучність голосу під час читання залежно від змісту прочитаного та жанрової специфіки твору за допомогою вчителя; за поданою умовою самостійно; [2 МОВ 2.2] <i>читає</i>, дотримуючись правил дихання: робить вдих перед читанням слова / словосполучення / речення; прочитує слово / словосполучення / речення під час видиху і видихає при цьому повільно; робить вдих після прочитування логічно завершеної фрази (до 5 слів); [2 МОВ 2.1] <i>робить</i> паузи, обумовлені пунктуаційними знаками, ритмікою тексту; [2 МОВ 2.2] <i>інтонує</i> під час читання різні за метою висловлювання та інтонацією речення; [2 МОВ 2.3] <i>виділяє</i> важливі для розуміння смислу речення слова голосом [2 МОВ 2.3]	читання вголос. <i>Практична робота:</i> <i>читання із поданою гучністю голосу.</i> Дихання під час читання. Пауза під час читання. Інтонація під час читання.
<i>пояснює</i> значення слів прочитаного тексту самостійно та з допомогою словника; [2 МОВ 2.2] <i>виявляє</i> в тексті незрозумілі слова і вирази і <i>користується</i> виносками, словниками для їх пояснення; [2 МОВ 2.2] <i>знаходить</i> слово серед групи слів або слово і словосполучення в тексті за їх тлумаченням; [2 МОВ 2.2] <i>знаходить</i> в переліку слів, в тексті подібні і протилежні за значенням слова, слова, що мають кілька значень, слова в прямому і переносному значенні, слова зі спільною за значенням і звучанням частиною і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 2.2] <i>обирає</i> серед запропонованих питання, яке можна поставити до прочитаного слова та <i>визначає</i> частину мови; [2 МОВ 2.2] <i>ставить</i> запитання до прочитаного слова (<i>хто це?, що це?; який?, яка?, яке?, які?; що робить?, що робив?, що зробить?, скільки?</i>) та <i>визначає</i> частину мови; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> серед групи прочитаних слів	<u>Усвідомленість читання вголос</u> Значення слова.

іменник / прикметник / дієслово / числівник / службові слова і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> серед групи прочитаних слова з власною назвою; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> серед групи прочитаних слів назви істот / неістот; слова, в формі однини / множини і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 2.2] <i>співвідносить</i> іменники зі словами він, вона, воно; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> серед групи прочитаних слів однокореневі слова; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> у слові закінчення, основу, а в основі – корінь, префікс і суфікс [2 МОВ 2.2]; <i>розповідає</i> про що / кого йдеться у прочитаному реченні; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> і <i>позначає</i> головні і другорядні члени речення; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> непоширене (тільки з головних членів речення) і поширене (що містить крім головних другорядні члени речення) речення; [2 МОВ 2.2] <i>встановлює</i> зв'язок слів у реченні за допомогою питань і <i>фіксує</i> це письмово (за допомогою умовних позначень / окремими словосполученнями); [2 МОВ 2.2] [2 МОВ 2.6] <i>співвідносить</i> прочитане речення з відповідним малюнком, іншим реченням; [2 МОВ 2.6] <i>здогадується</i>, як звучить графічно незакінчене слово / словосполучення / речення і <i>читає</i> його; [2 МОВ 2.6] <i>читає</i> із закриванням верхньої / нижньої частини слів, останніх 3-4 букв у слові, 2-3 слів у реченнях; [2 МОВ 2.1] <i>читає</i> текст за поданою умовою (у ролях, вибірково тощо); [2 МОВ 2.1] <i>відповідає</i> на запитання до прочитаного тексту (Хто?, Що?, Які?, Де?, Коли?, Як?, Що робили?); [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> основну думку, тему тексту, послідовність подій, частини тексту, його жанр, стиль – художній чи ні, чи правдива інформація цього тексту; [2 МОВ 2.3] [2 МОВ 2.4] <i>знаходить</i> в тексті речення, що є відповіддю	Зміст речення. <i>Практична робота:</i> читання із здогадкою графічно незакінчених слів / словосполучень / речень. Зміст тексту. Сміслові зв'язки між частинами тексту.
--	--

на запитання, речення за поданою умовою (з певною метою висловлювання та інтонацією); [2 МОВ 2.1] <i>ставить</i> запитання до певного речення в тексті; [2 МОВ 2.2] <i>визначає</i> частину тексту, якому належить певне речення і речення, яке належить певній частині тексту; <i>співвідносить</i> прочитаний текст з відповідною ілюстрацією, таблицею, схемою, піктограмою; [2 МОВ 2.6] <i>пояснює</i> зміст прочитаного, зв'язки між фактами, подіями у творі, зокрема й такому, що містить таблиці, схеми піктограми, ілюстрації; [2 МОВ 2.6] <i>прогнозує</i> орієнтовний зміст тексту, окремих його частин за заголовком, ілюстраціями; за його початком і основною частиною; за початком і кінцівкою; [2 МОВ 2.7] <i>застосовує</i> знання про види, способи, правильність швидкість, гучність, виразність, усвідомленість читання, інтонацію, дихання під час читання у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [2 МОВ 2.4]	<i>Практична робота:</i> <i>прогнозування змісту окремих частин тексту.</i>
<i>приймає</i> правильну позу за партою під час письма: ставить ноги на підлогу (всією ступнею) чи підставку; тримає спину рівно, дотримуючись відстані між тулубом і партою на ширину долоні; руки розташовує на парті так, щоб лікті трохи виступали за ближній край парти; лівою долонею (для тих, кому зручно писати правою рукою), правою (для тих, кому зручно писати лівою рукою) притримує зошит за ближній край; [2 СЗО 1.1] <i>дотримується</i> відстані від очей до зошита, що орієнтовно дорівнює довжині руки від ліктя до кінчиків пальців; [2 СЗО 1.1]	<u>Посадка за партою під час письма і письмове приладдя</u> Посадка і постава.
<i>розташовує</i> зошит: під нахилом, позначеним на парті спеціальною лінією (кут нахилу для тих, кому зручно писати правою рукою 45-50°; для тих, кому лівою – 60°) так, щоб лінія проходила по лівому краю сторінки, на якій дитина пише (для тих, кому зручно писати правою рукою), і	Зошит для письма

правому (для тих, кому – лівою); на відстані ширини долоні від ближнього краю парти; [2 СЗО 1.1] <i>орієнтується</i> в графічній сітці: <i>розрізняє</i> сітку в лінійку і косу лінію; [2 МОВ 3.1] <i>дотримується</i> правил оформлення запису в рядку (відступає від поля або згину зошита і залишає місце у кінці рядка на ширину малої рукописної букви <i>a</i>); [2 МОВ 3.1]	
<i>тримає</i> ручку в руці під час письма: великим, вказівним і середнім пальцями, притискуючи ручку кінчиками великого і вказівного пальців до середнього пальця на рівні початку нігтя так, щоб вказівний палець знаходився на відстані ширини пальця від кінчика пера (кульки); [2 МОВ 3.1] <i>спрямовує</i> верхній кінчик ручки під час письма правою рукою на плечовий суглоб цієї руки; [2 МОВ 3.1] <i>вільно рухає</i> пальцями, кистю руки і передпліччям під час виконання графічних вправ; [2 МОВ 3.1] <i>рухає</i> ручку, олівець уздовж рядка за допомогою кисті і передпліччя на мізинному пальці; [2 МОВ 3.1]	
**** Оптимальний діаметр ручки – 0,8 см, довжина ручки – 15 см	
<i>стисує</i> рукописні і друковані тексти (30-50 слів, що складаються з 1-7 букв); [2 МОВ 3.1] <i>записує</i> сприйнятий на слух текст (30-50 слів, до 7-8 букв); [2 МОВ 3.1] <i>перевіряє</i> написане; <i>знаходить</i> і <i>виправляє</i> допущені помилки; [2 МОВ 3.3] <i>перевіряє</i> виконання графічних вправ і <i>виправляє</i> помилки; [2 МОВ 3.3] <i>дотримується</i> режиму письма і відпочинку (робить перерву на кілька хвилин після безперервного письма протягом 7 хвилин на початку навчального року і 11 хвилин – в кінці навчального року); [2 СЗО 1.1] <i>застосовує</i> набуті навички письма текстів у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 МОВ 3.3] <i>застосовує</i> набуті навички письма букв, слів,	Письмо текстів. <i>Практична робота:</i> побудова і запис текстів за ілюстраціями, життєвою ситуацією.

речень у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 МОВ 3.3] <i>доцільно використовує в мовленні словосполучення: зошит у лінійку; [2 МОВ 3.1]</i>	
<i>веде</i> два зошити без друкованої основи; [2 МОВ 3.1] <i>пише</i> охайно; чітко; [2 МОВ 3.1] <i>закреслює</i> похилою лінією (справа наліво і зверху вниз) неправильно записану букву і над нею <i>пише</i> правильно; [2 МОВ 3.1] <i>закреслює</i> однією горизонтальною лінією неправильно записане слово, речення і над ним <i>пише</i> правильно (або правильно пише поруч, якщо наступний рядок / рядки вільні); [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> перенос слів рисочкою на рядку, з якого переноситься слово; [2 МОВ 3.1] <i>пише</i> назву (заголовок) тексту посередині рядка; [2 МОВ 3.1] <i>записує</i> слова, числа у рядок і колонку; [2 МОВ 3.1] <i>записує</i> віршові твори у колонку, прозові – у рядок; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> в словах наголос похилою рисочкою над буквою, що на письмі позначає наголошений звук; [2 МОВ 3.1] <i>позначає</i> склади дужками під словом лініями; [2 МОВ 3.1] <i>пише</i> початок абзацу з відступу; [2 МОВ 3.1] <i>починає писати</i> новий вид роботи з нового рядка; [2 МОВ 3.1] <i>пропускає</i> рядок між роботами, що виконують в різні дні і <i>записує</i> дату їх виконання: число – цифрами, місяць – словом; [2 МОВ 3.1] <i>застосовує</i> набуті графічні навички у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 МОВ 3.3] <i>перевіряє</i> виконання завдань на графічне зображення елементів букв, слів, речень і <i>виправляє</i> помилки; [2 МОВ 3.3]	Культура оформлення запису. Розміщення запису на сторінці. Охайність письма.
<i>пише</i> назву (заголовок) тексту з великої букви без крапки в кінці; [2 МОВ 3.1]	Правопис текстів. Запис назви (заголовку)

<i>пише</i> перше речення тексту та інших його абзаців з відступу – на відстані ширини вказівного пальця від початку рядка; [2 МОВ 3.1]	тексту. Відступ для позначення абзацу тексту.
Концентр «Дитяча література»	
<i>визначає</i> книжку (дитячу художню книжку, дитячу енциклопедію, довідник школяра, тлумачний словник) та дитячі періодичні видання: газету, журнал і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 МОВ 2.5] <i>називає</i> 2-3 дитячі журнали, газети, книжки з домашньої і класної бібліотеки, 2-3 сайти дитячої літератури; [2 МОВ 2.5] <i>визначає, називає</i> структурні елементи книжки: обкладинка, корінець, сторінка; [2 МОВ 2.5] <i>визначає, показує</i> на обкладинці та в середині книжки назву (заголовок) твору, прізвище письменника, ілюстрації; [2 МОВ 2.5] <i>розглядає</i> дитячу книжку (ілюстрації, назву, прізвище письменника); [2 МОВ 2.5] <i>висловлює</i> припущення (кілька речень), про що може розповісти ця книжка; [2 МОВ 2.5] <i>пояснює, як</i> користуватись бібліотекою, зокрема й читальною залю, як вибрати книжку в бібліотеці; [2 МОВ 2.5] <i>дотримується</i> правил збереження дитячої книжки (під час читання користується обкладинкою, закладкою, бере книжку чистими руками), гігієни читання-розглядання (через кожні 10 хвилин читання робить перерву; читає сидячи з невеликим нахилом вперед, дотримується відстані від очей до книги, що орієнтовно дорівнює довжині руки від ліктя до кінчиків пальців, читає при денному освітленні); елементарних правил поведінки в бібліотеці (ввічливо вітається і прощається з бібліотекарем, звертається по допомогу для вибору потрібної книги, дотримується тиші, для перекусу виходить з приміщення бібліотеки); [2 МОВ 2.5] <i>застосовує</i> знання про медіатекст, абзац, книжки, журнали, газети, бібліотеку, роботу з текстом, книжкою у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань;	Журнал (на прикладі дитячих журналів). Газета (на прикладі дитячих газет). Книжка (дитяча художня книжка, дитяча енциклопедія, довідник школяра, тлумачний словник). Дитяча художня книжка. Обкладинка книжки, корінець, сторінка. Ілюстрація. <i>Практична робота:</i> <i>називання книжки: прізвище письменника, назва.</i> Бібліотека. Екскурсія до міської бібліотеки з метою ознайомлення із правилами гігієни читання-розглядання, збереження книги, поведінки в бібліотеці. <i>Навчальні проекти: «Моя улюблена книжка / дитячий журнал / дитяча газета».</i>

[2 MOB 2.5] доцільно використовує в мовленні слова: медіа текст, жанр твору, форма твору; [2 MOB 4.1]	
пояснює, що автор тексту, той, хто його створив; що автором тексту може бути письменник / письменниця, вчений / вчена, учитель / учителька, учень / учениця, будь-яка письменна людина; твори / книжки можуть бути створені одним і кількома авторами, або бути народними (усно переданими від старших членів родини молодшим); [2 MOB 2.5] знаходить в творі / книжці і зачитує ім'я та прізвище автора твору / книжки; [2 MOB 2.5] пояснює, що поетом називають автора віршових творів, а прозаїком – автора прозових творів; називає прізвища 1-2 поетів, прозаїків – авторів дитячих творів	Література як мистецтво. Робота з літературним твором. Автор твору / книжки. Письменник / письменниця. Поет. Прозаїк
добирає назву (заголовок) до твору серед 3-4 пропонованих або самостійно і пояснює свій вибір; [2 MOB 2.7] встановлює відповідність між 2-3 творами і 2-3 заголовками і пояснює свій вибір; [2 MOB 2.2]	Назва (заголовок) твору / книжки. Практична робота: добір заголовків до текстів; встановлення відповідності між текстами і заголовками.
пояснює, про що / кого йдеться у творі; [2 MOB 2.7] визначає спільні і відмінні ознаки у двох творах (за однією темою); [2 MOB 2.2]	Зміст твору.
називає персонаж / персонажів прочитаного / прослуханого твору; [2 MOB 2.2] визначає в творі абзац, речення з описом персонажа / персонажів, його / їхніх дій, вчинків; [2 MOB 2.2]	Персонаж твору.
пояснює (у процесі виконання завдань) те, що під час написання твору автор добирає слова, вислови, які найточніше передають зміст того, про що йдеться; [2 MOB 2.4] знаходить за вказаною вчителем ознакою слова, які найточніше передають зміст твору, подібне / протилежне за значенням слова; слова, що мають кілька значень; образні слова; [2 MOB 2.4] розповідає про свої враження, почуття, емоції	Мова тексту. Мова тексту і почуття читача.

складів); [2 МОВ 4.1] будує моделі будови слова (закінчення, основа, корінь); [2 МОВ 4.1] будує модель речення (до 6-7 слів); [2 МОВ 4.1] замінює / додає / вилучає у сприйнятому на слух слові звук так, щоб одержати інше слово; [2 МОВ 4.1] відновлює слово за його анаграмою (5-6 букв); [2 МОВ 4.1] складає слово з букв / звуків іншого слова; [2 МОВ 4.1] відновлює деформоване речення (до 7 слів); [2 МОВ 4.1] будує речення, що виражає ту саму думку але іншими словами; [2 МОВ 4.1] виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) припущення як думки про можливість / неможливість чого-небудь; [2 МОВ 4.1] визначає істинні і хибні судження; [2 МОВ 4.1] формулює судження за поданою умовою – істинні і хибні; [2 МОВ 4.1] перетворює істинні судження в хибні і хибні судження в істинні; [2 МОВ 4.1] виізняє твердження, які є судженнями; [2 МОВ 4.1] виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) умовиводу як судження, що містить висновок, сформульований з одного або кількох інших суджень; формулює умовиводи за зразком; з даними словами: якщо..., то...; [2 МОВ 4.1]	(деформоване слово). Деформоване речення (з порушеною послідовністю слів). Побудова речень. Припущення. Істинні і хибні судження. Твердження і судження. Умовивід.
встановлює межі речень в деформованому тексті (без пунктуаційних знаків в кінці; великих букв на початку речень) і пояснює свій вибір; [2 МОВ 2.2] відновлює деформований текст (до 7 речень); [2 МОВ 4.2] доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: істинні судження, хибні судження, умовивід[2 МОВ 4.2]	Логічні вправи з текстом. Межі речень в тексті. Деформований текст (з порушеною послідовністю речень)

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА

АНГЛІЙСЬКА МОВА (мова вивчення)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *англійська мова* (мова вивчення) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами англійської мови для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування англійської мови на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *англійська мова* (мова вивчення) спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток мовними засобами; формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду різних видів мовленнєвої діяльності, у тому числі використання набутого досвіду у вивченні української мови та інших предметів;

морально-етичне, громадянське, патріотичне, виховання дитини мовними засобами, формування культури спілкування англійською мовою у різних формах і видах діяльності, у тому числі за допомогою сучасних гаджетів; знайомство з культурою та традиціями англomовних країн світу;

формування цілісного образу світу та розуміння місця й ролі англійської мови у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до англійської мови як мови міжнародного спілкування; формування готовності до міжкультурної комунікації; бажання опановувати іноземні мови;

розвиток пізнавальних і мовленнєво-творчих здібностей дитини, вміння працювати з різними джерелами інформації, здатності до її використання у різних життєвих ситуаціях (під час поїздки за кордон, спілкування з ровесниками за кордоном через листування, використання інформаційно-комунікаційних технологій);

формування ключових і предметних компетентностей (зокрема, комунікативної) із використанням потенціалу англійської мови;

формування здатності до самовираження засобами англійської мови, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку завдяки аналізу аутентичних творів дитячої літератури, медіа текстів, текстів, створених з навчальною метою.

Програма предмета *англійська мова* (мова вивчення) передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня вирізняються від базового більшим обсягом лексичного матеріалу, який подається відповідно до соціокультурних тем тижнів. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 2 годин на

тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета англійська мова. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Програма предмета *англійська мова* (мова вивчення) передбачає в 1 класі усний курс з фокусом на фонологічному аспекті мови. На кінець 4 класу передбачається досягнення учнями рівня A1. Цей рівень узгоджується із «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання».

Для проведення занять з предмета *англійська мова* (мова вивчення) клас поділяють на групи відповідно до нормативних документів МОН України.

У класному журналі облік проведених занять з кожною групою дітей (у разі поділу класу на групи) здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: *Англійська мова (I група)* і *Англійська мова (II група)*.

Якщо клас не поділяють на групи, сторінку в журналі підписують без зазначення групи, зокрема *Англійська мова*.

Результати навчання і пропонований зміст I циклу (1-2 класи)

Загальні результати навчання	Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
<i>сприймає</i> усну інформацію	<i>розуміє</i> короткі, прості запитання, твердження, прохання/вказівки та реагує на них вербально і/або невербально [2 ІНО 1.1]	<i>реагує</i> на короткі, прості запитання, твердження, вказівки та інструкції, якщо вони вимовляються повільно й чітко, супроводжуються відеорядом (наочністю) чи жестами для полегшення сприймання та повторюються за необхідності; <i>розпізнає</i> знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке;
критично <i>оцінює</i> усну інформацію	<i>розпізнає</i> знайомі слова і фрази під час сприймання усної інформації [2 ІНО 1.2]	<i>розпізнає</i> числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке;
<i>сприймає</i> текст	<i>розпізнає</i> знайомі слова з опорою на наочність [2 ІНО 2.1]	<i>розпізнає</i> знайомі слова, що супроводжуються малюнками; <i>сприймає</i> короткі, прості інструкції у знайомому контексті; <i>здогадується</i> про значення слів, якщо вони супроводжуються малюнком

		або символом;
здійснює взаємодію усну	запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вирази та використовуючи за потребою жести [2 ІНО 3.1]	запитує інших та відповідає на запитання про себе та повсякденну діяльність; вітається та прощається; уточнює інформацію;
усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції	описує себе та свій стан короткими фразами [2 ІНО 3.2]	описує себе та власний досвід, уживаючи прості слова та формульні вирази; виражає свої почуття та думки, вживаючи прості слова та супроводжуючи їх невербально;
здійснює взаємодію писемну	надає найпростішу інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета) [2 ІНО 3.3]	надає елементарну інформацію в анкеті, використовуючи прості фрази, з опорою на наочність, модель; використовує найпростіші формули ввічливості (вітання, подяка, прощання) у записці;
висловлює свої думки, почуття, ставлення та позиції письмово	пише короткими фразами про себе [2 ІНО 3.4]	пише про себе простими фразами з опорою на наочність, модель; записує прості слова, які відображають його / її емоційний стан (сум, радість) та вподобання;
здійснює взаємодію он-лайн	набирає текст короткими фразами в безпечному он-лайн середовищі [2 ІНО 3.5]	встановлює базовий соціальний контакт он-лайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання; розміщує прості он-лайн вітання, вживаючи елементарні сталі вирази; розміщує он-лайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна обрати з меню та / або скористатись он-лайн перекладачем

**Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти,
виражені в навчальних діях учня (2 клас)**

Уміння	Обсяг
Сприймання на слух (Аудіювання)	Обсяг прослуханого у запису матеріалу – у межах 1-1,5 хвилин
Зорове сприймання (Читання)	Обсяг одного тексту – у межах 50-80 слів
Усна взаємодія (Діалог)	Висловлення кожного співрозмовника, правильно оформлених у мовному відношенні – у межах 3 реплік
Усне продукування (Монолог)	Обсяг висловлення – у межах 3-4 речень
Писемне продукування (Письмо)	Обсяг письмового повідомлення – у межах 10-25 слів

Тематика ситуативного спілкування та мовний інвентар: лексика (2 клас)

Я, моя родина і друзі (інформація про себе, члени родини, друзі, числа 1-20, вік молодших членів родини і друзів, щоденні справи).

Дозвілля (кольори, іграшки, дії, дні тижня, відпочинок, хобі, дитячі ігри, спорт, книги).

Природа (пори року, погода, домашні улюбленці, дикі та свійські тварини, космос, збереження природи).

Населені пункти та їх інфраструктура (населені пункти, громадські місця, транспорт, будинок та квартира).

Свята та традиції в Україні та у країні виучуваної мови (назви свят, привітання, в тому числі день народження, діяльність під час свят).

Час (години).

Людина (частини тіла, предмети одягу, професії).

Харчування (меню, страви та напої, фрукти, овочі, ціна).

Школа (класна кімната, шкільне приладдя, шкільні меблі, шкільні предмети).

Мовленнєві функції: привітатися; попрощатися; попросити вибачення; подякувати; представити себе / когось; називати / описувати когось / щось; ставити запитання і відповідати на них; розуміти та виконувати прості вказівки / інструкції / команди; розуміти прості інформаційні знаки; вітати зі святом, виражати настрій.

Мовний інвентар: граматика (2 клас)

Категорія	Структура
Clause	agreement between nouns and verb 'be'
Conjunction	'and' to link nouns and noun phrases basic 'but' to link clauses and sentences
Determiner	'this'/'these' and 'that'/'those' as determiners (general) 'how' questions for time, measurement, size and quantity 'the' for specific examples and back reference 'a/an' with jobs

Noun	regular nouns – singular and plural irregular plurals
Phrase	'be' + adjective 'it' + 'be'
Preposition	basic prepositions of place and movement basic time expressions with 'o'clock'
Pronoun	Wh-questions subject / possessive personal pronouns
Verb	'have got' in the present tense imperatives negative imperatives Present Simple for opinions, likes and dislikes Present Continuous for actions happening at the time of speaking tag responses (short answers to Present Simple yes/no questions)

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ПРИРОДНИЧА, СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ВСЕСВІТ

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *всесвіт* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини доступними для неї засобами дослідження природи й суспільства для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предметів природничого і суспільствознавчого циклів на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *всесвіт*: спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток засобами активізації її діяльності (спостереження, дослідження, вимірювання, класифікація, аналіз і синтез одержаних даних тощо); збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду пізнавальної діяльності;

морально-етичне, громадянське, патріотичне виховання дитини, формування активної громадянської позиції, культури взаємодії з довколишнім світом;

формування цілісного образу світу й розуміння місця і ролі природи та суспільства у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до себе, родини, держави; бажання пізнавати історію свого міста / села, країни;

розвиток пізнавальних і дослідницьких умінь дитини щодо прийнятних способів пізнання себе, природного і соціального середовищ;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу інтегрованого предмета всесвіт;

формування здатності до самовираження засобами соціальної взаємодії, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку (природоохоронна, толерантна, правова тощо).

Мета й завдання реалізуються за такими **концентрами**: «Засоби пізнання довколишнього світу», «Нежива природа», «Жива природа», «Рукотворні об'єкти довколишнього світу», «Середовища існування», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *всесвіт* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 3 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета всесвіт. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

2 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами предмета всесвіт
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) речовини як того, з чого утворені тіла і наводить приклади; [2 ПРО 4.2]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) природної речовини як речовини створеної природою та штучної речовини як створеної людиною і наводить приклади; [2 ПРО 4.2]</i> <i>розрізняє природні та штучні речовини і пояснює свій вибір; [2 ПРО 4.3]</i> <i>називає властивості, за якими розрізняють речовини: колір, блиск, прозорість, смак, запах, стан (твердий, рідкий, газоподібний), здатність розчинятися у воді, зберігати або не зберігати форму і об'єм та наводить приклади; [2 ПРО 4.3]</i> <i>визначає серед 2-3 пропонованих речовин речовину за певною властивістю; [2 ПРО 4.3]</i> <i>визначає спільні і відмінні властивості речовин та пояснює свій вибір; [2 ПРО 4.3]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) речовини як ознаки тіла і наводить приклади; [2 ПРО 4.2]</i>	Тіла й речовини у довкіллі. Речовини. Властивості речовин. Природні і штучні речовини. <i>Практична робота: розпізнавання тіл і речовин; розпізнавання стану речовин у природі (твердий, рідкий, газоподібний).</i>

водної поверхні та суходолу тощо*) за пропонованими вчителем пізнавальними і практично зорієнтованими завданнями індивідуально, у парі, трійці; [2 ПРО 1.4] [2 СЗО 4.7] [2 ГІО 7.2]

здійснює разом із класом, батьками екскурсії до пропонованих у програмі ** об'єктів; [2 ПРО 4.3]

пояснює важливість дотримання правил поведінки в природі під час спостереження, екскурсії і *дотримується* їх; [2 ПРО 3.2]

пояснює важливість дотримання правил техніки безпеки під час досліджень, практичних робіт, спостережень і *дотримується* їх; [2 ПРО 3.2] [2 ПРО 3.4]

доцільно застосовує для спостережень, досліджень, практичних робіт флюгер як прилад для визначення напрямку вітру; [2 ПРО 1.4]

доцільно застосовує для спостережень, досліджень, практичних робіт термометр як прилад для вимірювання температури повітря, води; [2 ПРО 1.4]

доцільно застосовує для спостережень, досліджень, практичних робіт гномон як вертикально встановлену жердину, прилад для визначення часу за напрямком та рухом тіні внаслідок зміни положення Сонця на небосхилі; [2 ПРО 1.4]

доцільно застосовує для спостережень, досліджень, практичних робіт телурій як модель, що демонструє рух Землі навколо Сонця; [2 ПРО 1.4]

користується для пізнання довкілля підручником, атласом, пропонованими вчителем наборами фотографій, відеоматеріалами, колекціями (корисних копалин), а також відомостями, одержаними від фахівців, дорослих; [2 ПРО 2.1]

використовує періодичні (дитячі журнали) й науково-популярні (дитячі енциклопедії, довідники) видання для пізнання довколишнього світу; [2 ПРО 2.1]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) плану об'єкта як моделі, що є кресленням вигляду цього об'єкта зверху; [2 ПРО 2.2]

розрізняє малюнок і план та *пояснює* свій вибір; [2 ПРО 2.2]

Обладнання для пізнання довколишнього світу.

Флюгер.

Термометр.

Гномон.

Моделі: телурій.

Джерела вивчення довкілля.

Періодичні та науково-популярні видання (для дітей молодшого шкільного віку).

План об'єкта. План місцевості. Умовні позначення: джерело, струмок, яр, озеро, болото, річка, ліс (хвойний, листяний, мішаний), сад, чагарники, луки, поле / город, будівля.

Практична робота: креслення плану об'єктів за

<i>креслить</i> план об'єктів: лінійка, книга, кубик тощо (зменшено в 2 або 10 разів); [2 ПРО 2.2] <i>розпізнає</i> умовні позначення плану місцевості (джерело, струмок, яр, озеро, болото, річка, ліс: хвойний, листяний, мішаний, сад, чагарники, лука, поле / город, будівля, стежка, ґрунтова дорога, шосе, міст) і <i>читає</i> план місцевості за цими позначеннями; [2 ПРО 2.2] <i>визначає</i> серед двох зображень (малюнків / світлин) певної місцевості ту, яка відповідає плану і серед двох планів той, який відповідає зображенню; [2 ПРО 2.1] <i>визначає</i> невідповідність плану і зображення та <i>називає</i> об'єкти, яких не вистачає або зайві; [2 ПРО 2.1] [2 ПРО 4.2] <i>застосовує</i> знання про план в навчальних і життєвих ситуаціях (під час евакуації за планом будівлі тощо); [2 ПРО 4.1] <i>фіксує</i> результати спостережень за погодою у календарі спостережень, <i>узагальнює</i> результати спостережень за місяць (кількість днів з певною температурою повітря, кількість сонячних, дощових днів; днів, коли сніжило або не було снігу тощо) і <i>порівнює</i> їх із одержаними у попередній місяць (колективно на занятті); [2 ПРО 2.2] <i>фіксує</i> різними способами здобуту інформацію, результати досліджень, практичних робіт, екскурсій у моделях (блок-карта, таблиця, схема, малюнок, фотографія); [2 ПРО 2.2] <i>аналізує, порівнює, класифікує</i> одержані з різних джерел дані; і презентує результати роботи; [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 4.3] [2 ПРО 4.4] <i>узагальнює</i> результати короткотривалих і довготривалих спостережень і <i>визначає</i> характерні для певної пори року погоду, тривалість дня, явища природи, описує сезонні явища; [2 ПРО 3.1] <i>обирає</i> серед пропонованих тем навчального проєкту, <i>розробляє</i> його у парі, групі, самостійно або під керівництвом учителя і <i>презентує</i> продукти і результати проєктної діяльності; [2 ПРО 1.1] [2 ПРО 1.2] [2 ПРО 2.1] [2 ГІО 7.2] <i>бере участь</i> разом із батьками, класним колективом в екологічних акціях; [2 ПРО 3.4] [2 СЗО 4.7]	<i>поданою умовою; читання плану місцевості.</i> Опрацювання здобутої інформації про довколишній світ. Фіксація і узагальнення здобутої інформації (у календарі спостережень за погодою, блок-картах, таблицях, схемах, малюнках, фотографіях) Результати вивчення довколишнього світу та їх презентація. Навчальний проєкт. Екологічна акція. <i>Навчальний проєкт: «Що? Де? Коли? – гра знавців довколишнього світу за запитаннями, що</i>
---	---

<i>презентує</i> результати вивчення довколишнього світу під час екологічних акцій; [2 ПРО 2.1] [2 ПРО 1.5] <i>застосовує</i> результати вивчення довкілля в навчальних і життєвих ситуаціях; [2 ПРО 3.1] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: тіло, речовина, рідина, газ, тверде тіло, твердий стан, газоподібний стан, рідкий стан, гномон, телурій, термометр, флюгер, план, екологічна акція [2 МОВ 1.6]	<i>дібрані за сюжетами телевізійних програм для дітей».</i>
*Теми досліджень, практичних робіт, екскурсії подано у кожному концентрі. ** Орієнтири для вибору маршруту екскурсій подано у дужках біля їх тем у кожному концентрі. *** Серед пропонованих у програмі до кожного розділу навчальних проєктів кожна дитина обирає один.	
Концентр Нежива природа	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що протягом року полудневе положення Сонця на небосхилі поступово змінюється від найвищого влітку і найнижчого взимку; [2 ПРО 4.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), впливу зміни полудневої висоти Сонця протягом року на зміни в неживій природі, що відбуваються протягом року (стану води, температури повітря, видів опадів); [2 ПРО 4.2] <i>спостерігає</i> за зміною полудневого положення Сонця на небосхилі впродовж року <i>та доходить до висновку що, чим вища полуднева висота Сонця, тим довше триває день, краще нагрівається земля, вища температура повітря</i>; [2 ПРО 1.4] <i>називає</i> дні весняного та осіннього рівнодення (тривалість дня дорівнює тривалості ночі – 21 березня, 23 вересня) і дні літнього та зимового сонцестояння (22 червня – найдовший в році день та найкоротша ніч і 22 грудня – найдовша ніч, найкоротший день) і <i>пояснює</i> сутність цих явищ неживої природи; [2 ПРО 1.5] <i>описує</i> зміни у неживій природі, пов'язані зі змінами полудневого положення Сонця на небосхилі протягом року, тривалості дня і ночі; [2 ПРО 1.5] <i>описує</i> Сонце: об'єкт неживої чи живої природи; форма; властивості; зміна положення на небосхилі протягом доби і протягом року; значення для життя на Землі; правила безпеки життєдіяльності,	Сонце Зміна полудневого положення Сонця на небосхилі впродовж року. Пори року Тривалість дня і ночі. Дні сонцестояння, рівнодення. <i>Практична робота:</i> <i>спостереження за полудневою висотою Сонця протягом року</i>

пов'язані з ним; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо); [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 4.3] [2 ПРО 3.1] [2 ПРО 2.1] застосовує знання про Сонце і зміну його полудневого положення на небосхилі протягом року для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] перевіряє виконання завдань на визначення змін у природі, пов'язаних зі зміною полудневого положення Сонця на небосхилі протягом року та значення для життя на Землі і виправляє помилки; [2 ПРО 1.6] доцільно використовує у мовленні слова і словосполучення: полуднева висота Сонця, рівнодення, сонцестояння [2 МОВ 1.6]	
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), екватору як уявної лінії, що проходить навколо Земної кулі на однаковій відстані від полюсів і показує його на глобусі; [2 ПРО 4.2] [2 ПРО 2.1] пояснює, що горизонтом називають частину земної поверхні, яку бачимо навколо, коли стоїмо на відкритій рівній місцевості; [2 ПРО 1.5] пояснює, що лінією горизонту називають уявну лінію торкання небосхилу й земної поверхні і визначає лінію горизонту; [2 ПРО 1.5] називає сторони горизонту (схід, захід, південь, північ) і записує їх назви коротко (північ – Пн, південь – Пд, схід – Сх, захід – Зх) і читає їх короткий запис; [2 ПРО 2.2] пояснює, що протягом дня Сонце рухається по небосхилу зі сходу на захід; [2 ПРО 1.5] пояснює розташування сторін горизонту і визначає їх (без компаса) за рухом Сонця, (опівдні стати спиною до Сонця, розвести руки в сторони; попереду буде північ, за спиною – південь, права рука вказуватиме на схід, ліва – на захід) та місцевими ознаками (за мохом на стовбурах дерев, формою крони дерев, формою мурашника); [2 ПРО 3.1] визначає розташування об'єктів довкілля за сторонами горизонту (за зміною положення Сонця на небосхилі, поданою однією зі сторін горизонту, місцевими ознаками); [2 ПРО 3.1]	Земля Форма Землі. Екватор. Горизонт. Лінія горизонту. Практична робота: розпізнавання лінії горизонту (у довкіллі, на світлинах, малюнках). Сторони горизонту. Практична робота: розпізнавання сторін горизонту і розміщення певних об'єктів відносно сторін горизонту (на малюнках, світлинах, планах). Екскурсія. Визначення сторін горизонту і розташування об'єктів за сторонами горизонту у довкіллі. Рух Землі.

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що вісь, навколо якої обертається Земля має нахил; [2 ПРО 1.5]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), орбіти, як уявної лінії руху Землі навколо Сонця, яка має форму овалу і показує її на моделях; [2 ПРО 2.2]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що Земля постійно обертається навколо Сонця в одному й тому ж напрямку; [2 ПРО 1.5]</i> <i>пояснює, чому відбуваються сезонні зміни на Землі (Земля обертається навколо Сонця по овальній орбіті і вісь, навколо якої обертається Земля, має нахил тому, Сонце гріє і освітлює поверхню Землі по-різному); [2 ПРО 1.5]</i> <i>пояснює, чому сезонні зміни протягом року повторюються через певні проміжки часу в тій самій послідовності (Земля обертається навколо Сонця постійно і в одному й тому ж напрямку); [2 ПРО 1.5]</i> <i>пояснює, чому зміна полуденного положення Сонця на небосхилі протягом року завжди відбувається в одному напрямку (Земля обертається навколо Сонця в одному й тому ж напрямку); [2 ПРО 1.5]</i> <i>показує на глобусі полюси і екватор та пояснює, чому сезонні зміни протягом року не виражені на полюсах і екваторі; [2 ПРО 2.2]</i> <i>пояснює, чому на території де мешкає, відбуваються сезонні зміни; [2 ПРО 3.1]</i> <i>називає кількість сезонних змін протягом року та їх назви (пори року); [2 ПРО 1.5]</i> <i>визначає пору року за полудневою висотою Сонця над горизонтом на моделях і встановлює за поданою порою року один з пропонованих варіантів полудневого положення Сонця над горизонтом за висотою; [2 ПРО1.4] [2 ПРО1.5] [2 ПРО 3.1]</i> <i>визначає пору року на заданій точці земної кулі за її певним положенням на орбіті відносно Сонця (для території, на якій мешкає); [2 ПРО1.4]</i> <i>визначає за моделлю положення земної кулі на орбіті у певну пору року(для території, на якій мешкає); [2 ПРО1.4]</i> <i>досліджує залежності довжини тіні об'єкта від зміни висоти джерела світла і доходить висновку</i>	Нахил обертання Землі навколо вісі. Обертання Землі навколо Сонця. Сезонні зміни. <i>Практичні роботи:</i> <i>визначення пори року за полудневою висотою Сонця над горизонтом на моделях і встановлення за поданою порою року одного з пропонованих варіантів полудневого положення Сонця над горизонтом за висотою;</i> <i>визначення пори року на заданій точці земної кулі за її певним положенням на орбіті відносно Сонця (за телурієм, моделлю, відео фрагментом)</i> Тінь, її переміщення і довжина впродовж року. <i>Дослідження залежності</i>
---	---

про залежність довжини тіні від висоти джерела світла – чим вище джерело світла, тим коротша тінь і навпаки; [2 ПРО1.4] [2 ПРО1.54] [2 ПРО 3.1] <i>вимірює</i> довжину тіні (власної, гномона) протягом року та <i>порівнює</i> результати вимірювання; [2 ПРО1.4] [2 ПРО1.5] <i>пояснює</i>, чому змінюється довжина тіні протягом року; [2 ПРО1.5] <i>пояснює</i>, чому на тій території земної кулі, де мешкає, тривалість дня і ночі змінюється протягом року; [2 ПРО3.1] <i>встановлює</i> залежність між тривалістю дня і ночі та порою року; [2 ПРО1.5] <i>називає</i> частини земної кулі, на яких тривалість дня і ночі завжди однакова (на екваторі по 12 годин) і може тривати від доби до півроку (полярна ніч і полярний день) і <i>пояснює</i>, чому відбуваються ці явища неживої природи; [2 ПРО1.4] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань), що рівнини – це майже рівні ділянки земної поверхні (суходолу), які мають майже рівну поверхню; на рівнинах можуть бути пагорби та яри; [2 ПРО1.4] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) пагорбу як незначно піднятої над рівниною ділянки земної поверхні (суходолу), у якій вирізняють вершину, підніжжя, схили (пологі, круті); [2 ПРО1.4] <i>визначає</i> у пагорба підніжжя, схили і вершину (у довкіллі, за атласом, набором фотографій, відеорядом); [2 ПРО1.4] [2 ПРО 2.2] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) яру як заглиблення з крутими схилами у рівнині; [2 ПРО1.4] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) балки як заглиблення з пологими схилами у рівнині, що утворюється внаслідок руйнування яру; [2 ПРО1.4] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) що гори – це ділянки земної поверхні (суходолу), високо підняті над рівнинами; гори вищі за пагорби; [2 ПРО1.4] <i>розпізнає</i> рівнини і гори; яри і балки; пагорби і гори (у довкіллі, за атласом, набором фотографій,	<i>довжини тіні об'єкта від зміни висоти джерела світла.</i> <i>Практична робота (в парах):</i> <i>вимірювання довжини тіні власної /тіні від гномона в один й той самий час доби в різні пори року та її порівняння.</i> Тривалість дня й ночі протягом року. Земна поверхня. Суходіл: гори, рівнини. Балка. Пагорб. Яр. <i>Практичні роботи:</i> <i>визначення у пагорба вершини, підніжжя, схилів: пологих, крутих (у довкіллі, за атласом, набором фотографій, відеорядом).</i> <i>розпізнавання рівнин, гір; ярів і балок; пагорбів і гір (у довкіллі, за атласом, набором фотографій, відеорядом).</i>
--	--

відеорядом) та пояснює свій вибір; [2 ПРО 4.3] [2 ПРО 2.2] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що водну поверхню утворюють водойми; [2 ПРО1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) водойми як заглиблення земної поверхні, у якій нагромаджується і тече або затримується вода; [2 ПРО1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) того, що джерела, річки, озера, болота, моря – водойми; [2 ПРО1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) джерела як водойми із водним потоком, що утворюється внаслідок виходу підземних вод на поверхню землі; [2 ПРО1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) річки як водойми з постійним водним потоком, що тече по видовжених заглибленнях земної поверхні; [2 ПРО1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) озера як невеликої водойми, що утворюється в природному заглибленні земної поверхні; [2 ПРО1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) болота як водойми з грузьким дном, часто стоячою водою, вологолюбною рослинністю; [2 ПРО1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) моря як великої водойми з гірко-солоною водою, що оточена повністю або частково суходолом; [2 ПРО1.4] розпізнає джерело, річку, озеро, болото, море (у довкіллі, за атласом, набором фотографій, відеорядом); [2 ПРО1.4] називає гори, річки, озера своєї місцевості (області); [2 ПРО1.4] описує земну поверхню: суходіл чи водна; якщо суходіл, то гори чи рівнини; якщо рівнини, то наявність пагорбів, ярів, балок; якщо водна поверхня, то джерело, річка, озеро, болото чи море; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо); [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] [2 ПРО 2.1]	Водна поверхня: джерело, річка, озеро, болото, море. Практична робота: розпізнавання джерела, річки, озера, болота, моря (у довкіллі, за атласом, набором фотографій, відеорядом).
--	--

<i>застосовує</i> знання про земну поверхню – суходіл і водну поверхню (гори, рівнини, балки, пагорби, яри; водойми – джерела, озера, болота, річки, моря) для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на розпізнавання рівнин і гір; ярів і балок; пагорбів і гір, джерел, річок, озер, боліт морів; вершини, підніжжя, схилів (крутих і пологих) пагорба та <i>виправляє</i> помилки; [2 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: гори, рівнина, пагорб, яр, балка, джерело, болото, море, річка, озеро; вершина, підніжжя, схил, крутий схил, пологий схил [2 МОВ 1.6]	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) повітря як природної суміші газів; [2 ПРО 1.4] <i>досліджує</i> склад повітря і доходить висновку, про наявність у ньому водяної пари, пилу; [2 ПРО 1.4] <i>пояснює</i>, що повітря містить: гази, водяну пару, пил; [2 ПРО 1.5] <i>пояснює</i>, чому змінюється температура повітря протягом року; [2 ПРО 1.5] <i>розуміє</i> вітер як рух повітря в певному напрямі; [2 ПРО 1.5] <i>визначає</i> наявність і відсутність вітру за тріпотінням листя та хитанням гілок дерев; силу вітру: слабкий (тріпоче листя, хитаються дрібні гілки) і сильний (хитаються великі гілки); [2 ПРО 1.4] <i>визначає</i> напрям вітру за нахилом крони дерев, напрямом диму, стрічки, флюгера (за основними сторонами горизонту); [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 2.1] <i>пояснює</i> значення чистого повітря і запахів для живої природи, зокрема для тварин (визначення кордонів своєї території, орієнтування на місцевості, передача інформації, попередження про небезпеку); [2 ПРО 1.5] <i>пояснює</i>, чому забруднене повітря шкодить здоров'ю людини, рослинам, тваринам; [2 ПРО 3.1] <i>називає</i> джерела забруднення повітря: лісові пожежі, викиди промислових підприємств, сміттєзвалища, автомобільний транспорт,	Повітря Склад повітря. <i>Дослідження складу повітря.</i> Температура повітря. Вітер як рух повітря. Сила вітру. Напрямок вітру. <i>Практична робота: визначення напрямку вітру.</i> Значення повітря для живої природи.

спалювання сміття, листя, бур'янів; [2 ПРО 1.4] <i>виконує</i> доступні для себе дії щодо зменшення забруднення повітря (сортують побутове сміття, висаджують дерева); [2 ПРО 3.4] <i>називає і виконує</i> доступні для себе дії для збереження чистого повітря у приміщенні: регулярно прибирає та провітрює, вирощує кімнатні рослини; [2 ПРО 3.4] <i>висловлює</i> ціннісні судження про збереження чистоти повітря; [2 ПРО 4.4] <i>описує</i> повітря: об'єкт неживої чи живої природи; властивості, у тому числі здатність змінювати температуру та пояснює, чому вона змінюється; склад повітря; напрями руху повітря; значення для живої природи; джерела забруднення повітря; перелічує прийнятні для себе дії щодо збереження чистоти повітря, додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо); [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 3.1] <i>застосовує</i> знання про повітря, його склад та властивості, джерела забруднення, значення чистого повітря, його значення для живої природи для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення складу та властивостей повітря, джерел забруднення, значення чистого повітря для живої природи і <i>виправляє</i> помилки; [2 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні словосполучення: склад повітря [2 МОВ 1.6]	
<i>пояснює</i>, що вода у природі зустрічається у трьох станах: твердий – лід (сніг), рідкий – вода, газоподібний – водяна пара; [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 4.3] <i>називає</i> умови, необхідні для зміни стану води (нагрівання, охолодження); [2 ПРО 1.5] <i>досліджує</i> воду під час нагрівання і охолодження і <i>доходить висновку</i>, що при нагріванні до певної температури починається кипіння, а при охолодженні до певної температури – замерзання; що лід при нагріванні плавиться; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 1.5] <i>називає</i> температуру переходу води у газоподібний і твердий стани; [2 ПРО 1.5]	Вода Три стани води. Зміна стану води при нагріванні і охолодженні <i>Дослідження води під час нагрівання і охолодження: замороження, плавлення, кипіння.</i>

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що випаровування – перехід води з рідкого стану в газоподібний (пара), конденсація – перехід водяної пари в рідкий стан; замерзання – перехід води з рідкого стану у твердий, а плавлення – з твердого у рідкий; [2 ПРО 1.5]</i> <i>виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) колообігу води як переходу води із одного стану в інший, що відбувається у природі; [2 ПРО 1.5]</i> <i>пояснює, чому в природі вода випаровується та пара переходить у рідкий стан; [2 ПРО 1.5]</i> <i>називає джерела забруднення води: водний транспорт, шкідливі речовини (що містяться в пральних порошках, засобах для миття посуду, шампунях, гелях для душу) сміття на пляжах та виконує доступні для себе дії щодо зменшення забруднення води; [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 3.4]</i> <i>застосовує способи очищення води у побуті (відстоювання, фільтрація, кип'ятіння); [2 ПРО 3.3]</i> <i>висловлює ціннісні судження про значення води для живої природи, збереження чистоти води та її економного використання; [2 ПРО 4.2] [2 ПРО 3.4]</i> <i>описує воду: об'єкт неживої чи живої природи; властивості; стан, в якому може знаходитися; колообіг у природі; значення для живої природи; джерела забруднення; посильні дії для збереження її чистоти і економного використання; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо); [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 3.4] [2 ПРО 2.1]</i> <i>застосовує знання про три стани води, колообіг води, дії щодо збереження її чистоти й економного використання та джерела забруднення для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4]</i> <i>перевіряє виконання завдань на визначення стану води і виправляє помилки; [2 ПРО 1.6]</i> <i>доцільно використовує у мовленні слова і словосполучення: колообіг води, випаровування, конденсація, відстоювання, фільтрація, кип'ятіння [2 МОВ 1.6]</i>	Випаровування. Конденсація. Колообіг води в природі. Джерела забруднення води. Способи очищення води. <i>Практична робота: очищення води фільтрацією.</i> Значення води для живої природи. <i>Навчальний проєкт: «Вода у творах мистецтва»</i>
<i>виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що корисні копалини в природі бувають у трьох</i>	Корисні копалини Стани корисних

станах: твердому, рідкому і газоподібному; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>наводить приклади</i> корисних копалин, що зустрічаються в природі у твердому стані (граніт, крейда, кам'яне вугілля, кам'яна сіль) рідкому (нафта) та газоподібному (природний газ); [2 ПРО 4.3] <i>розпізнає</i> кам'яне вугілля, крейду, кам'яну сіль, нафту, природний газ за зовнішнім виглядом і описом властивостей і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 ПРО 4.3] <i>досліджує</i> кам'яне вугілля, крейду, кам'яну сіль, нафту <i>доходить висновку</i> про їх певні властивості (розчинність / нерозчинність у воді, твердість / пластичність / сипучість, здатність пропускати / не пропускати воду); [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>пояснює</i> значення кам'яного вугілля, кам'яної солі, крейди, нафти, природного газу для господарської діяльності людини і <i>наводить</i> приклади їх застосування залежно від властивостей; [2 ПРО 3.1] <i>висловлює</i> ціннісні судження про важливість економного використання корисних копалин; [2 ПРО 3.4] <i>описує</i> корисну копалину: назва, об'єкт неживої / живої природи, стан (твердий, рідкий, газоподібний), як застосовується у господарстві; важливість її економного використання; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літератури тощо); [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 3.4] [2 ПРО 2.1] <i>застосовує</i> знання про стан, в якому зустрічаються корисні копалини в природі, властивості та значення кам'яного вугілля, крейди, кам'яної солі, нафти, природного газу для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення стану, в якому зустрічаються корисні копалини в природі, властивостей кам'яного вугілля, крейди, кам'яної солі, нафти, природного газу та їх значення для людини і <i>виправляє</i> помилки; [2 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: кам'яне вугілля, крейда, кам'яна	копалин. Кам'яне вугілля, кам'яна сіль, крейда, нафта, природний газ <i>Практична робота:</i> розпізнавання вугілля, кам'яної солі, крейди, нафти (у колекції корисних копалин). <i>Дослідження</i> властивостей кам'яного вугілля, кам'яної солі, крейди, нафти Значення корисних копалин для господарської діяльності людини. <i>Навчальні проєкти**:</i> «Казки, прислів'я і приказки, вірші, пісні, твори мистецтва про корисні копалини», «Корисні копалини рідного краю», «Малюнки вугіллям, крейдою».
---	--

сіль, нафта, природний газ [2 МОВ 1.6] <i>досліджує</i> склад ґрунту і <i>доходить висновку</i> про те, що у його складі міститься повітря, вода, перегній, глина, пісок; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> перегною (у процесі виконання завдань) як перегнистих решток рослин і тварин; [2 ПРО 1.4] <i>досліджує</i> різні ґрунти і <i>доходить висновку</i>, що колір ґрунту залежить від його складу (що більше перегною, то ґрунт темніший); вологості (вологий ґрунт виглядає темнішим, ніж сухий); [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 1.5] <i>називає види ґрунтів</i>: піщані (містять багато піску, добре пропускають воду, але не затримують її), чорноземи (багаті на перегній, добре пропускають воду й повітря, зберігають вологу); глинисті (містять багато глини, мало перегною, погано пропускають воду й повітря), кам'янисті (містять багато каміння, бідні на перегній); [2 ПРО 4.3] <i>пояснює</i>, чому чорноземи найбільш родючіші ґрунти; [2 ПРО 3.1] <i>розпізнає чорнозем, піщані, глинисті, кам'янисті ґрунти та пояснює свій вибір</i>; [2 ПРО 4.3] <i>пояснює</i>, що забруднює ґрунт (сміття, що має великий термін розкладання: пластикові пляшки, посуд, металеві банки тощо) і <i>виконує</i> прийнятні для себе дії запобігання його забрудненню (забирає після відпочинку на природі сміття із собою і викидає у контейнери), [2 ПРО 3.1] [2 ПРО 3.4] <i>висловлює</i> ціннісні судження про значення ґрунту для живої природи; [2 ПРО 4.4] [2 ПРО 4.2] <i>описує</i> ґрунт: що називають ґрунтом; об'єкт неживої/живої природи; склад ґрунту, види ґрунтів, значення для живої природи; посильні дії для його збереження; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо); [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 3.4] [2 ПРО 2.1] <i>застосовує</i> знання про ґрунт, його склад, види ґрунтів для виконання, <i>складання</i> пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] <i>висловлює</i> ціннісні судження про важливість збереження чистоти ґрунтів; [2 ПРО 3.4] [2 ПРО 4.2] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення	Ґрунт Склад ґрунту. <i>Дослідження складу ґрунту.</i> <i>Види ґрунтів.</i> <i>Практична робота. Розпізнавання різних видів ґрунтів.</i>
---	--

складу ґрунту, видів ґрунтів і виправляє помилки; [2 ПРО 1.6] доцільно використовує у мовленні слова і словосполучення: чорноземи, піщані ґрунти, глинисті ґрунти, кам'яністі ґрунти, перегній [2 МОВ 1.6]	
виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що показниками погоди є: температура повітря, вітер, опади, стан неба – хмарність; [2 ПРО 1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) хмар як скупчення на певній висоті водяної пари, кристаликів льоду, які випадають потім у вигляді опадів – дощу, снігу, граду; [2 ПРО 1.4] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що за формою хмар можна передбачити погоду; [2 ПРО 1.4] розпізнає хмари перисті (розташовуються на небі найвище), купчасті (розташовуються посередині); шаруваті (розташовуються найнижче); [2 ПРО 4.3] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) сутності таких явищ погоди, як туман, роса, іній, гроза і наводить приклади; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] розпізнає погодні явища дощ, сніг, град, роса, іній, туман, безхмарне небо (ясно) і хмарно, гроза; ожеледиця, відлига, посуха, льодостав, льодохід, повінь; [2 ПРО 4.3] застосовує умовні позначення: дощ (●), сніг (✱), град (▲), роса (☰), іній (⊥), туман (≡), стану неба: ясно (○), хмарно, гроза (⚡), вітер (↘) для ведення календаря спостережень за природою; [2 ПРО 2.2] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань) сутності таких сезонних явищ природи, як ожеледиця, відлига, посуха, льодостав, льодохід, повінь і наводить приклади; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] розпізнає явища природи: ожеледиця, відлига, посуха, льодостав, льодохід, повінь; [2 ПРО 4.3] встановлює залежність між сезонними змінами і погодою та наводить приклади (зміна температури, видів опадів, стану неба); [2 ПРО 3.1] називає погодні явища, характерні для кожної пори року; [2 ПРО 1.5]	Погода Показники погоди : температура повітря, стан неба – хмарність, опади, вітер. Хмари. <i>Практична робота.</i> <i>Розпізнавання перистих, купчастих і шаруватих хмар (за спостереженням у довкіллі, світлинами, відеореєстром).</i> Погодні явища (туман, роса, іній, гроза). Сезонні явища природи (ожеледиця, відлига, посуха, льодостав, льодохід, повінь). Екскурсія. Спостереження за сезонними змінами в природі. Навчальний проєкт: «Цікавинки про сніжинки»

<i>описує</i> погоду: число і місяць: ясно, хмарно; температура; наявність / відсутність опадів; якщо є опади, то які (дощ, сніг, град); інші погодні явища (гроза, туман, роса, іній, ожеледиця, відлига, посуха, льодостав, льодохід, повінь); додаткова інформація (народні прикмети і передбачення погоди тощо); [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 3.4] [2 ПРО 2.1] <i>узагальнює і порівнює</i> результати спостережень за погодою за місяць, пору року; [2 ПРО 1.5] <i>застосовує</i> знання про погоду, показники погоди, погодні явища для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення погодних явищ і <i>виправляє</i> помилки; [2 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: показники погоди, туман, роса, іній, гроза, ожеледиця, відлига, посуха, льодостав, льодохід, повінь [2 МОВ 1.6]	
Концентр «Жива природа»	
<i>пояснює</i>, що таке бактерії та чим вони корисні і чим шкідливі для рослин, тварин, людей і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 4.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що віруси – частина живої природи, яка не належить ні до тварин, ні до рослин; [2 ПРО 1.4] <i>пояснює</i> відмінність вірусів як частини живої природи від об'єктів неживої природи, рукотворних об'єктів довкілля; [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 4.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що віруси набагато менші ніж бактерії, тому їх можна побачити тільки в електронний мікроскоп; [2 ПРО 1.4] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що віруси – паразити, оскільки можуть існувати тільки в об'єктах живої природи, за рахунок яких живляться; [2 ПРО 1.4] <i>пояснює</i>, чим шкідливі віруси для людини, тварин, рослин (викликають захворювання: грип, гепатит, СНІД) і як зменшити ризик зараження ними; [2 ПРО 3.1] [2 СЗО 2.1] <i>застосовує</i> знання про віруси для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] [2 СЗО 2.4]	Бактерії – частина живої природи. Віруси – частина живої природи. <i>Практична робота: ознайомлення із зовнішнім виглядом різних вірусів у збільшеному вигляді (за атласом, набором фотографій, відеорядом).</i> Віруси – паразити.

<i>перевіряє виконання завдань на розрізнення вірусів, об'єктів неживої природи, рукотворних об'єктів довкілля і виправляє помилки; [2 ПРО 1.6]</i> <i>доцільно використовує у мовленні слова: вірус, паразит [2 МОВ 1.6]</i>	
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що на відміну від тварин, рослини переважно ведуть прикріплений спосіб життя і наводить приклади; [2 ПРО 1.4]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що у зовнішній будові рослини вирізняють корінь, стебло, листок, квітку, плід з насінням; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3]</i> <i>розрізняє у рослин корінь, стебло, листок, квітку, плід з насінням і називає їх; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3]</i> <i>розпізнає рослини за їх частинами (листями, квітами, плодами, насінням); [2 ПРО 4.3]</i> <i>досліджує залежності будови рослин від середовища їх існування (на прикладі кактуса) і доходить висновку про залежність зовнішньої будови від середовища існування та її значення для пристосування рослин до життя у певному середовищі; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 3.1]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що рослини з соковитим стеблом називають трав'янистими, з одним дерев'янистим стеблом – деревами, з кількома тонкими дерев'янистими стеблами – кущами і наводить приклади; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3]</i> <i>розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини і пояснює свій вибір; [2 ПРО 4.3]</i> <i>розпізнає дерева за формою крони (береза, дуб, тополя, сосна, ялина); [2 ПРО 4.3]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що вузькі листки рослин, схожі на голки, лусочки, називають хвоєю і наводить приклади; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що рослини з видозміненими листками – хвоєю – називають хвойними, зі звичайним листками – листяними і наводить приклади; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3]</i> <i>розрізняє листяні і хвойні рослини і пояснює</i>	Рослини – частина живої природи. Зовнішня будова рослин. <i>Практична робота: розпізнавання у рослин кореня, стебла, листка, квітки, плоду з насінням (за гербарним матеріалом, зображенням у атласі або набором фотографій чи за відеорядом, розглядом самих рослин).</i> <i>Дослідження*</i> <i>залежності будови рослин від середовища їх існування.</i> Дерева, кущі, трав'янисті рослини. <i>Практична робота: розпізнавання дерев, кущів, трав'янистих рослин (за атласом, набором фотографій, малюнків чи за відеорядом, розглядом самих рослин у довкіллі).</i> Листяні та хвойні рослини. <i>Практична робота: розпізнавання листяних і хвойних рослин (за гербарним матеріалом,</i>

трав'яниста; листяна чи хвойна; якщо листяна то форму, розмір листка; зазначає, якщо ранньоквітуча; дикоросла чи культурна; зазначає, якщо ця рослина лікарська чи отруйна; якщо культурна, то визначає – зернова, бобова, овочева, баштанна, плодова, технічна чи декоративна; якщо дика, то – бур'ян чи ні; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо); [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 3.4] [2 ПРО 2.1] застосовує знання про будову рослин та їх різноманітність (дерева, кущі, трав'янисті; хвойні, листяні і квіткові, ранньоквітучі) для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] перевіряє виконання завдань на розрізнення у рослин кореня, стебла, листка, квітки, плода з насінням, встановлення їх значення; розрізнення хвойних, листяних і квіткових; ранньоквітучих; дерев, кущів, трав'янистих рослин і виправляє помилки; [2 ПРО 1.6] доцільно використовує у мовленні слова і словосполучення: листяні рослини, хвойні рослини, квіткові рослини; корінь, стебло, листок, квітка, плід з насінням [2 МОВ 1.6]	<i>Екскурсія*.</i> <i>Ознайомлення</i> 3 <i>різноманітністю рослин</i> (до водойми, парку, скверу, ботанічного саду, дендрарію іншої зеленої зони у місті/селі). <i>Навчальні проєкти**:</i> <i>«Рослини у творах мистецтва», «Будьмо знайомі!» (походження назв рослин), «Першоцвіт у горищу», «Рослини-чемпіони».</i>
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що на відміну від рослини тварини переважно ведуть не прикріплений спосіб життя і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.5] виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що у зовнішній будові тварини вирізняють голову, тулуб, хвіст, кінцівки (лапи, крила); [2 ПРО 1.4] розрізняє у різних тварин частини зовнішньої будови: голова, тулуб, хвіст, кінцівки (лапи, крила); [2 ПРО 4.3] розпізнає тварин за частинами зовнішньої будови (лисиця і білка за хвостом; корова, страус і тигр за кінцівками; вуж і павук за тулубом; горобець і бабка за головою; метелик, кажан і голуб за крилами); [2 ПРО 4.3] визначає у зовнішній будові тварин парні і непарні частини; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] досліджує залежність зовнішньої будови від способу життя тварини: зовнішнє покриття (хутро,	Тварини – частина живої природи. Зовнішня будова тварин. <i>Практична робота:</i> <i>розпізнавання тварин за частинами тіла</i> (за набором фотографій, малюнків, відеорядом, результатом спостереження тварин у довкіллі). Парні та непарні частини зовнішньої будови тварин. <i>Дослідження*</i> <i>залежності зовнішньої</i>

голки, панцир, луска, роговий шар); кінцівки (лапи з кігтями, присосками, з перетинками (для плавання і польоту), очі (у бабки, крота), вуха (коник стрибунець, риби, кішка), дзьоби у птахів (пелікан, чапля, дятел) і <i>доходить висновку</i> про залежність зовнішньої будови від середовища існування та її значення для пристосування тварини до життя у певному середовищі; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що за зовнішніми ознаками і особливостями будови та середовищем існування тварин поділяють на групи: риби, земноводні, плазуни, комахи, павуки, птахи, звірі; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що тварин з плавниками, вкритих лускою, які мешкають у воді називають рибами і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що тварин, які розвиваються у воді, але мешкають на суходолі називають земноводними і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що тварин без кінцівок або з кінцівками, розташованими по боках тулуба так, що під час руху тіло торкається землі, називають плазунами і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що тварин з шістьма кінцівками називають комахами і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що тварин з вісьмома кінцівками називають павуками і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що тварин, вкритих пір'ям називають птахами і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що тварин, тіло яких покрите хутром, які вигодовують своїх дитинчат молоком, називають звірами і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 4.3] <i>розрізняє</i> риб, земноводних, плазунів, комах,	<i>будови тварини від середовища її існування.</i> Риби. Земноводні. Плазуни. Комахи. Павуки. Птахи. Звірі. <i>Практична робота: визначення за зовнішньою будовою тварини групи, до якої вона належить (за зображенням у атласі або набором фотографій чи за відеорядом, у довкіллі).</i> <i>Практична робота: розпізнавання за зовнішньою будовою тварин</i>
--	---

павуків, птахів, звірів і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 ПРО 4.3] <i>розпізнає</i> риб, земноводних, плазунів, комах, павуків, птахів, звірів за частинами тіла (за хвостом – риба, птах і звір; за кінцівкою – птах, звір і комаха; за тулубом – земноводна, звір і павук; за головою – плазун і птах); [2 ПРО 4.3] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) залежності зовнішньої будови тварини від способу пересування і середовища існування і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] <i>розпізнає</i> за зовнішньою будовою тварин способу їх пересування (плаває, літає, повзає, бігає, стрибає) і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 ПРО 4.3] <i>розпізнає і називає</i> по 3-5 тварин в найближчому оточенні: риб, земноводних, плазунів, комах, павуків, птахів, звірів і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 ПРО 4.3] <i>описує</i> тварину: назва; риба, земноводна тварина, плазун, комаха, павук, птах чи звір; дика чи свійська, чим вона допомагає, шкодить людині; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо); [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 3.4] [2 ПРО 2.1] <i>застосовує</i> знання про зовнішню будову тварин, значення певної будови та різноманітність тварин (риби, земноводні, плазуни, комахи, павуки, птахи, звірі) для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на розрізнення тварин за зовнішньою будовою, встановлення значення певної зовнішньої будови та <i>розрізнення</i> риб, земноводних, плазунів, комах, павуків, птахів, звірів і <i>виправляє</i> помилки; [2 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова: риби, земноводні, плазуни, комахи, павуки, птахи, звірі; голова, тулуб, хвіст, кінцівки (лапи, крила), перетинка, дзьоб, пір'я, луска, хутро [2 МОВ 1.6]	<i>способу їх пересування</i> (за зображенням у атласі або набором фотографій чи за відеорядом, у довкіллі). <i>Екскурсія*</i>. <i>Ознайомлення</i> з різноманітністю тварин (до водойми, зоопарку, звіринцю, зоосаду, зоологічного музею океанаріуму, парку, саду, скверу, іншої зеленої зони у місті / селі). <i>Навчальні проєкти**</i>: «Птахи-співаки», «Голоси тварин», «Тварини-чемпіони», «Тварини минулого», «Тварини у творах мистецтва», «Тварини з прикріпленням способом життя (губка, поліп (корал), актинія)»,
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що людину від тварин відрізняє мислення, мова, праця; [2 ПРО 1.5] <i>називає і розрізняє</i> частини тіла людини: на голові – волосся, потилиця, лоб, щоки, підборіддя, ніс, вуха, очі, вії, брови, рот, губи, зуби, ясна, язик;	Людина – частина живої природи. Зовнішня будова людини.

на тулубі – плечі, живіт, груди, спина, сідниці; на руках – передпліччя, лікті, зап'ястя, кисті; на ногах – стегна, коліна, гомілки, стопи; [2 ПРО 1.5] <i>визначає</i> у зовнішній будові людини парні та непарні частини тіла; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що люди вирізняються за зовнішністю (кольором очей, шкіри, волосся; зростом, статурою, формою носа, вух, пальців, рук і ніг) і <i>наводить приклади</i>; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 4.3] <i>розрізняє</i> людей за кольором волосся (блондини, брюнети, шатени) і очей (карі, зелені, блакитні, сірі), кольором шкіри (світла, смугла, темна), за зростом (високий, низький, середнього зросту), статурою і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 ПРО 4.3] <i>висловлює</i> оцінні судження про рівність усіх людей незалежно від зовнішності і фізичних можливостей; [2 ПРО 4.2] [2 ГІО 5.1] [2 ГІО 6.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що показником здоров'я людини є температура тіла (36,5-37 °С); [2 ПРО 1.5] [2 СЗО 3.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що підвищення температури – захисна реакція, яка допомагає долати хворобу і збивати її треба тільки, якщо вона піднімається вище 38°С; [2 ПРО 1.5] [2 СЗО 3.2] <i>досліджує</i> відповідність нормі власних показників температури тіла шляхом її вимірювання і відповідність нормі показників вимірювання обхвату зап'ястка, шиї, талії (приблизно 2 довжини обхвату зап'ястка дорівнюють довжині обхвату шиї, а 2 довжини обхвату шиї дорівнюють довжині обхвату талії) та <i>доходить висновку</i> про наявність/відсутність потреби у лікуванні, профілактичних заходах щодо збереження й зміцнення здоров'я; [2 ПРО 1.4] [2 СЗО 3.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що інфекція – зараження людей, тварин вірусами, хвороботворними бактеріями; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що інфекційна хвороба – це стан, який виникає внаслідок зараження вірусами, хвороботворними бактеріями; [2 ПРО 1.5] [2 СЗО 3.2] <i>називає</i> інфекційні захворювання – грип, ГРВІ	Парні та непарні частини тіла людини. <i>Практична робота: розпізнавання людей за зовнішністю</i> (за атласом, набором фотографій чи відеорядом, спостереженнями у довкіллі). Показники здоров'я. <i>Дослідження відповідності власних показників температури тіла (вимірювання електронним термометром) і довжини обхвату зап'ястків, шиї та талії нормам.</i>
--	---

(гостра респіраторна вірусна інфекція), сказ; [2 ПРО 4.3] <i>називає</i> ознаки інфекційних захворювань (кашель, нежить, підвищення температури); [2 ПРО 4.3] <i>називає</i> шляхи зараження інфекцією та засоби захисту (не торкатись речей із можливими залишками чужої крові; якщо не можна уникнути перебування поруч із хворим, носити захисну маску, користуватись окремим посудом, мити підлогу, меблі, посуд спеціальними засобами, користуватись гумовими рукавичками); [2 СЗО 1.1] [2 СЗО 2.1] <i>називає і виконує</i> правила поведінки при кашлі, чиханні, сяканні (користуватися хустинкою, прикривати рот рукою, кашляти / чхати у лікоть); [2 СЗО 1.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що епідемія – це поширення інфекційної хвороби, що значно перевищує рівень звичайної захворюваності в даній місцевості; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що карантин – це заходи, що проводяться для запобігання поширення інфекції і <i>називає</i> які саме (припинення навчання в школах, обмеження або заборона проведення масових дитячих заходів тощо); [2 ПРО 1.5] [2 СЗО 1.1] <i>називає і виконує</i> правила поведінки під час карантину (прогулянки на свіжому повітрі, уникання місць великого скупчення людей, дотримання правил особистої гігієни, уникання контактів з хворими, повноцінне харчування) та <i>дотримується</i> їх у разі його введення; [2 СЗО 1.1] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) профілактики як заходів, що запобігають виникненню й поширенню хвороб, сприяють охороні здоров'я; [2 ПРО 1.6] [2 СЗО 1.1] <i>називає</i> засоби профілактики захворювань (фізичні вправи, заняття спортом, загартовування (поступово, систематично й дозовано), щеплення, особиста гігієна (миття рук після туалету, повернення додому з вулиці, перед їжею; ранковий і вечірній душ та чищення зубів, щоденна зміна натільної білизни; щотижнева зміна постільної білизни і купання), раціональне харчування	Інфекція. Інфекційні хвороби. <i>Практична робота: інсценізація культури поведінки при кашлі, чиханні, сяканні;</i> Епідемія. Карантин.
---	--

[2 СЗО 1.1] <i>обирає</i> одяг і взуття відповідно до погоди та дотримується правил поведінки для запобігання перегріву, сонячних опіків і обморожень; [2 СЗО 1.1] <i>пояснює</i>, що втому спричиняє інтенсивна і тривала робота та <i>називає</i> ознаки втоми: зниження гостроти зору, погіршення слуху, зниження якості роботи та збільшення кількості помилок у ній; [2 СЗО 2.1] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) відпочинку як засобу зняття втоми; [2 СЗО 2.1] <i>пояснює</i>, який відпочинок шкодить людині та може бути небезпечним і <i>наводить приклади</i>; [2 СЗО 2.1] <i>розпізнає</i> корисний і шкідливий відпочинок і <i>пояснює</i> свій вибір; [2 СЗО 2.1] <i>пояснює</i> користь активного відпочинку в школі й <i>вдома і наводить приклади</i> (велопрогулянки, теніс, рибалка, лижі, ковзани, гольф, біг, ігри на свіжому повітрі), <i>організовує</i> на перерві ігри для корисного відпочинку; [2 СЗО 1.1] <i>складає</i> розпорядок дня (робочого, вихідного) із застосуванням чергування робочого часу й відпочинку, активного й пасивного відпочинку, дотримання режиму харчування та <i>виконує</i> його; [2 СЗО 1.1] [2 СЗО 4.1] <i>складає</i> пам'ятки щодо перегляду телевізійних передач, користування планшетом, комп'ютером, мобільним телефоном та <i>дотримується</i> їх; [2 СЗО 1.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) несхожості людей не лише за зовнішністю, а й захопленнями, інтересами, смаками, віросповіданням, характером; [2 ГІО 6.2] <i>висловлює</i> ціннісні судження про унікальність кожної людини; [2 ПРО 4.2] [2 ГІО 6.2] <i>розповідає</i> про особисті інтереси, смаки і захоплення; про інтереси, смаки і захоплення членів родини, друзів; [2 ГІО 5.1] [2 ГІО 6.1] <i>розуміє</i>, що інтереси і захоплення інших можуть бути чинниками товаришування, розширення кола власних інтересів, джерелом цікавої інформації; [2 ГІО 7.1]	Втома і перевтома. Попередження перевтоми. Корисний відпочинок. Шкідливий відпочинок. <i>Практична робота:</i> <i>розпізнавання корисного і шкідливого відпочинку.</i> <i>Практична робота:</i> <i>організація на перерві ігор і занять для корисного відпочинку.</i> <i>Практична робота:</i> <i>складання розпорядку робочого дня: планування вихідного дня;</i> <i>складання пам'ятки щодо перегляду телевізійних передач, користування планшетом, комп'ютером, мобільним телефоном</i> Людина – частина спільноти. Унікальність людини. <i>Практична робота:</i> <i>розпізнавання людей за ситуацією (що дозволяє дійти висновку про певні інтереси, захоплення, віросповідання людини), поданою на фотографіях чи у відеоряді або описі).</i> Смаки, інтереси і захоплення людини. <i>Практична робота:</i> <i>порівняння власних інтересів із захопленнями</i>
--	---

знаходить спільні інтереси з іншими людьми; [2 ГІО 7.2] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що характер – це особливість людини, яка виявляється у поведінці, вчинках та ставленні до людей, до себе, речей, роботи і наводить приклади; [2 ГІО 6.1] розпізнає за вчинками риси характеру людини, що виявляються у ставленні до людей (відкритість / замкнутість, людяність / жорстокість, чуйність / черствість), до себе (дисциплінованість / недисциплінованість), речей (дбайливість / недбалість), роботи наполегливість / відсутність наполегливості) і пояснює свій вибір; [2 ГІО 6.1] розпізнає вчинки, гідні схвалення, поваги та засудження і пояснює свій вибір; [2 ГІО 6.3] виявляє у конкретних діях людяність, співчуття до людей із особливими потребами, хворих, біженців, тих що потрапили у надзвичайну ситуацію (у разі потреби надає допомогу, домовляється із батьками про участь у різноманітних акціях міста/села); [2 ГІО 6.2] висловлює ціннісні судження про вияви характеру (власного та оточуючих); [2 ГІО 6.1] [2 ГІО 5.1] виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що винахідником – називають людину, яка створює щось нове, що полегшує життя людей; [2 ПРО 1.5] називає винахідників минулого і сучасності (Томас Едісон, Ігор Сікорський, Ілон Маск) та їх винаходи; [2 ГІО 1.3] пояснює, що завдяки наполегливій і цілеспрямованій праці та постійним пошукам нового можна створити винахід і прагне до винахідництва; [2 ГІО 5.1] [2 ПРО 4.2] описує себе, членів родини, однокласників, друзів: ім'я, прізвище, вік; як члена родини; члена класного колективу; друга/подруги; зовнішність за кольором волосся, очей, шкіри, зростом, статурою; риси характеру; чесноти, що виявляються у певних вчинках; захоплення; [2 ГІО 4.2] застосовує знання про частини тіла людини, її зовнішність, характер, смаки і захоплення, показники здоров'я, інфекційні хвороби, профілактику захворювань для виконання,	однокласників. <table border="0"> <tr> <td>Характер.</td><td>Вияви</td></tr> <tr> <td>характеру.</td><td></td></tr> <tr> <td>Практична</td><td>робота:</td></tr> <tr> <td>складання</td><td>пам'яток:</td></tr> <tr> <td colspan="2">«Дисциплінована людина»,</td></tr> <tr> <td colspan="2">«Як дбати про порядок</td></tr> <tr> <td>вдома,</td><td>в школі,</td></tr> <tr> <td colspan="2">у місті/селі».</td></tr> </table> Винахідники. <table border="0"> <tr> <td>Екскурсія*</td><td>до</td></tr> <tr> <td>краєзнавчого</td><td>музею,</td></tr> <tr> <td>пам'ятника,</td><td>пам'ятного</td></tr> <tr> <td>знаку,</td><td>дошки пошани</td></tr> <tr> <td colspan="2">видатних людей міста/села.</td></tr> </table> Навчальні проекти**: «Моє улюблене заняття, хобі», «Моя улюблена страва». «Мій улюблений фільм, мультфільм, дитяча програма, куточок у місті, вірш, книга, пісня, гра», «Відомі люди мого міста/села і дії та вчинки, які допомогли їм досягти успіху» (спортсмени, митці, науковці, письменники, винахідники, військові, герої-рятувальники).	Характер.	Вияви	характеру.		Практична	робота:	складання	пам'яток:	«Дисциплінована людина»,		«Як дбати про порядок		вдома,	в школі,	у місті/селі».		Екскурсія*	до	краєзнавчого	музею,	пам'ятника,	пам'ятного	знаку,	дошки пошани	видатних людей міста/села.	
Характер.	Вияви																										
характеру.																											
Практична	робота:																										
складання	пам'яток:																										
«Дисциплінована людина»,																											
«Як дбати про порядок																											
вдома,	в школі,																										
у місті/селі».																											
Екскурсія*	до																										
краєзнавчого	музею,																										
пам'ятника,	пам'ятного																										
знаку,	дошки пошани																										
видатних людей міста/села.																											

складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення частин тіла та їх значення для людини, її зовнішності, характеру, смаків і захоплень, показників здоров'я і <i>виправляє</i> помилки; [2 ПРО 1.6] <i>доцільно</i> використовує у мовленні терміни: зовнішність, потилиця, лоб, щоки, підборіддя, губи, ясна, язик, груди, лопатки, сідниці, передпліччя, зап'ястки; стегна, гомілки, стопи; відкритість, замкнутість, людяність, жорстокість, чуйність, черствість, дисциплінованість, недисциплінованість, дбайливість, недбалість, наполегливість, відсутність наполегливості, інфекційні хвороби, епідемія, карантин, винахідник [2 МОВ 1.6]	
Концентр «Рукотворні об'єкти довколишнього світу»	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) речовини як того, з чого створені матеріали, тіла; [2 ПРО 1.4] [2 ПРО 1.5] визначає речовини, з яких створено певні матеріали (глина – цеглина, бавовна – нитки, нафта – штучна гума); [2 ПРО 4.3] <i>називає</i> матеріали (скло, тканина, гума, цеглина, папір) та їх властивості матеріалів: твердий, м'який, тягнеться, гнучкий/негнучкий, жорсткий, з блиском, матовий, шершавий, гладенький, промокає/не промокає, вбирає/не вбирає вологу, прозорий/мутний тощо; [2 ПРО 4.3] <i>пояснює</i>, що тіла, виготовлені з одного матеріалу можуть відрізнятися за формою, розміром, але мають низку однакових властивостей; тіла, що мають однакову форму але виготовлені з різних матеріалів можуть відрізнятися кольором, гнучкістю; [2 ПРО 1.5] [2 ПРО 4.3] <i>визначає</i> для виготовлення чого підходять певні матеріали (для м'яча, чашка, панамки, парасольки тощо); [2 ПРО 3.3] [2 ПРО 4.3] <i>застосовує</i> знання про властивості матеріалів для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення властивостей речовин та матеріалів і <i>виправляє</i> помилки; [2 ПРО 1.6]	Речовини. Різноманітність матеріалів за речовиною створення <i>Дослідження властивостей матеріалів залежно від речовини їх створення.</i> Використання матеріалів людиною

доцільно використовує у мовленні словосполучення: речовини, властивості матеріалів [2 МОВ 1.6]	
Концентр «Середовища існування»	
<i>розрізняє</i> рослини, тварин за певним середовищем життя і пояснює свій вибір; [2 ПРО 1.1] <i>пояснює</i> як пристосовані рослини, тварини до життя у певному середовищі; [2 ПРО 1.5] <i>встановлює залежність</i> між сезонними змінами і умовами життя рослин, тварин і людини; [2 ПРО 3.1] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) лісу як природного середовища спільного існування об'єктів живої природи на великій ділянці земної поверхні, зарослій деревами й кущами; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) луків як природного середовища спільного існування об'єктів живої природи на великій ділянці земної поверхні, зарослій трав'янистими рослинами; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) гір як природного середовища спільного існування об'єктів живої природи на великій ділянці земної поверхні, високо піднятою над рівниною; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань) водойми як природного середовища спільного існування об'єктів живої природи на ділянці земної поверхні, заповненої водою; [2 ПРО 1.5] <i>називає</i> природне середовище, розташоване поблизу міста / села, де мешкає (ліс, луки, водойма, гори); [2 ПРО 1.5] <i>розрізняє</i> середовища за рослинами, що на них ростуть – ліс (дерева), чагарники (кущі), луки (трав'янисті рослини); [2 ПРО 4.3] <i>розрізняє</i> ліс за деревами, що ростуть у ньому – хвойний (бір), листяний (березняк, діброва, гай), мішаний; [2 ПРО 4.3] <i>розрізняє</i> три яруси лісу – I ярус – трав'янисті рослини, II ярус – кущі, III ярус – дерева. [2 ПРО 4.3] <i>пояснює</i> залежність зовнішньої будови рослин, тварини від середовища існування;	Середовища і умови, необхідні для життя Природне середовище. Ліс. Луки. Гори. Водойми: джерело, річка, озеро, болото, море.

<i>називає</i> по 2-3 рослини, тварини лісу, лук, гір, водойм; [2 ПРО 4.3] <i>пояснює</i> значення рослин тварин, певного природного середовища для його існування; [2 ПРО 3.1] <i>пояснює</i> взаємозв'язки між змінами у житті рослин і тварин лісу, лук, гір, водойм та сезонними змінами у неживій природі; [2 ПРО 3.1] <i>розрізняє</i> зміни умов певного середовища, спричинені природою і діяльністю людини; [2 ПРО 3.1] <i>пояснює</i> причини і наслідки зміни умов певного середовища (забруднення водойм, повітря, ґрунтів, вирубка лісів, добування корисних копалин тощо); [2 ПРО 3.1] <i>пояснює</i> значення лісів, луків, гір, водойм для природи; [2 ПРО 3.1] <i>висловлює</i> ціннісні судження про важливість охорони природних середовищ; [2 ПРО 3.4] <i>наводить приклади</i> діяльності людей рідного краю з охорони природних середовищ і виконує доступні для себе дії зі збереження лісів, луків, гір, водойм; [2 ПРО 3.3] [2 ПРО 3.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) лісництва як господарства, що забезпечує охорону лісу (від пожежі, незаконних вирубувань тощо); [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) пам'яток природи, як унікальних природних об'єктів, що знаходяться під охороною держави; [2 ПРО 1.5] <i>називає</i> лісництва, пам'ятки природи, розташовані поблизу свого міста / села; [2 ГІО 2.1] <i>пояснює і дотримується</i> правил екологічно доцільної поведінки; [2 ПРО 3.3] [2 ПРО 3.2] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань), що ставок – створене людиною середовище для вирощування і розведення риби, відпочинку людей; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань), що водосховище – створене людиною водне середовище для запасів прісної води; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань), що парк – засаджена рослинами відкрита ділянка у	Охорона природних середовищ рідного краю. Лісництва. Пам'ятки природи. <i>Екскурсія до лісу, луки, гори, водойми</i> Штучне середовище. Штучні водойми (ставок, водосховище). Парк, сквер.
--	--

місті / селі, призначена для відпочинку мешканців; [2 ПРО 1.5] <i>виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що сквер – засаджена рослинами ділянка на майдані або розі вулиць для короткочасного відпочинку пішоходів; [2 ПРО 1.5]</i> <i>називає рослин і тварин парків, скверів, штучних водойм свого міста / села та їх значення; [2 ПРО 1.5]</i> <i>виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що ботанічний сад – штучне середовище для вирощування рослин з метою показу, вивчення, збереження і розмноження зникаючих представників; [2 ПРО 1.5]</i> <i>виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що дендрарій – штучне середовище для розведення дерев з метою показу, вивчення, збереження і розмноження зникаючих представників; [2 ПРО 1.5]</i> <i>виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що зоопарк (зоосад, звіринець) – штучне середовище для утримання тварин з метою показу, збереження і розмноження зникаючих представників; [2 ПРО 1.5]</i> <i>виявляє розуміння (в процесі виконання завдань), що океанаріум – штучне середовище для утримання мешканців водойм з метою показу, збереження і розмноження зникаючих представників; [2 ПРО 1.5]</i> <i>розповідає про працю людей за доглядом рослин і тварин в штучних середовищах в різні пори року; [2 ПРО 1.5] [2 ГІО 2.2]</i> <i>застосовує знання про природні і штучні середовища для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [2 ПРО 4.4]</i> <i>перевіряє виконання завдань на визначення певних середовищ і виправляє помилки; [2 ПРО 1.6]</i> <i>доцільно використовує у мовленні слова і словосполучення: лука, ботанічний сад, дендрарій, зоопарк, океанаріум, парк, сквер, ставок, водосховище [2 МОВ 1.6]</i>	Ботанічний сад. Дендрарій. Зоопарк (зоосад, звіринець). Океанаріум. Екскурсія до парку, ботанічного саду, зоопарку, океанаріуму Праця людей за доглядом парків, скверів, ботанічних садів, зоопарків, штучних водойм, океанаріумів в різні сезони. Навчальні проєкти: «Водойми рідного краю», «Походження назв водойм, гір біля міста/села», «Рятівники планети (акції збору макулатури, пластика, ганчір'я)»
<i>називає своє місто/село, обласний центр; [2 ГІО 2.1]</i> <i>пояснює походження назви свого міста / села; [2 ГІО 2.1]</i> <i>називає дату (день і місяць) святкування Дня свого міста / села; [2 ГІО 2.1]</i>	Середовище, сприятливе для життя людини. Моє місто / село.

<i>розпізнає</i> герб свого міста / села і пояснює, що він символізує; [2 ГІО 8.3] <i>називає</i> пам'ятні місця свого міста / села; [2 ГІО 2.1] <i>називає</i> сусідні міста / села; [2 ГІО 2.1] <i>називає</i> місця розташування споруд громадського користування (бібліотека, музей, кінотеатр, театр, будинок культури / клуб, церква, пошта, перукарня магазин, торговельний центр, поліклініка, аптека), спеціального призначення (пожежна станція, поліцейський відділок) свого міста/села та їх призначення; [2 ГІО 2.1] <i>розпізнає</i> основні частини дороги (проїзна частина, бордюр, тротуар, перехрестя, перехід) і сигнали світлофора та дорожні знаки «Надземний / Підземний пішохідний перехід», «Рух на велосипедах заборонено», «Рух пішоходів заборонено», «Залізничний переїзд із шлагбаумом / без шлагбаума»); [2 ПРО 2.2] [2 СЗО 4.2] <i>називає</i> правила переходу проїзної частини дороги в місті / селі, за межами населеного пункту; [2 ПРО 2.2] [2 СЗО 4.2] <i>розпізнає</i> знаки «Палити заборонено», «Вогнебезпечні речовини», «Отруйні речовини»; [2 ПРО 2.2] [2 СЗО 4.2] <i>називає</i> правила поведінки якщо заблукав у громадському місці (в магазині – підійти до касира або продавця, в театрі або музеї – підійти до адміністратора, чергового); [2 СЗО 2.1] [2 СЗО 1.3] <i>розповідає</i> про основні заняття дорослих у місті / селі (землеробство, рибальство, робота на фабриках і заводах) в різні сезони та значення цих занять; [2 ГІО 4.2] <i>шанобливо</i> ставиться до праці людей, які підтримують чистоту, збереження природи в своєму місті / селі і <i>називає</i> свій внесок у чистоту, збереження природи рідного міста / села; [2 ГІО 6.3] [2 ПРО 3.4] <i>називає</i> видатних громадян свого міста / села, героїв-земляків на честь яких названа вулиця, на якій мешкає; [2 ГІО 1.2] <i>висловлює</i> ціннісні судження про унікальність та значущість кожної людини незалежно від населеного пункту – село, селище міського типу,	Пам'ятні місця мого міста / села; Громадські місця (бібліотека, музей, кінотеатр, театр, будинок культури / клуб, церква, пошта, перукарня магазин, торговельний центр, поліклініка, аптека). <i>Екскурсія*</i> до музею, виставки, відвідування майстер-класу, об'єктів культури свого населеного пункту Правила дорожнього руху в місті / селі. Попереджувальні знаки в місті / селі. Правила поведінки якщо заблукав у місті / селі. <i>Практична робота:</i> моделювання поведінки в конкретних ситуаціях В оточенні людей. Мешканці міста / села. Шанобливе ставлення до мешканців свого міста / села. <i>Практична робота:</i> розпізнавання людей за місцем життя: місто / село, природне середовище (за набором фотографій чи відеорядом).
--	--

обласний, районний центр, місто; [2 ГІО 6.2] <i>дотримується</i> правил поведінки в громадських місцях; [2 ГІО 2.3] <i>пояснює і дотримується</i> правил поведінки з незнайомими людьми; [2 СЗО 2.1] <i>пояснює</i>, що можна повідомляти про себе незнайомим людям; [2 СЗО 1.2] <i>відмовляється</i> від пропозицій незнайомців; [2 СЗО 1.2] <i>називає</i> правила поведінки в громадських місцях (розмовляти тихо, не заважати іншим, уживати слова «будь ласка», «дякую», під час прохання); [2 СЗО 1.4] <i>називає</i> звичаї і традиції рідного міста/села і <i>пояснює</i> чому їх варто дотримуватися; [2 ГІО 1.3] [2 СЗО 7.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що спілкування є необхідною умовою існування людини, її розвитку; [2 ГІО 8.1] [2 МОВ 1.1] <i>виявляє розуміння</i> (в процесі виконання завдань), що конфлікт – суперечка між людьми, що мають різні думки; [2 ГІО 8.1] [2 МОВ 1.1] <i>пояснює</i> як діяти в конфліктній ситуації та як її уникнути: залишатися позитивно налаштованим, терплячим і щирим; [2 ГІО 8.1] [2 ГІО 6.3] <i>запобігає</i> конфліктам і мирно урегулює їх; [2 СЗО 1.4]	Правила поводження у громадських місцях. Звичай і традиції рідного міста / села. Спілкування і взаєморозуміння. Конфлікти та їх уникнення. <i>Практична робота:</i> <i>повідомлення без слів (невербальне спілкування);</i> <i>модельовання ситуацій вирішення можливих конфліктів, виконання дій для їх вирішення</i> <i>Навчальні проєкти*:</i> «Свято вулиці», «Походження назви міста / села», «Походження назв вулиць міста/села»
Концентр «Логіка»	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) аналізу як виокремлення в об'єктах частин, певних ознак, властивостей; <i>визначає</i> під час аналізу частини об'єкта, їх ознаки і властивості; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) порівняння як виявлення спільних та відмінних ознак і властивостей об'єктів; <i>визначає</i> під час порівняння об'єктів спільні та відмінні ознаки; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) класифікації як об'єднання об'єктів; у групи за	Розумові операції Аналіз. Порівняння. Класифікація.

визначеними під час порівняння ознаками; об'єднує об'єкти у групи під час класифікації; виконує практичні завдання на основі аналізу та порівняння об'єктів;	
--	--

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МАТЕМАТИЧНА МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *математика* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами математики для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування математики на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема, програму предмета *математика* спрямовано на:

становлення особистості дитини, її соціальний розвиток, розвиток пізнавальних, математичних здібностей, логічного й критичного мислення, збагачення досвіду використання способів дій з геометричними фігурами, числами та величинами;

формування цілісного образу світу та розуміння місця і ролі математики в ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до математики, інтересу до її опановування;

формування математичних здібностей з урахуванням наступності й перспективності опанування математики в дошкільний період та подальшого її вивчення;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу математики;

формування здатності до самовираження засобами математики, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку, прояву математичної компетентності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Мету і завдання реалізують за такими **концентрами**: «Геометричні фігури», «Числа. Дії з числами», «Математичні вирази. Рівності. Нерівності», «Величини», «Сюжетні задачі», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *математика* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 5 годин на тиждень, передбачених навчальним

планом для опанування предмета математика. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

2 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами математики
Концентр «Геометричні фігури»	
<i>переміщує</i> точку по прямій на пропоновану кількість одиничних відрізків і <i>коментує</i> результат [2 MAO 4.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) координати точки як числа, що вказує на її розміщення на числовій прямій [2 MAO 4.4]; <i>визначає і записує</i> координату точки на числовій вертикальній/горизонтальній прямій: A(3), C(8) [2 MAO 4.4]; <i>позначає</i> точку на числовій прямій за пропонованою координатою [2 MAO 4.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) оберту як руху об'єкта навколо своєї точки/осі або іншого об'єкта [2 MAO 4.4]; <i>розрізняє</i> півоберту, чверть оберту, повний оберт [2 MAO 4.4]; <i>переміщує</i> об'єкти, у тому числі промінь/відрізок на крузі на півоберту, чверть оберту, повний оберт і <i>коментує</i> результат [2 MAO 4.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) симетричної фігури як фігури, половини якої співпадають при накладанні під час згинання [2 MAO 4.5]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) осі симетрії як лінії, що ділить фігуру на дві однакові частини [2 MAO 4.6]; <i>розрізняє</i> симетричну і несиметричну фігури і <i>пояснює</i> свій вибір [2 MAO 4.5]; <i>визначає</i> ось симетрії шляхом згинання паперових фігур (круга, квадрата, прямокутника, чотирикутника) [2 MAO 4.6]; <i>добудовує</i> половину симетричної фігури [2 MAO 4.6]; <i>досліджує</i> симетричність фігури на практичних діях з об'єктами і <i>доходить висновку</i> про рівність половин симетричних фігур [2 MAO 1.2]; <i>позначає</i> точку на площині відносно інших 2D-	Розміщення, рух і напрямок Рух точки по прямій. Координати точки на числовій прямій (вертикальній, горизонтальній) Оберт. Півоберту, чверть оберту, повний оберт. Симетрична фігура. Ось симетрії. Дослідження симетричності фігур Розміщення

фігур за поданою умовою і коментує результат [2 MAO 4.4]; [2 MAO 4.6]; будує пряму через 2D-фігуру / поза 2D-фігурою, у тому числі через/поза кол(о/ом) / круг(ом); через центр кола/круга і коментує результат [2 MAO 4.4]; [2 MAO 4.6]; розміщує геометричні фігури (2D-фігури, 3D-фігури) у просторі за поданою умовою і коментує результат [2 MAO 4.4]; визначає розташування геометричних фігур на площині і в просторі [2 MAO 4.4]; прогнозує результат переміщення і розміщення об'єкта за поданою умовою [2 MAO 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [2 MAO 3.3]; перевіряє виконання завдань на переміщення і розміщення об'єктів та знаходить і виправляє помилки у цих завданнях [2 MAO 3.4]; застосовує знання про рух точки, відрізка, променя, координати точки на числовій прямій та симетричну фігуру, переміщення і розташування геометричних фігур на площині і у просторі для виконання, складання (за аналогією) практико орієнтованих завдань [2 MAO 4.4]; [2 MAO 4.5]; [2 MAO 4.6]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: симетрична фігура, несиметрична фігура, ось симетрії, рух по колу, оберт, півоберту, чверть оберту, повний оберт	геометричних фігур на площині. Розміщення геометричних фігур у просторі.
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) площини як сліду оберту в одному напрямку прямої / променя навколо своєї точки [2 MAO 4.5]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що площа має два виміри (з однієї точки у двох протилежних напрямках) [2 MAO 4.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) 2D-фігури як фігури, усі точки якої лежать на площині [2 MAO 4.5]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що 2D-фігури можуть бути лінійними або площинними; що лінійні і площинні 2D-фігури можуть бути однакової форми [2 MAO 4.5]; вирізняє серед 2D-фігур геометричні фігури і	Геометричні фігури та їх властивості Площина 2D-фігури

наводить приклади [2 МАО 4.5];

пояснює, що геометричною фігурою є група точок, яка вирізняється формою і має певні властивості [2 МАО 4.5];

розрізняє лінійні і площинні геометричні 2D-фігури [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) круга як сліду повного оберту відрізка навколо своєї точки; ця точка є центром круга [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що центром кола / круга є точка, яка знаходиться на однаковій відстані від будь-якої точки кола / межі круга [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) радіуса кола / круга як відрізка, крайніми точками якого є центр кола / круга і точка кола [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) діаметра кола / круга як відрізка, який проходить через центр кола/круга, і крайні точки якого належать колу / межі круга; як осі симетрії кола / круга [2 МАО 4.5];

визначає на кресленнях точку – центр кола (круга), відрізки – радіус, діаметр кола / круга [2 МАО 4.6];

будує радіус, діаметр кола / круга, на яких позначено центр [2 МАО 4.6];

визначає рівні кола (круги) за радіусами (діаметрами); пояснює вибір рівних кіл (кругів) [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) кута як сліду оберту променя навколо його початку; пояснює, що такий кут є площинною геометричною фігурою [2 МАО 4.5];

називає властивості многокутників (кількість вершин, сторін, кутів) [2 МАО 4.1];

розрізняє многокутники за їх властивостями; пояснює свій вибір [2 МАО 4.5];

угруповує многокутники за певними ознаками [2 МАО 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) прямого кута як сліду неповного оберту відрізка (променя) навколо крайньої його точки на чверть круга [2 МАО 4.4]; [2 МАО 4.5];

утворює прямий кут з паперового круга, аркуша паперу довільної форми шляхом згинання [2 МАО 4.6];

будує прямий кут на аркуші в клітинку за

Круг. Взаємне розташування точок на колі / крузі

Центр кола / круга.
Пряма і коло. Пряма і круг. Радіус, діаметр кола / круга. Рівні кола / круги.

Кут. Многокутники. Вершини, сторони, кути як властивості многокутника.

Прямий кут. Побудова прямого кута. Косинець. Прямі і непрямі кути. Гострий кут. Тупий кут.

допомогою лінійки й олівця [2 МАО 4.6];

перевіряє прямий кут за допомогою косинця, самостійно зробленої моделі і *коментує* результат [2 МАО 3.4];

розрізняє прямі та непрямі кути [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) гострого кута як кута, що менший за прямий кут; тупого кута – як кута, що більший за прямий кут [2 МАО 4.5];

визначає гострий / тупий кут на око / накладанням його на прямий кут так, щоб вершини й по одній стороні кутів співпали [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) прямокутника як чотирикутника, у якого всі кути прямі, а протилежні сторони рівні [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) квадрата як прямокутника, у якого всі сторони рівні [2 МАО 4.5];

називає властивості прямокутника (чотири прямі кути, рівність протилежних сторін чотирикутника), квадрата (чотири прямі кути, рівність усіх сторін прямокутника) [2 МАО 4.1];

вирізняє серед прямокутників квадрати за їх властивостями [2 МАО 4.5];

визначає рівні прямокутники шляхом вимірювання довжини сторін [2 МАО 4.5];

будує прямокутники і квадрати на аркуші в клітинку за поданою умовою [2 МАО 4.6];

конструює геометричну фігуру з прямокутників (квадратів) [2 МАО 4.6];

поділяє прямокутник (квадрат) на частини за поданою умовою і *коментує* результат [2 МАО 4.6];

досліджує можливість побудови многокутника, у якого усі кути прямі й *доходить висновку*, що ці фігури – **прямокутники і квадрати** [2 МАО 1.2];

позначає точки, початок променя, кінці відрізків, вершини многокутників великими буквами латинського алфавіту і *читає* буквені назви фігур [2 МАО 4.5];

позначає прямі, промені, відрізки малими буквами латинського алфавіту і *називає* їх [2 МАО 4.5];

прогнозує результат виконання завдань на визначення, розрізнення, конструювання, побудову 2D-фігур [2 МАО 1.3] і *зіставляє* отриманий результат з

Прямокутник, квадрат та їх властивості. Рівні прямокутники.

Побудова прямокутника і квадрата.

Дослідження можливості побудови многокутника, у якого усі кути **прямі**.

Позначення геометричних фігур буквами латинського алфавіту.

прогнозованим [2 МАО 3.3];

перевіряє виконання завдань на визначення, розрізнення, конструювання, побудову 2D-фігур та знаходить і виправляє помилки у цих завданнях [2 МАО 3.4];

застосовує знання про 2D-фігури та їх властивості для виконання, складання практико орієнтованих завдань [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) простору як сліду оберту площини навколо своєї точки / прямої [2 МАО 4.4]; [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що простір має три виміри (з однієї точки у трьох напрямках на різних площинах) [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) 3D-фігури як фігури, що є частиною простору, точки якої не лежать на одній площині; що 3D-фігуру називають просторовою [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що площина має два виміри (з однієї точки у двох непротилежащих напрямках) [2 МАО 4.1];

вирізняє серед 3D-фігур лінійну фігуру як криву / ламану, не всі точки якої лежать на одній площині [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) поверхні як сліду руху кривої / ламаної у просторі або як певного розташування у різних площинах групи фігур, що мають спільні точки [2 МАО 4.4]; [2 МАО 4.5];

вирізняє серед 3D-фігур незамкнену, замкнену поверхню [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що частина простору, обмежена замкненою поверхнею, є тілом; що будь-яке тіло є 3D-фігурою [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), геометричного тіла як тіла, що є геометричною фігурою [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що 3D-фігури можуть бути геометричним тілом, поверхнею геометричного тіла і сіткою (каркасом) геометричного тіла [2 МАО 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що поверхню геометричних тіл утворюють площинні 2D-фігури; сітку (каркас) геометричних тіл

Простір.

3D-фігури.

Просторові

геометричні фігури.

Тіло. Геометричне тіло.

Куля, куб, піраміда, циліндр як геометричні тіла.

Сфера, поверхні куба, піраміди, циліндра.

Сітка куба, піраміди

Навчальний проєкт:
«Геометричні фігури в докільлі»

утворюють лінійні 2D-фігури [2 МАО 4.5]; <i>розрізняє</i> кулю, куб, піраміду, циліндр як геометричні тіла; сферу, куб, піраміду, циліндр як поверхні геометричного тіла; куб, піраміду як сітку (каркас) геометричного тіла і <i>пояснює</i> свій вибір [2 МАО 4.5]; <i>конструює</i> та <i>моделює</i> 3D-фігури, <i>коментує</i> процес і результат [2 МАО 4.6]; <i>застосовує</i> знання про 3D-фігури та їх властивості для виконання, складання практико орієнтованих завдань [2 МАО 4.5]; <i>прогнозує</i> результат виконання завдань на визначення, розрізнення, конструювання 3D-фігур [2 МАО 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [2 МАО 3.3]; <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення, розрізнення, конструювання 3D-фігур та <i>знаходить</i> і <i>виправляє</i> помилки у цих завданнях [2 МАО 3.4]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: 2D-фігури, 3D-фігури, просторова фігура, тіло, геометричне тіло, поверхня геометричного тіла, сітка геометричного тіла, куля, сфера, піраміда, циліндр, центр кола, центр круга, радіус, діаметр, прямий кут, непряий кут, косинець, квадрат, прямокутник, А (а), В (бе), С (це), D (де), О (о), М (ем), К (ка), І (і), Е (є)	
Концентр «Числа. Дії з числами»	
<i>пояснює</i>, що число позначає кількість об'єктів за результатом лічби або кількість одиниць вимірювання певної величини [2 МАО 4.2]; <i>пояснює</i>, що найменшим числом за результатом лічби об'єктів є число 1 [2 МАО 4.2]; <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що числа, які використовують під час лічби об'єктів, називають натуральними; число 0 – не належить до групи натуральних чисел</i> [2 МАО 4.2]; <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що рахувати можна до безкінечності, тому найбільшого числа назвати не можна</i> [2 МАО 4.2]; <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що числову пряму можна будувати як горизонтально, так і вертикально</i> [2 МАО 2.1]; <i>визначає/позначає</i> попереднє, наступне число даного	Натуральні числа Числа 1-100. Число 0 Число і лічба. Числова пряма (вертикальна, горизонтальна). Нумерація чисел у

числа за числовою прямою: вертикальною, горизонтальною [2 МАО 4.2]; <i>визначає/позначає</i> число за даними попереднім і наступним на числовій прямій (горизонтальній і вертикальній) [2 МАО 4.2]; <i>лічить</i> шістками, сімками, вісімками, дев'ятками, двадцятками, п'ятдесятками [2 МАО 4.2]; <i>описує</i> число: одноцифрове чи двоцифрове; розрядні одиниці; сусіди числа; наводить приклади, коли це число позначає кількість об'єктів при лічбі, кількість одиниць певної величини, є компонентом дії додавання, віднімання, множення, ділення, сумою, різницею, добутком, часткою; приклади чисел більших/менших, приклади, коли це число є даним задачі, відповіддю задачі [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.3]; [2 МАО 4.8]; <i>застосовує</i> знання про числову пряму (горизонтальну і вертикальну) для виконання, складання практико орієнтованих завдань [2 МАО 4.2]; <i>прогнозує</i> результат виконання завдань на лічбу, запис, розрізнення чисел [2 МАО 1.3] і <i>зіставляє</i> отриманий результат з прогнозованим [2 МАО 3.3]; <i>перевіряє</i> виконання завдань на лічбу, запис, розрізнення чисел, позначення їх на числовій прямій та <i>знаходить</i> і <i>виправляє</i> помилки у цих завданнях [2 МАО 3.4];	межах 100 за числовою прямою.
<i>застосовує</i> знання про взаємозв'язок між діями додавання і віднімання, додавання і віднімання частинами та в різному порядку для обчислення виразів на додавання і віднімання одноцифрових чисел з переходом через розряд у межах 20 [2 МАО 4.3]; <i>досліджує</i> результат обчислення при додаванні суми до числа і числа до суми і <i>доходить висновку</i> про те, що результат обчислення не змінюється, якщо додавати число до суми і суму до числа по-різному (додавати число до першого/другого доданка суми і потім до результату додати другий/перший доданок суми) [2 МАО 1.2]; <i>досліджує</i> результат обчислення виразів на віднімання суми від числа і числа від суми і <i>доходить висновку</i> про те, що результат обчислення не змінюється, якщо для віднімання суми від числа	Арифметичні дії з числами (у межах 100) <u>Додавання і віднімання одноцифрових чисел з переходом через розряд у межах 20.</u> Додавання суми до числа і числа до суми (сполучний закон додавання). Віднімання суми від числа і числа від суми. <i>Дослідження результату обчислення при додаванні суми до числа і числа до суми.</i> <i>Дослідження</i>

спочатку відняти перший/другий доданок від числа, а потім від одержаного числа відняти другий/перший доданок; якщо для віднімання числа від суми спочатку відняти число від першого/другого доданка, а потім до одержаного числа додати другий/перший доданок [2 MAO 1.2];

застосовує знання про додавання суми до числа і числа до суми та віднімання суми від числа і числа від суми для вибору доцільного щодо конкретного випадку способу обчислення та обчислення виразів [2 MAO 4.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) зручних доданків як доданків, на які розкладається один із компонентів дії додавання/віднімання таким чином, щоб одне з одержаних чисел доповнювало інший компонент дії додавання/віднімання до десяти [2 MAO 4.1]; [2 MAO 4.3];

розкладає число на зручні доданки і пояснює свій вибір [2 MAO 4.3];

застосовує знання про зручні та розрядні доданки для обчислення виразів у межах 20 з переходом через розряд [2 MAO 4.3];

застосовує знання табличних випадків додавання та віднімання в межах 20 та знання про залежність результатів арифметичних дій від зміни одного з компонентів при сталому іншому компоненті для обчислення виразів [2 MAO 4.3];

застосовує знання про перевірку обчислень у межах 100 без переходу через розряд, знання про додавання суми до числа і числа до суми та віднімання суми від числа і числа від суми для перевірки обчислень у межах 20 з переходом через розряд і виправляє помилки [2 MAO 3.4];

обчислює вирази на додавання і віднімання ($65+8$; $65-8$), застосовуючи знання про:

розрядний склад числа ($6\text{д.}5\text{од.}+8\text{од.}=6\text{д.}+13\text{од.}=6\text{д.}+1\text{д.}+3\text{од.}=7\text{д.}3\text{од.}$);

додавання і віднімання у межах 20 з переходом через розряд частинами ($65+8=65+5+3=70+3=73$),

додавання і віднімання в межах 100 без переходу через розряд порозрядно ($65+8=60+5+8=60+13=73$) [2 MAO 4.3];

обирає зручний для себе спосіб обчислення [2 MAO 4.3];

результату обчислення при відніманні суми від числа і числа від суми.

Зручні доданки.

Зручні та розрядні доданки.

Зведена таблиця додавання та віднімання одноцифрових чисел з переходом через розряд.

Перевірка обчислень.

Додавання і віднімання одноцифрових і двоцифрових чисел (усно) з переходом через розряд.

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) округлення як добору найближчого круглого числа до даного [2 МАО 4.3]; округлює двоцифрові числа, застосовуючи знання про те, що числа, які в розряді одиниць мають 5 і більше одиниць, округлюються до найближчого більшого круглого числа, а ті що менше 5 до найближчого меншого круглого числа [2 МАО 4.3]; обчислює вирази на додавання і віднімання способом округлення [2 МАО 4.3]; обчислює вирази на додавання і віднімання ($65+28$; $65-28$), застосовуючи знання про: - додавання чисел в різному порядку; - додавання суми до числа і числа до суми/віднімання суми від числа і числа від суми; - взаємозв'язок між додаванням і відніманням; - додавання і віднімання частинами, порозрядно, способом округлення: в межах 100 без переходу через розряд, у межах 20 з переходом через розряд, одноцифрових і двоцифрових чисел з переходом через розряд [2 МАО 4.3]; обирає зручний для себе спосіб обчислення [2 МАО 4.3]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) раціонального способу обчислення як найкоротшого і зручного [2 МАО 4.1]; обирає раціональний спосіб і виконує обчислення [2 МАО 4.1]; [2 МАО 4.3]; прогнозує, яким має бути результат – більшим чи меншим залежно від арифметичної дії і пояснює свій вибір [2 МАО 1.3]; [2 МАО 3.3]; співвідносить результат з очікуваним числом і доходить висновку про правильність/неправильність обчислення [2 МАО 3.3]; застосовує знання про перевірку обчислень у межах 100 без переходу через розряд, у межах 20 з переходом через розряд для перевірки обчислень в межах 100 з переходом через розряд і виправляє помилки [2 МАО 3.4]; застосовує знання про додавання та віднімання в межах 100 для виконання, складання (за аналогією) практико орієнтованих завдань [2 МАО 4.3]; доцільно використовує в мовленні словосполучення: зручні доданки, округлення числа, раціональний спосіб	Округлення чисел. <u>Додавання і віднімання двоцифрових чисел (усно) з переходом через розряд.</u> Раціональний спосіб обчислення. Прогнозування результату обчислень Перевірка обчислень
---	--

обчислення <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) множення як арифметичної дії, зміст якої відповідає додаванню однакових доданків [2 МАО 4.3];</i> <i>співвідносить арифметичну дію множення з практичними діями на об'єднання груп з однаковою кількістю об'єктів [2 МАО 1.1];</i> <i>складає вирази на множення на основі виконання практичних дій з предметами [2 МАО 2.1];</i> <i>ілюструє арифметичну дію множення моделями [2 МАО 2.1];</i> <i>співвідносить моделі, побудовані за арифметичною дією множення, з виразами [2 МАО 2.1];</i> <i>замінює суму однакових доданків добутком, добуток – сумою однакових доданків [2 МАО 4.8];</i> <i>називає компоненти та результати дії множення [2 МАО 4.8];</i> <i>пояснює, що від перестановки множників добуток не змінюється [2 МАО 4.8];</i> <i>досліджує вплив множення чисел в різному порядку на результат і доходить висновку про те, що від перестановки множників добуток не змінюється; що у випадках множення трьох множників їх переставляння може спростити обчислення [2 МАО 1.2];</i>	Множення. Зв'язок між дією додавання однакових доданків і дією множення. Компоненти та результат дії множення. Множення чисел в різному порядку (переставний закон множення). <i>Дослідження впливу множення чисел в різному порядку на результат.</i>
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) ділення як арифметичної дії, зміст якої відповідає розподілу цілого об'єкта/групи об'єктів на рівні частини або розподілу об'єктів на групи по однаковій кількості [2 МАО 4.1];</i> <i>співвідносить розподіл цілого об'єкта / групи об'єктів на рівні частини з діленням на рівні частини і пояснює, що результатом такої дії є числове значення однієї рівної частини [2 МАО 4.1];</i> <i>співвідносить розподіл цілого об'єкта / групи об'єктів по однаковій кількості з діленням на вміщення і пояснює, що результат такої дії позначає кількість рівних частин [2 МАО 4.1];</i> <i>розрізняє ділення на вміщення і ділення на рівні частини [2 МАО 4.1];</i> <i>складає вирази на ділення на основі виконання практичних дій з предметами [2 МАО 2.1];</i> <i>ілюструє арифметичну дію ділення моделлю [2 МАО 2.1];</i> <i>співвідносить моделі арифметичної дії ділення з</i>	Ділення. Ділення на рівні частини. Ділення на вміщення. Компоненти та результат дії ділення.

виразами, вирази – з моделями [2 МАО 2.1]; <i>називає</i> компоненти та результати дії ділення [2 МАО 4.8]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що множення і ділення обернені арифметичні дії [2 МАО 4.8]; <i>складає</i> за рівністю на множення дві (одну) рівності на ділення [2 МАО 4.8]; <i>пояснює</i>, що при множенні число збільшується, а при діленні – зменшується [2 МАО 4.3]; <i>виконує</i> дії множення і ділення на основі практичних дій із групами предметів, за моделями [2 МАО 4.3]; <i>застосовує</i> знання про взаємозв'язок між діями множення і ділення в обчисленнях [2 МАО 4.3];	Взаємозв'язок множення і ділення.
<i>досліджує</i> результати множення нуля на число на основі заміни добутку сумою однакових доданків і <i>доходить висновку</i> про те, що незалежно від кількості доданків результат дорівнюватиме нулю [2 МАО 1.2]; <i>досліджує</i> результати множення числа на нуль на основі множення чисел в різному порядку і <i>доходить висновку</i> про те, що результат дорівнюватиме нулю [2 МАО 1.2]; <i>досліджує</i> результати ділення нуля на число на основі взаємозв'язку дій множення і ділення і <i>доходить висновку</i> про те, що результат дорівнюватиме нулю [2 МАО 1.2]; <i>досліджує</i> результати ділення числа на нуль на основі взаємозв'язку дій множення і ділення і <i>доходить висновку</i> про те, що числа (частки), яке б при множенні на 0 (дільник) дало б у результаті те число, що ділили (ділене), не існує, тож ділення на нуль неможливе [2 МАО 1.2]; <i>застосовує</i> знання про множення і ділення нуля на число і множення на нуль для обчислення виразів [2 МАО 4.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань парного числа як числа, що позначає кількість об'єктів групи, які можна розділити на дві частини порівну [2 МАО 4.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань непарного числа як числа, що позначає кількість об'єктів групи, які не можна розділити на дві частини порівну [2 МАО 4.1]; <i>співвідносить</i> парні числа з числами при лічбі	Множення нуля на число, числа на нуль. Дослідження результатів множення числа на нуль, нуля на число. Ділення нуля на число. Дослідження результатів ділення числа на нуль, нуля на число. Парні і непарні числа.

двійками [2 МАО 4.2];

розрізняє парні і непарні числа [2 МАО 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) сутності побудови таблиці множення [2 МАО 4.1];

застосовує знання про взаємозв'язок між дією множення і ділення для встановлення результату ділення за таблицею множення [2 МАО 4.3];

співвідносить результати лічби двійками, трійками, ..., дев'ятками з табличними результатами множення на це число [2 МАО 4.3];

застосовує знання про залежність значення добутку від зміни одного з множників для визначення результату множення без обчислення [2 МАО 4.8];

застосовує знання про множення чисел в різному порядку для визначення рівних за значенням числових виразів [2 МАО 4.8];

пояснює, що результатом ділення числа на те саме число є 1 [2 МАО 4.3];

пояснює, що результатом множення і ділення числа на 1 є те саме число [2 МАО 4.3];

пояснює, що результатом множення числа на 10 є число, яке одержують, дописуючи праворуч у записі числа множника цифру 0 [2 МАО 4.3];

пояснює, що результатом ділення числа на 10 є число, яке одержують, відкидаючи в записі числа діленого останню цифру 0 [2 МАО 4.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що при множенні числа на 10 одержуємо число на розряд вище, ніж дане; при діленні на 10 – на розряд нижче, ніж дане [2 МАО 4.3];

застосовує знання про залежність результату множення і ділення від зміни одного з компонентів при сталому іншому для визначення результату множення на парне число [2 МАО 4.8];

пояснює, що число, яке є результатом дії множення парного числа на 5 закінчується нулем, непарного – п'ятіркою [2 МАО 4.3];

застосовує знання про результат множення на 5 для обчислення виразів [2 МАО 4.3];

користується зведеною таблицею множення для виконання обчислень [2 МАО 4.3];

Таблиця множення та ділення одноцифрових чисел

Таблиця множення.

Табличні випадки ділення.

Ділення числа на те саме число.

Множення і ділення на 1, 10.

Табличні випадки множення на парні числа 2, 4, 8.

Табличні випадки множення на числа 3, 6, 9.

Множення на 5.

Зведена таблиця множення.

застосовує знання результатів табличних випадків множення і ділення при обчисленнях [2 МАО 4.3];

застосовує для обчислення виразів на множення і ділення знання про множення чисел в різному порядку, взаємозв'язок між діями множення і ділення, про результати табличних та окремих (на 1, 10, 0, ділення на те саме число) випадків множення і ділення [2 МАО 4.8]; [2 МАО 4.3];

досліджує результат обчислення при збільшенні (зменшенні) одного з множників при сталому іншому, збільшенні (зменшенні) діленого/дільника при сталому дільнику/діленому за зведеною таблицею множення/ділення і доходить висновку про залежність добутку та частки від зміни одного з компонентів при сталому іншому [2 МАО 1.2];

застосовує знання про дії множення і ділення, їх взаємозв'язок, знання табличних випадків множення та ділення для виконання, **складання (за аналогією)** практично зорієнтованих завдань [2 МАО 4.3]; [2 МАО 4.8];

визначає, яким має бути результат – більшим чи меншим залежно від арифметичної дії (множення/ділення) і пояснює свій вибір [2 МАО 1.3];

прогнозує результат виконання завдань на складання виразів на множення та ділення, їх обчислення [2 МАО 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [2 МАО 3.3];

перевіряє результат виконання завдань на складання виразів на множення та ділення, їх обчислення та знаходить і виправляє помилки у цих завданнях [2 МАО 3.4];

застосовує вміння співвідносити результат обчислення з очікуваним числом, а також із результатом однокласників і доходить висновку про правильність обчислення [2 МАО 3.3];

застосовує для перевірки обчислень знання про взаємозв'язок між множенням і діленням (перевіряє множення діленням, а ділення – множенням); множення чисел в різному порядку; залежність результату від зміни одного з компонентів при сталому іншому; склад числа і виправляє помилки [2 МАО 3.4];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: множення, ділення, ділення на

Навчальний проєкт:
«Знати таблицю
множення як свої 10
пальців».

Залежність результату множення і ділення від зміни одного з компонентів при сталому іншому.

Дослідження
результату множення і ділення при збільшенні / зменшенні одного з компонентів при сталому іншому.

Прогнозування
результатів обчислень

Перевірка обчислення

вміщення, ділення на рівні частини, компоненти / результат дії множення/ділення, множник, добуток, ділене, дільник, частка, парне число, непарне число, таблиця множення	
<i>читає, записує іменовані числа, виконує арифметичні дії з іменованими числами, поданими в одиницях вимірювання довжини (мм, см, дм, м); часу (год, доб, тижд, міс, кв, р.); маси (кг, ц); місткості (л); вартості (к., грн); температури (°C), застосовуючи знання про одиниці вимірювання величин і співвідношення між одиницями однієї величини та про додавання й віднімання чисел у межах 100 з переходом через розряд та множення і ділення у межах табличних випадків [2 MAO 4.2]; [2 MAO 4.3]; [2 MAO 4.7];</i> <i>виконує перетворення складеного іменованого числа у просте; простого іменованого числа у складене [2 MAO 4.7];</i> <i>застосовує знання про запис, додавання і віднімання іменованих чисел для виконання, складання практико орієнтованих завдань [2 MAO 4.2]; [2 MAO 4.3]; [2 MAO 4.7];</i> <i>прогнозує результат запису іменованих чисел, обчислень виразів з іменованими числами [2 MAO 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [2 MAO 3.3];</i> <i>перевіряє результат запису іменованих чисел, обчислень виразів з іменованими числами та знаходить і виправляє помилки у цих завданнях [2 MAO 3.4];</i>	Іменовані числа Перетворення іменованих чисел Додавання і віднімання іменованих чисел. Множення і ділення іменованих чисел
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) дробу як числа для позначення частини цілого, яке поділили на рівні частини [2 MAO 4.1];</i> <i>пояснює, що дріб записується двома числами з використанням горизонтальної риски; під рискою записують знаменник дробу – число, що показує кількість рівних частин, на які розділили цілий об'єкт; над рискою записують чисельник дробу – число, що показує кількість рівних частин, які взяли [2 MAO 4.2];</i> <i>читає і записує дробу [2 MAO 4.2];</i> <i>розрізняє в записі дробу чисельник і знаменник та коментує свій вибір [2 MAO 4.2];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) цілого числа як числа, що позначає кількість цілих об'єктів [2 MAO 4.1];</i>	Дробу Дріб як частина цілого об'єкта. Чисельник і знаменник дробу. Ціле число і дробу.

розрізняє ціле число і дріб і пояснює свій вибір [2 МАО 4.1];

визначає дріб за моделлю [2 МАО 2.1];

ілюструє дріб моделлю [2 МАО 2.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що на числовій прямій дробі розташовуються між сусідніми цілими числами [2 МАО 2.1];

називає дробі за числовою прямою [2 МАО 2.1];

позначає дробі на числовій прямій [2 МАО 2.1];

упорядковує дробі з однаковим знаменником на числовому відрізку від 0 до 1 [2 МАО 2.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що дріб з чисельником 1 позначає одну з рівних частин цілого [2 МАО 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) половини, третини, чверті, п'ятої, шостої, сьомої, восьмої та дев'ятої частини як однієї з рівних частин цілого об'єкта [2 МАО 4.1];

розпізнає половину, третину, чверть, п'яту, шосту, сьому, восьму та дев'яту частини за відповідними зображеннями [2 МАО 4.1];

роздрібнює об'єкт на пропоновану кількість рівних частин, виділяє одну з них та записує відповідний дріб; коментує результат [2 МАО 4.6];

визначає за пропонованим дробом з чисельником 1 кількість рівних частин, на яку розділене ціле [2 МАО 4.1];

визначає на основі практичних дій (без обчислень) восьму частину довжини стрічки/нитки/мотузки (складанням); чверть маси сипучих об'єктів (подвійним урівноважуванням на терезах); половину року, квартал за календарем; п'яту частину 5 гривень, 50 гривень і 50 копійок, половину 10 гривень, 20 гривень, 100 гривень (з використанням зображень банкнот і монет) [2 МАО 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що у дробів з однаковими знаменниками однакова кількість рівних частин цілого, проте рівні частини різні, оскільки різне ціле [2 МАО 4.1];

визначає за пропонованим дробом кількість рівних частин, на яку розділене ціле та кількість рівних частин, що взяли [2 МАО 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що розділити ціле на рівні частини можна по-різному (на 2,

Моделі дробів.

Місце дробів на числовій прямій.

Дріб з чисельником 1.

Дробі з однаковими знаменниками.

Рівні дробі.

4 і 8 частин; на 3 і 6 рівних частин) [2 МАО 4.1];

досліджує позначення рівних частин одного й того самого цілого дробами по-різному і доходить висновку про те, що однакова частина цілого може бути позначена дробами з різними знаменниками і чисельниками, але вони є рівними, оскільки позначають одну й ту саму частину цілого [2 МАО 1.2];

пояснює, що рівні дроби позначають одну й ту саму частину цілого; у записі рівних дробів знаменники і чисельники різні [2 МАО 4.1];

визначає на основі практичних дій з предметами рівні частини цілого, що позначаються дробами з різними знаменниками і чисельниками $\frac{1}{2} = \frac{2}{4}$; $\frac{1}{3} = \frac{2}{6}$ [2 МАО 4.1];

застосовує знання про рівні дроби для порівняння дробів [2 МАО 4.2];

пояснює, що для знаходження числового значення дробу з чисельником 1 від даного числа треба дане число поділити на знаменник [2 МАО 4.3];

визначає половину, третину, чверть, п'яту, шосту, сьому, восьму та дев'яту частини від пропонованого числа [2 МАО 4.3];

пояснює, що для знаходження числа за значенням його дробу з чисельником 1 треба число, що є значенням дробу помножити на знаменник [2 МАО 4.3];

знаходить число за значенням його половини, третини, чверті, п'ятої, шостої, сьомої, восьмої та дев'ятої частини [2 МАО 4.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що дробом можна позначати частину цілого об'єкта і частину групи об'єктів [2 МАО 4.2];

застосовує знання про дріб з чисельником 1, про знаходження числового значення дробу з чисельником 1 від числа та числа за значенням його дробу з чисельником 1 для виконання, складання пізнавальних і практико орієнтованих завдань [2 МАО 4.1]; [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.3];

прогнозує результат запису, порівняння дробів, знаходження числового значення дробу з чисельником 1, числа за значенням його дробу з чисельником 1 [2 МАО 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [2 МАО 3.3];

Дослідження позначення рівних частин одного й того самого цілого дробами по-різному;

Числове значення дробу з чисельником 1 від числа.

Знаходження числа за значенням його дробу з чисельником 1 (половиною, третиною, чвертю, п'ятою, шостою, сьомою, восьмою та дев'ятою частиною)

Дріб як частина цілого об'єкта і як частина групи об'єктів.

перевіряє результат запису, порівняння дробів, знаходження числового значення дробу з чисельником 1, числа за значенням його дробу з чисельником 1 та знаходить і виправляє помилки у цих завданнях [2 МАО 3.4]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: дріб, чисельник, знаменник, риска дробу, третина, п'ята, шоста, сьома, восьма, дев'ята, десята частина, числове значення дробу	Навчальний проєкт: «Де і як у житті ми використовуємо дроби»
порівнює числа / значення виразів за числовою прямою, за місцем у числовому ряді, за розрядним складом і коментує порівняння [2 МАО 4.2]; пояснює, що порівнювати число і вираз можна на основі встановлення залежності між числом та виразом (без обчислення) і на основі обчислення виразу [2 МАО 4.2];	Числові відношення Порівняння числа і виразу на одну дію.
порівнює число і вираз на одну дію, вирази на одну дію у межах 100 [2 МАО 4.3]; [2 МАО 4.2]; визначає раціональний спосіб порівняння для конкретного випадку [2 МАО 4.2]; застосовує для порівняння знання про порівняння чисел у межах 100 та додавання/віднімання, множення/ділення в межах 100 [2 МАО 4.2]; добирає число, якого не вистачає у рівностях / нерівностях [2 МАО 4.8]; складає рівності / нерівності з даних числа і виразу, двох виразів; за моделями [2 МАО 2.1]; виправляє помилки в рівностях / нерівностях (заміною знака або одного з чисел) [2 МАО 3.4];	Порівняння виразів (на одну дію).
порівнює іменовані числа, вирази з іменованими числами, подані в одиницях вимірювання довжини (мм, см, дм, м); часу (год, доб, тижд, міс, кв, р.); маси (кг, ц); місткості (л); вартості (к., грн); температури (°C), застосовуючи знання про одиниці вимірювання величин і співвідношення між одиницями однієї величини та про додавання й віднімання чисел у межах 100 з переходом через розряд та множення і ділення у межах табличних випадків [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.3]; [2 МАО 4.7];	Порівняння іменованих чисел. Порівняння іменованого числа та виразів з іменованими числами
порівнює дробі з однаковими знаменниками; дробі з чисельником 1 [2 МАО 4.2];	Порівняння дробів з однаковими знаменниками; з чисельником 1
досліджує на основі практичних дій з предметами	Дослідження

результат порівняння дробів з однаковими знаменниками та <i>доходить висновку</i> про те, що серед дробів з однаковими знаменниками більшим є дріб з більшим чисельником, а меншим – з меншим чисельником [2 MAO 1.2];	<i>результату порівняння дробів з однаковими знаменниками.</i>
<i>досліджує</i> на основі практичних дій з предметами результат порівняння дробів з чисельником 1 та різними знаменниками та <i>доходить висновку</i> про те, що серед дробів з чисельником 1 більшим є дріб з меншим знаменником, а меншим – з більшим знаменником [2 MAO 1.2];	<i>Дослідження результату порівняння дробів з чисельником 1 та різними знаменниками.</i>
<i>пояснює</i>, що для кратного порівняння чисел більше число ділять на менше [2 MAO 4.1]; <i>пояснює</i>, що дією множення знаходять шукане число, якщо воно у кілька разів більше від пропонуваного, і дією ділення – якщо воно у кілька разів менше від пропонуваного [2 MAO 4.1]; <i>здійснює</i> кратне порівняння чисел у межах 100 і <i>знаходить</i> більше або менше число за поданою умовою[2 MAO 4.3]; <i>ілюструє</i> відношення кратного порівняння моделлю [2 MAO 2.1]; <i>співвідносить</i> моделі, побудовані за відношенням кратного порівняння, з виразами [2 MAO 2.1];	<u>Відношення кратного порівняння</u> Кратне порівняння чисел. Збільшення та зменшення числа в кілька разів.
<i>розрізняє</i> відношення різницевого і кратного порівняння за словами: «на скільки ...»; «у скільки разів ...»; «більше на...», «більше в...»; «менше на...», «менше в...» [2 MAO 4.1];	Відношення різницевого і кратного порівняння чисел
<i>прогнозує</i> результат порівняння чисел у межах 100 / іменованих чисел / дробів з однаковими знаменниками, з чисельником 1 та результат різницевого і кратного порівняння чисел, збільшення / зменшення числа на кілька одиниць/у кілька разів [2 MAO 1.3] і <i>зіставляє</i> отриманий результат з прогнозованим [2 MAO 3.3]; <i>перевіряє</i> виконання завдань на порівняння чисел, збільшення/зменшення числа на кілька одиниць/у кілька разів та <i>знаходить і виправляє</i> помилки у цих завданнях [2 MAO 3.4]; <i>застосовує</i> знання про способи порівняння чисел, у тому числі іменованих і дробів; знання про відношення різницевого і кратного порівняння чисел для виконання, <i>складання</i> пізнавальних і практико орієнтованих завдань [2 MAO 4.2]; [2 MAO 4.3]; <i>доцільно</i> <i>використовує</i> в мовленні	

словосполучення: кратне порівняння, у скільки разів ...; більше в...; менше в...	
Концентр «Величини»	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) року як одиниці вимірювання часу, що пов'язана з обертанням Землі, а саме як часу її повного оберту навколо Сонця [2 МАО 1.1]; <i>називає</i> одиниці вимірювання часу – місяць, квартал, рік; їх скорочене позначення (<i>міс, кв, р.</i>) та співвідношення між ними (<i>1р.=4кв; 1р.=12міс; 1кв=3міс</i>), між ними і вивченими в 1 класі одиницями (<i>1міс=30/31/28/29 діб</i>) [2 МАО 4.7]; <i>пояснює</i>, які одиниці вимірювання часу доцільно використовувати в конкретному випадку [2 МАО 1.1]; <i>визначає і називає</i> число і місяць за календарем поточного року [2 МАО 4.7]; <i>позначає</i> число і місяць на календарі поточного року відповідно до вказаного часу [2 МАО 4.7]; <i>визначає, порівнює</i> тривалість явищ, подій (у <i>доб, тижд, міс, кв, тижд і доб, міс і тижд, кв і міс</i>) за поточним календарем і коментує результат [2 МАО 4.7]; <i>користується</i> календарем для встановлення дня тижня певного числа місяця [2 МАО 2.1]; <i>виражає, читає і записує</i> результати визначення та вимірювання часу в різних одиницях (<i>11 міс; 2 кв; 5 р.; 1р. 2міс; 2р.1кв; 2кв 2міс; 1міс 2тижд; 1міс 3доб</i>) [2 МАО 4.7]; <i>упорядковує</i> запис з різною комбінацією одиниць вимірювання часу за поданою умовою [2 МАО 4.2]; <i>перетворює</i> величину, виражену в менших одиницях вимірювання часу, у рівну величину, виражену в більших одиницях часу (на основі усного віднімання/складу двоцифрового числа: <i>27 год [27 – це 24 і 3] = 1 доб 3 год; 1 тижд; 15 міс = 1 р. 3 міс; 4 міс = 1 кв 1 міс</i>) [2 МАО 4.7]; <i>перетворює</i> величину, виражену в більших одиницях вимірювання часу, у рівну величину, виражену в менших одиницях вимірювання часу (на основі додавання однакових доданків: <i>2 р. = 24 міс; 2 р. = 8 кв; 2 міс = 10 тижн; 2 тижн = 14 діб</i>) [2 МАО 4.7]; <i>співвідносить</i> покази механічного годинника за 12 годинним і 24 годинними діапазонами [2 МАО 2.1]; <i>визначає і називає</i> час за механічним годинником з	Час. Одиниці вимірювання часу – <i>місяць, квартал, рік.</i> Календар (початок, кінець, певний момент події, явища; тривалість явищ, подій). Співвідношення між одиницями часу (доба, місяць; <i>місяць, квартал; квартал, рік; місяць, рік</i>) Годинник (механічний: покази в 24 годинному діапазоні)

точністю до годин (дві години ночі; дві години дня або 14 годин; 10 годин ранку; 10 годин вечора або 22 години) [2 МАО 4.7];	
* у завданнях має вказуватись назва місяця / місяців або кількість діб у ньому / них	
<i>називає</i> одиниці вимірювання маси – центнер, її скорочене позначення (ц) та співвідношення з вивченими одиницями (1ц=100кг) [2 МАО 4.7]; <i>пояснює</i>, які одиниці вимірювання маси доцільно використовувати в конкретному випадку [2 МАО 1.1]; <i>читає</i> запис і <i>записує</i> результати визначення маси (3ц; 2ц 1кг) [2 МАО 4.7]; <i>порівнює</i> маси об'єктів (в кг, ц, ц і кг) за показами електронних ваг і гирями механічних ваг (за зображенням) [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.7]; <i>комбінує</i> гирі для врівноваження механічних ваг за поданою умовою (за зображенням) [2 МАО 4.7]; <i>визначає</i> масу за певною комбінацією гир на механічних вагах за поданою умовою (за зображенням) [2 МАО 4.7]; <i>упорядковує</i> запис іменованих чисел з різною комбінацією одиниць вимірювання маси за поданою умовою [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.7];	Маса. Одиниця вимірювання маси – <i>центнер</i>. Ваги (механічні, електронні). Покази ваг. Гиря (100 кг). Рівновага на вагах. Маса об'єктів довкілля. Співвідношення між одиницями вимірювання маси (кг, ц)
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що різні речовини, які заповнюють однакові ємності, можуть мати різну масу (1л води, 1 л олії, 1 л меду тощо) [2 МАО 4.7]; <i>досліджує</i> масу речовин, що заповнюють певні ємності і <i>доходить висновку</i> про те, що різні речовини, які заповнюють однакові ємності, можуть мати різну масу [2 МАО 1.2];	Місткість. Місткість і маса. <i>Дослідження маси різних речовин, що заповнюють однакові ємності</i>
<i>називає</i> одиницю вимірювання довжини – міліметр; її скорочене позначення (мм) і співвідношення з вивченими одиницями (1 см=10мм; 1дм=100мм) [2 МАО 4.7]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що на шкалі лінійки найменша поділка позначає міліметр [2 МАО 4.7]; <i>пояснює</i>, які одиниці вимірювання величини доцільно використовувати в конкретному випадку [2 МАО 1.1]; <i>вимірює</i> лінійкою довжину об'єктів довкілля, довжину відрізків, ланок ламаних, сторін прямокутників (квадратів); <i>порівнює</i> довжини об'єктів, у тому числі геометричних фігур (у мм, см і мм) і	Довжина. Одиниця вимірювання довжини – <i>міліметр</i>. Довжина об'єктів довкілля. Співвідношення між одиницями вимірювання довжини (см, мм; дм, мм)

коментує результат [2 МАО 4.7]; виражає результат вимірювання довжини в різних одиницях (30мм або 3 см; 35мм або 3см 5мм) [2 МАО 4.7]; читає запис і записує результати вимірювання з точністю до міліметра із використанням різних одиниць (3 мм; 1 см 5мм; 2 дм 4 мм; 3м 6мм; 3 дм 5 см 8мм; 1м 6дм; 4см 9мм) [2 МАО 4.7]; читає запис і записує довжину відрізків ($AB=2\text{см}$) [2 МАО 4.7]; упорядковує запис з різною комбінацією одиниць вимірювання довжини за поданою умовою[2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.7]; перетворює величину, виражену в одних одиницях вимірювання довжини у рівну величину, виражену в інших одиницях вимірювання довжини ($40\text{ мм} = 4\text{ см}$; $37\text{ мм} = 3\text{ см } 7\text{ мм}$; $5\text{ см} = 50\text{ мм}$; $6\text{ см } 3\text{ мм} = 63\text{ мм}$)	
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) периметра як величини, що вказує на довжину контуру багатокутника, яку визначають сумою довжин усіх сторін багатокутника [2 МАО 4.7]; позначає периметр буквою P [2 МАО 4.7]; вимірює довжини сторін багатокутника для знаходження периметра (з урахуванням довжини однакових сторін прямокутника, квадрата) [2 МАО 4.7]; знаходить значення периметра багатокутника дією додавання; периметра прямокутника/квадрата з використанням формул; [2 МАО 4.7]; знаходить значення довжину сторони квадрата за периметром [2 МАО 4.7];	Периметр. Периметр багатокутника. Периметр прямокутника. Формула обчислення периметра прямокутника ($P=a+b+a+b$). Периметр квадрата. Формули обчислення периметра квадрата ($P=a+a+a+a$; $P=a\cdot 4$)
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) ціни як вартості однієї одиниці товару (об'єкта, що продається) [2 МАО 4.7]; записує ціну товару з використанням різних грошових одиниць [2 МАО 4.7]; порівнює ціни товарів [2 МАО 4.2]; обчислює вартість групи товарів за даними цінами; ціну товару за вартістю покупки кількох таких товарів; ціну певного товару за вартістю покупки і ціною іншого товару [2 МАО 4.3]; упорядковує запис цін товарів, виражених різними одиницями за поданою умовою [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.7];	Вартість. Ціна.

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) температури як величини, що вказує на тепловий стан об'єкта довкілля [2 МАО 4.7];</i> <i>розрізняє тепловий стан об'єкта «на дотик» (теплий / холодний) [2 МАО 4.7];</i> <i>називає одиницю вимірювання температури – градус; її скорочене позначення – градус за Цельсієм (°C) [2 МАО 4.7];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що на шкалі термометра поділка позначає градус [2 МАО 2.1];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що на шкалі термометра за 0 °C прийнято температуру замерзання води; для розрізнення показників температури вище і нижче нуля використовують знаки +, – [2 МАО 4.7]; [2 МАО 4.7];</i> <i>вимірює температуру повітря (в класній кімнаті, на шкільному подвір'ї) і читає покази термометра* (15 градусів вище нуля; 4 градуси нижче нуля) [2 МАО 4.7];</i> <i>читає запис і записує покази термометра* (+15°C; – 4°C) [2 МАО 4.7];</i> <i>порівнює і коментує результати вимірювання температури повітря, води [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.7];</i> <i>упорядковує запис температури за поданою умовою [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.7];</i> <i>досліджує температуру* води (теплої, холодної) і льоду і доходить висновку про те, що, чим вища температура, тим вода тепліша, чим нижча, тим вода холодніша; визначає, що температура замерзання води – 0 °C [2 МАО 1.2];</i>	Температура. Одиниця вимірювання температури – <i>градус</i>. Термометри*. (для вимірювання температури повітря, води) Покази термометра. Температура об'єктів довкілля. <i>Дослідження температури води (теплої, холодної) і льоду</i>
<i>застосовує знання про визначення часу (в год, доб, тижд., міс, кв, р., з комбінацією цих одиниць)/грошові розрахунки, у тому числі знаходження вартості, ціни товару (в грн, к., грн і к.)/про вимірювання і визначення маси (в кг, ц, ц і кг)/місткості (л)/місткості та маси речовин, що заповнюють певні ємності./температури (в °C)/довжини (в мм, см, дм, м з комбінацією цих одиниць), у тому числі про знаходження периметра, перетворення одиниць вимірювання величин для виконання, складання пізнавальних і практико зорієнтованих завдань [2 МАО 4.7];</i> <i>прогнозує результат виконання завдань на вимірювання, визначення величин, перетворення</i>	Навчальний проєкт: «Величини в моєму житті»

одиниць їх вимірювання [2 МАО 1.3] і <i>зіставляє</i> отриманий результат з прогнозованим [2 МАО 3.3]; <i>перевіряє</i> виконання завдань на вимірювання, визначення величин, перетворення одиниць їх вимірювання на основі співвідношення між одиницями вимірювання і <i>виправляє</i> помилки [2 МАО 3.4]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: місяць, квартал, рік; центнер, механічні ваги, електронні ваги; термометр, градус, температура, вище нуля, нижче нуля; ціна товару; міліметр, периметр, формула обчислення периметра;	
* з метою безпеки має використовуватись термометр на основі біметалевого елемента	
Концентр «Математичні вирази. Рівності. Нерівності»	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) виразу як вислову про арифметичні дії, запис якого складається з чисел, позначених цифрами чи буквами, знаків арифметичних дій та може мати дужки [2 МАО 4.8]; <i>називає</i> знаки арифметичних дій: множення – «помножити», ділення – «поділити», їх позначення «$\cdot$» і «$:$» [2 МАО 4.8]; <i>пояснює</i>, що у виразі зі знаком помножити ($\cdot$) треба виконувати арифметичну дію множення; у виразі зі знаком поділити ($:$) – арифметичну дію ділення [2 МАО 4.8]; <i>читає</i> числові вирази на множення (5 помножити на 2; 5 взяти 2 рази (або 2 рази по 5); перший множник 5, другий множник 2; добуток чисел 5 і 2; 5 збільшити у 2 рази); числові вирази на ділення (6 поділити на 2; ділене 6, дільник 2; частка чисел 6 і 2; 6 зменшити у 2 рази) і <i>записує</i> їх [2 МАО 4.8]; <i>обчислює</i> числові вирази на множення і ділення [2 МАО 4.8]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що будь-яке число можна подати як числовий вираз [2 МАО 4.8]; <i>виражає</i> число у вигляді суми/різниці/добутку/частки двох чисел [2 МАО 4.8];	Вираз. Числові вирази на одну дію: дію множення (добуток) і дію ділення (частка). Знак дії множення «$\cdot$». Знак дії ділення «$:$». Число і вираз.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) залежності значення числового виразу на множення і ділення (на 2-3 дії) від зміни порядку виконання арифметичних дій [2 МАО 4.8];	Числові вирази на дві-три арифметичні дії. Порядок виконання дій у виразах на 2-3 дії (множення і ділення).

<i>пояснює</i>, що для обчислення числового виразу на множення і ділення (на 2-3 дії) без дужок арифметичні дії виконують відповідно до їх порядку у виразі [2 МАО 4.8]; <i>читає і записує</i> числові вирази на 2-3 дії (множення і ділення) [2 МАО 4.8]; <i>обчислює</i> числові вирази на дві-три дії (множення і ділення), дотримуючись порядку виконання дій [2 МАО 4.3]; [2 МАО 4.8]; <i>пояснює</i>, що для обчислення числового виразу на різні арифметичні дії (без дужок) спочатку виконують множення і ділення відповідно до їх порядку у виразі, а потім додавання і віднімання відповідно до їх порядку у виразі [2 МАО 4.8]; <i>читає, записує і обчислює</i> числові вирази на 2-3 арифметичні дії (додавання, віднімання, множення, ділення), дотримуючись порядку виконання дій у виразах без дужок [2 МАО 4.8];	Порядок виконання арифметичних дій у виразах на 2-3 дії (додавання, віднімання, множення, ділення) без дужок.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) дужок у виразі на 2 і більше дії як знаку, що вказує на першочерговість виконання дії у дужках [2 МАО 4.8]; <i>досліджує</i> залежність значення числового виразу від наявності дужок у його записі і <i>доходить висновку</i> про те, що значення числового виразу залежить від наявності дужок у ньому [2 МАО 1.2]; <i>пояснює</i>, що у виразах з дужками (на додавання і віднімання, або на множення і ділення) першою виконують дію в дужках [2 МАО 4.8]; <i>пояснює</i>, що у виразах з дужками (на різні арифметичні дії) першою виконують дію в дужках, а потім спочатку виконують дії множення і ділення відповідно до порядку у виразі, а далі – дії додавання і віднімання відповідно до порядку у виразі [2 МАО 4.8]; <i>читає, записує і обчислює</i> числові вирази з дужками (на додавання і віднімання; на множення і ділення; на різні арифметичні дії), дотримуючись порядку виконання дій [2 МАО 4.8];	Дужки у виразі. <i>Дослідження</i> залежності значення числового виразу від наявності дужок у його записі Порядок виконання дій у виразах з дужками (на додавання і віднімання; на множення і ділення; на різні арифметичні дії). Вирази з дужками
<i>читає</i> числові рівності і нерівності ($5=30:6$; $6<3\cdot5$; $6:3<3\cdot5$) [2 МАО 4.8]; <i>порівнює</i> число та значення числового виразу на одну дію (додавання, віднімання, множення, ділення); два числові вирази без обчислень ($9\cdot3$ і $9+2$; $5\cdot4$ і $5\cdot2$; $12:3$ і $12:6$; $24:4$ і $16:4$; $9\cdot3$ і $3\cdot9$; $9:9$ і $3:3$); два числові вирази після обчислення їх значень і <i>коментує</i>	Числові рівності і нерівності. Рівності і нерівності як результати порівняння числа та значення числового виразу на одну дію; двох числових

результат [2 МАО 4.2]; [2 МАО 4.8]; <i>складає і записує</i> числові нерівності і рівності за результатом порівняння числа і виразу, двох числових виразів [2 МАО 4.8]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), змінної як умовного позначення буквою невизначених чисел, що можуть змінюватись [2 МАО 4.8]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що змінна може мати різні числові значення [2 МАО 4.8]; <i>позначає</i> змінну буквами a, b, c, d, x [2 МАО 4.8]; <i>добирає</i> числове значення змінної в нерівності (з даних чисел і самостійно) [2 МАО 4.8]; <i>розрізняє</i> числові нерівності та нерівності зі змінною [2 МАО 4.8]; <i>читає і записує</i> вирази зі змінною на 1-2 дії [2 МАО 4.8]; <i>замінює</i> букву даним числом і знаходить числове значення виразу зі змінною на 1-2 дії [2 МАО 4.8]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що числове значення виразу зі змінною залежить від значень, які набуває змінна [2 МАО 4.8]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) формули як рівності, що показує відношення між величинами, які позначені змінними [2 МАО 4.8]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) рівняння як рівності з невідомим числом, значення якого необхідно знайти [2 МАО 4.8]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) розв'язку рівняння як знайденого значення невідомого числа, за якого рівняння стає істинною (правильною) числовою рівністю [2 МАО 4.8]; <i>знаходить</i> розв'язок рівняння добором, встановленням взаємозв'язку між компонентами арифметичних дій і коментує хід розв'язування [2 МАО 4.8]; <i>виконує</i> перевірку розв'язку рівняння [2 МАО 4.8]; <i>складає і розв'язує</i> рівняння за поданою умовою [2 МАО 4.8]; <i>застосовує</i> знання про порядок виконання дій у виразах на 2-3 дії без дужок і з дужками; про рівності, нерівності, способи обчислень числових виразів на 1-3 дії (з дужками і без дужок) і виразів зі змінною, розв'язування рівнянь для виконання, складання	виразів на одну дію (додавання, віднімання, множення і ділення). Змінна. Нерівність зі змінною ($a < 3$; $6 > a$). Вирази зі змінною на 1-2 дії. Залежність значення виразу зі змінною від значення змінної. Формула. Рівняння (просте). Розв'язок рівняння. Рівняння на знаходження невідомих компонентів дій додавання і віднімання Навчальний проєкт: «Цікава лічба»
--	--

пізнавальних і практико орієнтованих завдань[2 MAO 4.8];

прогнозує результат виконання завдань встановлення порядку дій у виразах та їх обчислення; порівняння чисел та виразів, розв'язування рівнянь і нерівностей зі змінною [2 MAO 1.3] і *зіставляє* отриманий результат з прогнозованим [2 MAO 3.3];

перевіряє виконання завдань на встановлення порядку дій у виразах та їх обчислення, порівняння чисел та виразів, розв'язування рівнянь і нерівностей зі змінною і *виправляє* помилки [2 MAO 3.4];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: вираз з дужками, вираз без дужок, рівняння, невідомий компонент, розв'язок рівняння, змінна, вираз зі змінною, нерівність із змінною, формула

Концентр «Сюжетні задачі»

розв'язує задачі на знаходження третього числа за сумою двох інших [2 MAO 3.2];

розв'язує задачі на знаходження суми трьох і більше доданків [2 MAO 3.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що відношення різницевого порівняння можна сформулювати по-різному: у прямій і непрякій формі [2 MAO 1.2];

розрізняє задачі на збільшення/зменшення на кілька одиниць, сформульовані у прямій і непрякій формі та *пояснює* свій вибір [2 MAO 1.2];

пересформулює задачу на відношення різницевого порівняння, сформульовану в непрякій формі, у відповідну задачу, сформульовану в прямій формі, і *навпаки* [2 MAO 2.1];

розв'язує задачі на збільшення/зменшення на кілька одиниць, сформульовані в непрякій формі [2 MAO 3.2];

розв'язує задачі на розкриття сутності множення;

розрізняє задачі на ділення на рівні частини та ділення на вміщення і *пояснює* свій вибір [2 MAO 1.2];

розв'язує задачі на розкриття сутності ділення (ділення на рівні частини та ділення на вміщення) [2 MAO 3.2];

Прості задачі

Задачі на знаходження третього числа за сумою двох інших.

Задачі на знаходження суми трьох і більше доданків.

Задачі на збільшення / зменшення на кілька одиниць, сформульовані у непрякій формі.

Задачі на розкриття сутності дії множення.

Задачі на розкриття сутності дії ділення (ділення на рівні частини; ділення на вміщення).

<i>розв'язує</i> задачі на кратне порівняння чисел, на збільшення або зменшення числа в кілька разів [2 МАО 3.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що відношення кратного порівняння можна сформулювати по-різному: в прямій і непрякій формі [2 МАО 1.2]; <i>розрізняє</i> задачі на збільшення/зменшення у кілька разів, сформульовані в прямій і непрякій формі та <i>пояснює</i> свій вибір [2 МАО 1.2]; <i>пересформулює</i> задачу на відношення кратного порівняння, сформульовану в непрякій формі, у задачу, сформульовану в прямій формі і навпаки [2 МАО 2.1]; <i>розв'язує</i> задачі на збільшення та зменшення числа в кілька разів, сформульовані в непрякій формі [2 МАО 3.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що до однієї умови задачі можна поставити кілька запитань [2 МАО 2.1]; <i>розв'язує</i> задачу з двома запитаннями [2 МАО 3.2];	Задачі на відношення кратного порівняння (на кратне порівняння чисел, на збільшення/зменшення числа в кілька разів). Задачі на збільшення / зменшення у кілька разів, сформульовані у непрякій формі Задачі з двома запитаннями.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що не всі задачі можна розв'язати, виконавши одну арифметичну дію [2 МАО 1.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що складена задача складається з кількох простих задач [2 МАО 1.2]; <i>розрізняє</i> просту і складену задачу [2 МАО 1.2]; <i>розв'язує</i> складені задачі (на 2 дії) [2 МАО 3.2]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні словосполучення: складена задача <i>розв'язує</i> прості задачі з величинами, що виражені у таких одиницях вимірювання: мм, см, дм, м, л, кг, ц, к., грн, год, доба, тижд, міс, кв, р.; градус за Цельсієм °C [2 МАО 3.2];	Складені задачі Складена задача. Складені задачі, що складаються з простих задач на додавання і віднімання. Складені задачі, що складаються з простих задач на множення і ділення. Складені задачі, що складаються з простих задач на множення / ділення, додавання / віднімання Задачі з величинами, у тому числі геометричного змісту Прості задачі Задачі на знаходження довжини, місткості, маси, температури, об'єктів та часу і вартості.

<i>розв'язує</i> задачі на обчислення периметра об'єкта, що має форму квадрата [2 МАО 3.2]; <i>розв'язує</i> задачі на обчислення довжини сторони об'єкта, що має форму квадрата, за відомим периметром [2 МАО 3.2];	Задачі на знаходження периметра об'єкта, що має форму многокутника. Задачі на знаходження довжини сторони об'єкта, що має форму квадрата за його периметром.
<i>розв'язує</i> складені задачі з величинами, що виражені у таких одиницях вимірювання: мм, см, дм, м, л, кг, ц, к., грн, год, доба, тиж., міс, кв, р. [2 МАО 3.2];	Складені задачі
<i>розв'язує</i> задачі на знаходження половини, третини, чверті тощо (до дев'ятої частини) [2 МАО 3.2]; <i>розв'язує</i> задачі на знаходження числа за його половиною, третиною, чвертю тощо (до дев'ятої частини) [2 МАО 3.2];	Задачі з дробами Прості задачі Задачі на знаходження половини, третини, чверті тощо (до дев'ятої частини). Задачі на знаходження числа за його половиною, третиною, чвертю тощо (до дев'ятої частини)
<i>виділяє</i> умову і запитання та об'єкт / об'єкти складеної задачі [2 МАО 1.2]; <i>виділяє</i> в умові складеної задачі числові дані, у запитанні – шукане [2 МАО 1.2]; <i>виділяє</i> ключові слова і <i>встановлює</i> їх зв'язок із числовими даними та шуканим [2 МАО 1.2]; <i>пояснює</i>, що встановлювати відношення між числовими даними і шуканим можна від запитання і від числових даних і <i>обирає</i> зручний для себе шлях аналізу задачі [2 МАО 1.2]; [2 МАО 2.2]; <i>встановлює</i> за змістом складеної задачі відношення між числовими даними і шуканим від запитання та визначає дане, якого не вистачає, щоб скласти числовий вираз для знаходження розв'язку задачі [2 МАО 1.2]; [2 МАО 2.2]; <i>встановлює</i> за змістом складеної задачі відношення між числовими даними і шуканим від числових даних та визначає дане, яке можна знайти за відомими числовими даними [2 МАО 1.2]; [2 МАО 2.2]; <i>визначає</i> прості задачі в складеній [2 МАО 1.2]; <i>визначає</i> порядок розв'язування складеної задачі і <i>складає</i> план її розв'язування [2 МАО 2.2]; <i>ілюструє</i> план розв'язування задачі у зручний для	Робота над складеною задачею на 2 дії <u>Аналіз задачі.</u>

себе спосіб [2 МАО 2.1];

пояснює, що в короткому записі складеної задачі знаком питання позначається шукане число і число, якого не вистачає, щоб скласти числовий вираз для знаходження розв'язку задачі [2 МАО 2.1];

позначає умовними позначками відношення між числами (подвійна стрілка; фігурна дужка) [2 МАО 2.1];

добирає за результатами аналізу задачі малюнок, модель, таблицю, граф, короткий запис з ключовими словами до складеної задачі і *коментує* свій вибір [2 МАО 2.1];

ілюструє зміст задачі малюнком; таблицею; моделлю, у тому числі графом; зображенням на числовій прямій, коротким записом з ключовими словами [2 МАО 2.1];

прогнозує очікуваний результат встановленням відповідності сюжету задачі числовим даним; числових даних – об'єктивній дійсності (з допомогою вчителя) [2 МАО 1.3] і *зіставляє* отриманий результат з прогнозованим [2 МАО 3.3];

складає числові вирази для знаходження розв'язку задачі за складеним планом і *пояснює* свій вибір [2 МАО 2.2]; [2 МАО 2.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що результат числового виразу першої дії має бути використаним у числовому виразі другої дії [2 МАО 2.2]; [2 МАО 2.3];

обчислює числові вирази для знаходження розв'язку задачі [2 МАО 2.3];

формулює усно повну відповідь на запитання складеної задачі [2 МАО 2.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що складену задачу можна розв'язувати різними способами [2 МАО 2.2]; [2 МАО 3.2];

розв'язує складену задачу різними способами [2 МАО 2.3];

обирає раціональний спосіб розв'язування складеної задачі [2 МАО 3.2];

фіксує письмово зручну для себе та доцільну для певної задачі форму презентації її змісту [2 МАО 2.1];

перевіряє правильність запису обраної форми презентації змісту задачі за наявністю числових даних, двох знаків питання відповідно до ключових слів [2

Форми презентації задачі.

Прогнозування результату розв'язування задачі

Розв'язування задачі.

Розв'язування задачі різними способами.

Письмове оформлення задачі.

МАО 3.4]; <i>записує</i> розв'язання задачі двома рівностями на одну дію з поясненням: 1) $2+5=7$ (кв.) – у Наталки; 2) $7 \cdot 3 = 21$ (кв.). однією рівністю на дві дії: $(5+2) \cdot 3 = 21$ (кв.) [2 МАО 2.3]; <i>обирає</i> зручну для себе форму запису розв'язання задачі [2 МАО 2.3]; <i>записує</i> повну відповідь задачі (<i>Відповідь:</i> у Миколки 21 квітка.) [2 МАО 2.3]; <i>співвідносить</i> розв'язок складеної задачі з очікуваним числом і <i>доходить</i> висновку про правильність її розв'язання [2 МАО 3.3]; <i>перевіряє</i> розв'язок складеної задачі за поданим числом або зіставленням із розв'язком однокласників; розв'язання задачі за наявністю результату числового виразу першої дії в числовому виразі другої дії; розв'язання задачі встановленням відповідності результату умові; розв'язання задачі за результатом її розв'язування другим способом [2 МАО 3.4]; <i>виправляє</i> помилки в короткому записі та розв'язанні складеної задачі [2 МАО 3.4];	<u>Перевірка розв'язання задачі.</u>
<i>складає</i> складену задачу за моделями: малюнком, рисунком з умовними позначками, таблицею, виразом; за числовими даними; за запитанням [2 МАО 1.1]; <i>формулює</i> запитання до умови/умову до запитання складеної задачі [2 МАО 1.1]; <i>добирає</i> і <i>змінює</i> числові дані/ключові слова/об'єкт (об'єкти) в задачі відповідно до певного завдання [2 МАО 3.1]; <i>розв'язує</i> створені задачі [2 МАО 2.2]; [2 МАО 2.3];	Творча робота над задачею. Складання задач за моделями, числовими даними, запитанням. Формулювання запитання до умови задачі. Добір і зміна числових даних / ключових слів / об'єкта (об'єктів) в задачі.
<i>досліджує</i> дві послідовно пов'язані за змістом прості задачі і <i>доходить</i> висновку, що розв'язок першої задачі є числовим даним другої задачі [2 МАО 1.2]; <i>досліджує</i> задачі з двома послідовними запитаннями і <i>доходить</i> висновку, що відповісти на друге запитання задачі неможливо, не відповівши на перше запитання [2 МАО 1.2]; <i>досліджує</i> кількість задач, складених до одного виразу і <i>доходить</i> висновку, що один і той самий вираз може бути розв'язком безлічі задач [2 МАО 1.2];	Дослідження задач. <i>Дослідження двох послідовно пов'язаних за змістом простих задач.</i> <i>Дослідження задачі з двома послідовними запитаннями.</i> <i>Дослідження кількості задач, складених до одного</i>

<i>досліджує</i> способи розв'язування задачі на знаходження суми однакових доданків і <i>доходить висновку</i>, що раціонально її розв'язувати дією множення [2 МАО 1.2]; <i>застосовує</i> знання про задачі, її ознаки, послідовність роботи над задачею, способи розв'язання певних видів задач для виконання, складання практико орієнтованих завдань; <i>доцільно використовує</i> в мовленні словосполучення: очікуваний результат, план розв'язування задачі, пояснення, перша (друга) дія розв'язання задачі, пряме і непряме формулювання задачі	<i>виразу.</i> <i>Дослідження способів розв'язування задачі на знаходження суми однакових доданків</i> <i>Навчальні проєкти: «Раз задача, два задача», «Математика в довідці».</i>
Концентр «Логіка»	
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що групу об'єктів можна проілюструвати на моделі [2 МАО 2.1]; <i>зображує</i> групи об'єктів за допомогою кругів Ейлера [2 МАО 2.1]; <i>визначає</i> відношення між об'єктами двох груп за їх зображенням на кругах Ейлера, діаграмі і <i>пояснює</i> свій вибір [2 МАО 2.1]; <i>зображує</i> визначене словесно відношення між об'єктами двох груп за допомогою кругів Ейлера, діаграми і <i>коментує</i> модель [2 МАО 2.1]; <i>здійснює</i> об'єднання об'єктів двох груп, які не мають спільних об'єктів [2 МАО 4.1]; <i>зображує</i> об'єднання об'єктів двох груп за допомогою кругів Ейлера і <i>коментує</i> зображення [2 МАО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що в групі об'єктів можна виділити за спільною ознакою групу з меншою кількістю об'єктів [2 МАО 4.1]; <i>виділяє</i> в групі об'єктів за пропонованою/самостійно визначеною ознакою групу з меншою кількістю об'єктів і <i>пояснює</i> свої дії [2 МАО 4.1]; <i>зображує</i> виділену з даної групи об'єктів групу з меншою кількістю об'єктів за допомогою кругів Ейлера [2 МАО 2.1];	Групи об'єктів та дії з ними Групи об'єктів і круги Ейлера, діаграма. Відношення між об'єктами двох груп на моделях. Об'єднання об'єктів двох груп. Група в групі об'єктів.

ділить групу об'єктів на кілька рівних за кількістю об'єктів менших груп за поданою умовою [2 MAO 4.1]; визначає у процесі виконання практичних завдань кількість разів вміщення групи з меншою кількістю об'єктів в групі з більшою кількістю об'єктів [2 MAO 4.1]; ілюструє ділення на рівні частини і ділення на вміщення за допомогою кругів Ейлера і коментує зображення [2 MAO 2.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що дану групу можна розділити на менші рівні за кількістю об'єктів групи та з усіх менших рівних за кількістю об'єктів груп можна утворити одну групу [2 MAO 4.1]; застосовує знання про взаємозв'язок між даною групою та утвореними з її об'єктів рівними групами з меншою кількістю об'єктів для виконання, складання практично зорієнтованих завдань [2 MAO 1.1]; [2 MAO 4.1];	Рівні групи об'єктів. Взаємозв'язок між даною групою та утвореними з її об'єктів рівними меншими групами.
виконує завдання на доповнення, вилучення, перебудову послідовностей за встановленою закономірністю розташування об'єктів і коментує результат [2 MAO 4.1]; встановлює відношення між числами послідовності, визначене однією/двома з чотирьох арифметичних дій і визначає закономірність [2 MAO 4.1]; [2 MAO 4.2]; застосовує знання про числову послідовність для відновлення, доповнення, перебудови числової послідовності та вилучення її зайвої частини [2 MAO 4.1]; [2 MAO 4.2]; розв'язує задачі на припущення послідовним розмірковуванням [2 MAO 3.2]; [2 MAO 4.1]; розв'язує задачі на виключення складанням таблиці/графа [2 MAO 2.1]; [2 MAO 3.2]; [2 MAO 4.1];	Закономірність Послідовності розташування об'єктів, різних за 2-3 ознаками (кольором, формою, розміром) у ряді, у 3-4 рядах, по колу, у 2-3 колах). Числова послідовність. Логічні задачі. Логічні задачі без числових даних Задачі на припущення з трьома об'єктами в групі. Задачі на виключення, які потребують вибору з трьох-чотирьох об'єктів
розв'язує задачі на планування дій про перевезення послідовним розмірковуванням [2 MAO 3.2]; [2 MAO 4.1];	Задачі на планування дій: задачі про перевезення
розв'язує задачі на планування дій про переливання, пересипання, врівноважування	Задачі про переливання і

послідовним розмірковуванням [2 МАО 3.2]; [2 МАО 4.7];	пересипання; врівноважування
	Логічні задачі з числовими даними
розв'язує задачі на відношення за віком складанням моделей, у тому числі відповідних числових виразів [2 МАО 3.2]; [2 МАО 4.1];	Задачі на відношення за віком
розв'язує задачі, які розв'язуються з кінця, складанням моделі та визначенням і виконанням протилежних до вказаних в умові дій [2 МАО 2.1]; [2 МАО 4.1];	Задачі, які розв'язуються з кінця (розв'язання містить не більше двох дій)
розв'язує задачі, які містять відношення різницевого порівняння у випадку перекладання об'єктів з однієї групи в іншу [2 МАО 3.2]; [2 МАО 4.1];	Задачі, які містять відношення різницевого порівняння у випадку перекладання об'єктів з однієї групи в іншу (розв'язання містить не більше двох дій)
розв'язує сюжетні задачі (визначені концентром «Сюжетні задачі») з логічним навантаженням [2 МАО 3.2]; [2 МАО 4.1];	Сюжетні задачі з логічним навантаженням (прості і складені)
	Геометричні задачі
визначає кількість фігур на рисунку практично з допомогою набору фігур [2 МАО 4.5]; [2 МАО 4.6]; розв'язує задачі на поділ фігури на частини за поданою умовою практично (виконанням рисунка) [2 МАО 4.5]; визначає кількості розташованих певним чином 3D-фігур і коментує свої дії [2 МАО 4.6];	Задачі на визначення кількості фігур на рисунку Задачі на поділ фігури на частини («розрізання» фігури на частини). Задачі на визначення кількості розташованих певним чином 3D-фігур

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – МИСТЕЦЬКА, ТЕХНОЛОГІЧНА, ІНФОРМАТИЧНА АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАТИКА (ІКТ)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми метою програми інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика* (ІКТ) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами мистецтва та технологій, у тому числі інформаційно-комунікаційних для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предметів мистецької, технологічної та інформатичної освітніх галузей на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання тактичних **завдань**, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема, програму інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика (ІКТ)* спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток, розвиток творчих здібностей; формування цифрової та культурної обізнаності; збагачення досвіду практичної художньо-творчої і предметно-перетворювальної діяльності на основі ціннісного ставлення;

морально-етичне, естетичне, трудове, екологічне виховання дитини, виховання культури художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльності; формування культури міжособистісної взаємодії у різних формах і видах художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльності;

формування цілісного образу світу, розуміння місця та ролі мистецтва й технологій у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльності власної та інших і інтересу до її опанування; національної і світової мистецької спадщини, традицій українського народу в праці і побуті, до витворів мистецтва та технології як мистецтва їх створення й інтересу до їх пізнання;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу мистецтва, і технологій, у тому числі інформаційно-комунікативних;

формування здатності до самовираження засобами мистецтва і технологій, у тому числі інформаційно-комунікаційних, зміни власної поведінки у різних життєвих ситуаціях відповідно до потреб стійкого розвитку, зокрема, екологічно доцільної, здоров'язберезувальної та безпечної.

Мету і завдання реалізують за такими **концентрами**: «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Інформатика (ІКТ)», «Логіка», «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»*. Концентри, позначені зірочками, є варіативними (не обов'язковими для вивчення) і обираються закладами загальної середньої освіти за бажанням або за наявності умов для їх викладання (зала для хореографії тощо.)

Враховуючи вікові навчальні можливості першокласників, необхідність створення оптимальних умов для їх входження в шкільне життя та важливість попередження перевантаження, концентр «Інформатика (ІКТ)» у програмі реалізують в 2, 3 і 4 класах по 1 годині на тиждень. У 1 класі поняття інформації та видів роботи з нею тощо передбачені в програмі предмета *мова навчання: українська*.

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *арт-технології та інформатика (ІКТ)* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу учитель може реалізовувати **розширений** рівень. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного). Базовий рівень реалізують за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в

межах 2 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета *арт-технології та інформатика (ІКТ)*.

Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом.

Варіативність програми полягає у наданні можливостей закладам загальної середньої освіти під час підготовки власної освітньої програми обирати в межах цих часових діапазонів різні комбінації вивчення предмета. Так, базовий рівень може реалізовуватись в 1 класі за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» по 0,5 годин кожен, концентр «Музичне мистецтво» – 1 година;

комбінація друга – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* по 0,5 годин кожен.

В 2 класі це можуть бути такі комбінації:

перша комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

друга комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

третя комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

четверта комбінація – концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Образотворче мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

шоста комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 0,5 годин на кожен; концентри «Музичне мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

сьома комбінація – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова», «Театральне мистецтво» – по 0,5 годин на кожен;

восьма комбінація – концентр «Хореографія – мистецтво танцю»* – 0,5 годин, концентр «Інформатика (ІКТ)» – 1 година та концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – 2, 5 годин на всі (розподіл годин між цими трьома концентрами здійснюється закладом освіти).

До того ж заклади загальної середньої освіти мають можливість створювати цілісний інтегрований курс хореографія, обираючи по 0,5 годин концентр «Хореографія – мистецтво танцю» в предметі *арт-технології та інформатика (ІКТ)* і концентр «Хореографія – мистецтво рухів» в предметі фізична культура.

Водночас заклади загальної середньої освіти можуть обирати **розширений** рівень предмета *арт-технології та інформатика*, розрахований на 3 години на тиждень в 1 класі і 5 години на тиждень в 2 класі за рахунок 1 додаткової години,

передбаченої у навчальному плані. **Розширений** рівень в 1 класі реалізується за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентр «Музичне мистецтво» – 1 година на тиждень;

комбінація третя – концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 година на кожен;

комбінація четверта – концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен;

комбінація п'ята – концентри «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво» – по 0,5 годин на кожен;

комбінація шоста – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація сьома – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація восьма – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація дев'ята – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація десята – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація одинадцята – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен.

У 2 класі **розширений** рівень реалізується за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація третя – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та

концентри «Мистецтво слова»* і «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація четверта – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Театральне мистецтво»* і «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Інформатика (ІКТ)», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентр «Хореографія – мистецтво танцю»* – 0,5 годин. Ті 0,5 годин, які залишаються відводять для індивідуальних консультацій з будь-якого предмета.

Заняття за змістом концентрів інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика* (ІКТ) з урахуванням фахової підготовки педагогічних працівників можуть проводити як окремі спеціалісти (учитель початкових класів, учитель образотворчого мистецтва, учитель музичного мистецтва, учитель інформатики, учитель хореографії), так і один учитель початкових класів.

У класному журналі облік проведених занять з арт-технологій та інформатики (ІКТ) здійснюється на окремих сторінках, які підписують таким чином: Арт-технології та інформатика (ІКТ): handmade-мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): музичне мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): образотворче мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): інформатика (ІКТ); Арт-технології та інформатика (ІКТ): хореографія – мистецтво танцю; Арт-технології та інформатика (ІКТ): мистецтво слова; Арт-технології та інформатика: театральне мистецтво. У разі, якщо викладає один учитель, то у класному журналі облік здійснюють на одній сторінці з тих концентрів, які викладає один учитель.

2 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами арт-технологій та інформатики (ІКТ)
<i>організовує</i> робоче місце раціонально та прибирає його після роботи [2 ТЕО 4.2]; <i>дотримується</i> правил безпеки й охайності під час роботи [2 ТЕО 4.3];	Робоче місце на заняттях. Техніка безпеки на заняттях.
Концентр «Handmade-мистецтво»	
<i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) handmade-мистецтва як художньої діяльності з втілення художнього образу у виготовлених власноруч речах / предметах домашнього вжитку; <i>висловлює</i> своє емоційне ставлення до виробів, створених руками майстрів handmade-мистецтва (мовленнєвими засобами та мімікою); <i>презентує</i> результати власної діяльності [2 ТЕО 1.5]; <i>дотримується</i> безпечних прийомів праці під час	Handmade-мистецтво – мистецтво створення образу засобами ручної праці Техніка безпеки на заняттях з handmade-мистецтва. <i>Практична робота: підготовка робочого місця і прибирання</i>

використання інструментів та пристосувань [2 ТEO 4.3];	робочого місця; ознайомлення з витворами handmade- мистецтва вітчизняних майстрів.
<i>виявляє</i> розуміння (у процесі виконання завдань) ремісників як майстрів handmade-мистецтва, які власноруч виготовляють речі побутового призначення і <i>наводить</i> приклади [2 ТEO 2.2]; <i>пояснює</i>, у чому полягають особливості гончарного мистецтва, мистецтва витинанки, флористики і <i>наводить</i> приклади [2 ТEO 1.3], [2 ТEO 1.4]; <i>називає і розрізняє</i> матеріали (види паперу, ниток, природний матеріал, солоне тісто / пластилін, вторинний матеріал, природний матеріал) та інструменти (для роботи з кожним матеріалом) за їх призначенням [2 ТEO 2.2]; <i>добирає</i> папір, картон, нитки природний матеріал, солоне тісто/пластилін за їх властивостями для виконання практичної роботи [2 ТEO 1.3]; <i>збирає</i> під керівництвом дорослих з турботою про навколишнє середовище природний матеріал для створення витворів handmade-мистецтва [2 ТEO 1.3]; <i>добирає</i> серед запропонованого природний матеріал для виробів за зразком та власним задумом [2 ТEO 1.3]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: гончар, картон, солоне тісто, флорист, колаж.	Хто і з чого створює витвори handmade-мистецтва. Ремісник як майстр handmade-мистецтва. Народні ремесла. Гончарство. Витинанка. Флорист. Матеріали та інструменти для виготовлення витворів handmade-мистецтва. Папір і картон. Нитки. Види та властивості паперу, картону, ниток. Призначення ниток, паперу та картону. Інструменти для роботи з папером, картоном, нитками. Пластичні матеріали (пластилін, солоне тісто, глина). Властивості пластиліну, солоного тіста. Інструменти роботи з солоним тістом, пластиліном. Природні матеріали (сухі квіти та листя, плоди, насіння), їх властивості та використання для виготовлення виробів. <i>Практична робота: вправи на розрізнення паперу, картону, ниток та інструментів, виробів</i>

	<i>handmade</i> за матеріалами виготовлення. Робота з колекціями паперу, картону, ниток, аплікаціями, колажами тощо.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) згинання і складання, рвання, гофрування, вирізання паперу як способу його обробки [2 ТEO 2.2]; <i>виконує</i> гофрування, силуетне та ажурне вирізання, рвання, складання і згинання паперу для виготовлення витвору за зразком або власним задумом [2 ТEO 2.1], [2 ТEO 2.2]; <i>розрізняє</i> кілька умовних позначень в оригамі і <i>виконує</i> роботу за цими позначками [2 ТEO 2.2]; <i>виконує</i> розмітку за шаблоном і на око [2 ТEO 2.2]; <i>конструює</i> геометричні фігури зі смужок паперу [2 ТEO 2.2]; <i>виконує</i> скручування і плетіння ниток для створення витвору за зразком або власним задумом [2 ТEO 2.2]; <i>оздоблює і декорує</i> виріб за зразком або власним задумом [2 ТEO 2.2]; <i>доцільно використовує в мовленні</i> слова і словосполучення: гофрування, силуетне вирізання, ажурне вирізання, оздоблення, скручування, плетіння, конструювання	Як майстер створює витвір handmade-мистецтва. Розмітка деталей за шаблоном, на око. Оригамі. Умовні позначки в оригамі. Прийоми згинання і складання фігур з паперу. Паперопластика. Рвання. Гофрування паперу. Аплікації з паперу, картону, ниток. Силуетне і ажурне вирізання. Витинанка. Конструювання фігур зі смужок паперу. Плетіння і скручування ниток. Оздоблення. Декорування. Витвір за зразком і витвір за власним задумом. <i>Практична робота:</i> виготовлення закладки, сувенірів, прикрас, листівок з ниток / паперу та ін.
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що залежно від призначення предметів побуту, які передбачається виготовити, обирають матеріал [2 ТEO 2.2]; <i>розрізняє</i> матеріал виготовлення народних іграшок [2 ТEO 1.3]; <i>обирає</i> матеріал виготовлення витвору, зважаючи на його призначення [2 ТEO 1.3];	Про що розповідає витвір handmade-мистецтва. Як майстер використовує властивості матеріалів. Народна іграшка з різних матеріалів.

виконує ліплення з солоного тіста, пластиліну витвору за зразком або власним задумом [2 ТЕО 2.2]; виконує комбіновані роботи з різних матеріалів за зразком і власним задумом [2 ТЕО 2.1], [2 ТЕО 2.2]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: солоне тісто;	Ремесла рідного краю. <i>Практична робота:</i> виготовлення іграшок, сувенірів, листівок з різних матеріалів (солоне тісто, папір, нитки, вторинний матеріал)
добирає серед запропонованого природний матеріал для виробів за поданою умовою [2 ТЕО 1.3]; створює художні образи з природних матеріалів за поданою умовою, під керівництвом учителя [2 ТЕО 1.1]; [2 ТЕО 1.4] обирає матеріал для виготовлення витвору з метою відтворення його зовнішніх ознак [2 ТЕО 1.3]; створює художні образи об'єктів природи з різних матеріалів за зразком і власним задумом; [2 ТЕО 1.1]; [2 ТЕО 1.4]	Краса природи у витворах handmade-мистецтва. Форми й образи природи – зразок для майстра <i>Практична робота:</i> відтворення образів об'єктів природи у виробках (витинанка сніжинка тощо), виготовлення витворів з природного матеріалу.
пропонує ідеї створення витворів handmade-мистецтва з вторинного матеріалу[2 ТЕО 1.1]; створює витвір з вторинного матеріалу за зразком або власним задумом[2 ТЕО 2.2]; комбінує різні матеріали для виготовлення витвору handmade-мистецтва за даним зразком/за власним задумом[2 ТЕО 2.1]; застосовує вивчені способи обробки матеріалів під час створення витворів handmade-мистецтва з вторинних матеріалів[2 ТЕО 1.1]; доцільно використовує в мовленні слова: вторинний матеріал;	Як майстер дає життя використаним матеріалам Фантазія – інструмент в руках майстра. <i>Практична робота.</i> виготовлення виробів з вторинного матеріалу (сувеніри, макети, іграшки тощо)
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) самообслуговування як упорядкування розміщення власних речей, прибирання після себе, миття посуду, догляд за власним одягом, взуттям і наводить приклади;[2 ТЕО 4.1][2 ТЕО 4.2],[2 ТЕО 4.3] пояснює важливість самообслуговування; обслуговує себе у школі[2 ТЕО 4.1] [2 ТЕО 4.3]; пришиває гудзики;[2 ТЕО 4.1][2 ТЕО 4.2],[2 ТЕО 4.3] декорує макети одягу, посуду, страв за зразком і власним задумом;[2 ТЕО 4.1][2 ТЕО 4.2],[2 ТЕО 4.3] доцільно використовує в мовленні слова і	Як зберегти красу речей. Самообслуговування. Пришивання гудзиків з двома отворами. Декорування одягу, посуду страв. Петриківський розпис. <i>Практична робота:</i> декорування макетів одягу, посуду страв, пришивання гудзиків.

словосполучення: самообслуговування, пришивання	
Концентр «Образотворче мистецтво»	
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) образотворчого мистецтва як створення художніх образів за допомогою ліній, кольорів і форм і наводить приклади [2 МІО 1.1];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) образу як відтворення об'єктів довколишнього світу з пам'яті, на основі спостережень, за уявою або фантастичних об'єктів і наводить приклади [2 МІО 1.1];</i> <i>висловлює своє емоційне ставлення (образотворчими та мовленнєвими засобами) до витворів образотворчого мистецтва [2 МІО 2.1];</i> <i>доцільно використовує в мовленні словосполучення: художній образ;</i>	Образотворче мистецтво – мистецтво створення художнього образу лініями, кольорами і формами. Лінія. Колір. Форма. <i>Практична робота: зображення об'єктів довкілля з ліній, плям; певних кольорів і форм</i>
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) засобів виразності скульптури (об'єм), як основних інструментів та матеріалів художника-графіка, художника-живописця, скульптора і наводить приклади [2 МІО 2.1];</i> <i>називає митців – художник-графік, художник-живописець, художник-декоратор, майстер декоративно-ужиткового мистецтва, скульптор, архітектор тощо), які створюють певні витвори мистецтва [2 МІО 2.1], [2 МІО 2.2];</i> <i>розрізняє круглу скульптуру та рельєф (опуклий, заглиблений) [2 МІО 1.2];</i> <i>розрізняє основні та похідні кольори, теплі та холодні кольори, хроматичні та ахроматичні кольори [2 МІО 1.2];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: художник-графік, художник-живописець, художник-декоратор, майстер декоративно-ужиткового мистецтва, скульптор, архітектор, теплі кольори, холодні кольори, хроматичні кольори, ахроматичні кольори, об'єм, рельєф, кругла скульптура, монотипія, орнамент</i>	Хто і чим створює витвір образотворчого мистецтва. Художник-графік. Основні графічні матеріали та інструменти. Засоби виразності графіки: крапка, лінія, штрих, пляма. Елементарні графічні способи передавання форми зображуваних предметів. Художник-живописець. Основні живописні матеріали та інструменти. Колір як головний засіб виразності живопису. Основні, похідні, теплі, холодні, хроматичні, ахроматичні кольори. Художник, декоратор. Майстер декоративно-ужиткового мистецтва. Орнамент. Види орнаментів. Декоративна стилізація форми.

	Скульптор. основні матеріали та інструменти скульптора. Поняття про об'єм як засіб виразності скульптури. Рельєф (опуклий та заглиблений). Архітектор. Основні елементи архітектурних споруд. Матеріали і інструменти (олівці (прості, кольорові, воскові), фарба (акварельна, гуаш), крейда, пензлі, палітра тощо). <i>Практична робота.</i> <i>Створення образів рослин (квітів, овочів, фруктів, дерев), тварин, явищ природи, об'єктів, створених руками людини з використанням різних матеріалів (простий олівець, воскові олівці, акварель, гуаш, кольорові олівці, пластилін, солоне тісто, папір тощо)</i>
<i>пояснює, що композиція – це побудова / розташування об'єктів на витворі мистецтва з урахуванням їх розміру та зв'язків між ними у просторі [2 МІО 3.2];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що пейзажем називають – зображення куточків природи, краєвидів; натюрмортом – зображення предметів побуту, зірваних фруктів, квітів тощо; портретом – зображення людини; анімалістикою – жанр зображення тварин [2 МІО 3.3];</i> <i>розрізняє різні жанри мистецтва: пейзаж, натюрморт, портрет, анімалістичний і пояснює свій вибір [2 МІО 2.2];</i> <i>розміщує зображення об'єктів на аркуші, дотримуючись їх розміру та зв'язків між ними у просторі (лінія горизонту, ілюзорне зменшення</i>	Що і як розповідає витвір образотворчого мистецтва. Композиція (розмір об'єктів, їх розміщення на папері, центр композиції, симетрія, ритм). Настрій і почуття у творах образотворчого мистецтва. Портрет. Краса природи у творах образотворчого мистецтва. Пейзаж. Натюрморт. Кольорова гама.

віддалених об'єктів, загороджування дальніх об'єктів ближніми; частини будови тіла людини, тварин та їх пропорції, дотримуючись симетрії) [2 МІО 1.2]; <i>узгоджує</i> зображення з форматом, виділяє головне, раціонально заповнює аркуш [2 МІО 1.1] [2 МІО 1.2]; <i>описує</i> витвори образотворчого мистецтва із зображенням окремих об'єктів довколишнього світу, картин природи, сюжетних ситуацій, <i>складає</i> за їх змістом 3-5 речення до 7-8 слів [2 МІО 3.2]; <i>висловлює</i> емоційне ставлення, свої враження щодо витворів образотворчого мистецтва; <i>визначає</i> витвори, які подобаються, і <i>пояснює</i> свій вибір [2 МІО 3.2]; <i>співвідносить</i> кольорову гаму зі словами-характеристиками емоцій/настрою [2 МІО 1.2]; <i>застосовує</i> різні техніки для створення образу об'єкта за допомогою кольорів, форм, ліній за зразком і власним задумом [2 МІО 1.2]; <i>розрізняє</i> рослинний і геометричний візерунки та орнаменти і <i>пояснює</i> свій вибір [2 МІО 2.2]; <i>пояснює</i> значення окремих символів / зображень на писанці [2 МІО 2.2]; <i>створює</i> зображення писанки на об'ємній формі, паперовому макеті, узгоджуючи декор із силуетною формою [2 МІО 1.1]; <i>доцільно використовує в мовленні</i> слова і словосполучення: композиція, центр композиції, пейзаж, портрет, натюрморт, лінія горизонту, анімалістика	Анімалістика. Символи у творах образотворчого мистецтва. Рослинний та геометричний візерунок. Писанкарство. <i>Практична робота.</i> <i>Пейзажі різних пір року, різних земних поверхонь (море, степ, ліс, гори тощо) натюрморти, портрети казкових персонажів, зображення тварин (гуаш, акварель, кольорові олівці, простий олівець, пластилін, папір тощо). Писанка.</i>
<i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) про види образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура, архітектура, декоративно-ужиткове мистецтво) і <i>наводить</i> приклади [2 МІО 2.2]; <i>розрізняє</i> (за допомогою вчителя) скульптурні, живописні та графічні та декоративні зображення [2 МІО 2.2]; <i>створює</i> образи об'єктів довколишнього світу відомими засобами образотворчого мистецтва за зразком і власним задумом [2 МІО 1.1]; <i>доцільно використовує в мовленні</i> слова і словосполучення: графіка, живопис, скульптура, архітектура, декоративно-ужиткове мистецтво;	Яким буває витвір образотворчого мистецтва. Графіка, як вид образотворчого мистецтва. Живопис як вид образотворчого мистецтва. Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Архітектура як вид образотворчого

	мистецтва. Декоративно-ужиткове мистецтво та його засіб виразності – декоративна форма. Практична робота: створення образів об'єктів довколишнього світу як витворів графіки, живопису, скульптури, архітектури, декоративно-ужиткового мистецтва (простий олівець, воскові олівці, гуаш, кольорові олівці, пластилін, папір тощо).
Концентр «Музичне мистецтво»	
<i>пояснює</i> значення основних засобів музичної виразності: мелодії, супроводу, ритму [2 МІО 1.1]; <i>вирізняє</i> на слух серед кількох мелодій певну мелодію [2 МІО 2.2]; <i>розрізняє</i> елементи музичної мови (ритм, метр) [2 МІО 2.2]; <i>розпізнає</i> за зовнішнім виглядом і звучанням інструменти симфонічного оркестру: струнні, духові, ударні [2 МІО 2.2]; <i>декламує</i> ритмічно віршовані твори (8-12 рядків) за зразком, за власним задумом [2 МІО 1.1]; <i>повторює</i> ритмічний малюнок з 6-9 елементів вистукуванням, використовуючи барабан, маракаси, трикутник, інші дитячі музичні інструменти, предмети побуту [2 МІО 1.1], [2 МІО 1.2]; <i>створює</i> власний ритмічний малюнок з 6-7 елементів вистукуванням, використовуючи барабан, маракаси, трикутник, інші дитячі музичні інструменти, предмети побуту [2 МІО 1.1], [1 МІО 1.2]; <i>наспівує</i> мелодію за поданою умовою [2 МІО 1.2]; <i>виявляє</i> інтерес (у процесі виконання завдань) до творів музичного мистецтва та мистецької діяльності [2 МІО 1.3]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: мелодія, супровід, метр; струнні, духові, ударні музичні інструменти	Музичне мистецтво – мистецтво створення художнього образу за допомогою звуків. Мелодія. Музичний супровід. Ритм. Метр. Групи інструментів симфонічного оркестру. <i>Практичні роботи*.</i> (види практичних робіт та орієнтовний перелік творів подано в кінці програми)

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що автором музичного твору є композитор, а виконавцем може бути як автор, так і інший виконавець;</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) диригента, як керівника хором, оркестром;</i> <i>пояснює, розпізнає і відтворює кілька жестів диригента (форте, піано, плавно, увага);</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що трієсті музики – це група з трьох музикантів (тріо), що виконують музичні твори на трьох інструментах (переважно скрипка, бубон і цимбали) на народних гуляннях, святах; оркестр народних інструментів – група музикантів, які виконують музичні твори на народних інструментах; симфонічний оркестр – це група музикантів, які виконують музичні твори на інструментах симфонічного оркестру (струнних, ударних, духових, клавішних) [2 МІО 1.1];</i> <i>розрізняє на слух виконання музичного твору трієстими музиками, оркестром народних інструментів і симфонічним оркестром [2 МІО 2.2];</i> <i>виразно виконує пісні, під акомпанемент вчителя / фонограму сольо, у групі, хорі дотримуючись правил співу (постава, дихання, інтонація) [2 МІО 1.1], [2 МІО 3.1];</i> <i>виконує дитячі пісні, передає співом власні почуття і емоції, які викликає пісня [2 МІО 1.1], [2 МІО 2.1];</i> <i>грає на барабані, маракасах, трикутнику, інших дитячих музичних інструментах, предметах побуту й створює власний акомпанемент [2 МІО 1.1], [2 МІО 1.2];</i> <i>імпровізує під час співу та музикування [2 МІО 1.2];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: оркестр народних інструментів, симфонічний оркестр, трієсті музики;</i>	Хто створює музику. (автори і виконавці) Трієсті музики. Оркестр народних інструментів. Симфонічний оркестр Диригент
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що музичні звуки відрізняються за штрихами: легато – наспівно, плавно і стакато – уривчасто [2 МІО 2.2];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що музичні звуки відрізняються за висотою</i>	Як розповідає музика. Штрих: легато, стакато. Динаміка. Тембри музичних інструментів.

(низькі / високі), тривалістю (довгі / короткі), динамікою, тембром («забарвленням»), регістром (високий, середній і низький) і розрізняє їх на слух [2 МІО 2.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) темпу як швидкості виконання музичного твору; виконує вокальні вправи у різних темпах, з різною гучністю, висотою, тривалістю [2 МІО 1.1]; розрізняє за тембром і регістром звучання українських народних інструментів (бандури, сопілки, троїсті музики), інструментів симфонічного оркестру (струнні, духові, ударні); вокальних голосів [2 МІО 2.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що пауза – це тимчасове припинення звучання музичного твору, або його частини, яке може бути різної тривалості, як і ноти, (цілими, половинними, четвертними, восьмими тощо); паузу позначає в нотному записі спеціальним знаком; Паузи мають розрізняє звучання пісні в обробці для хору та оркестру народних інструментів [2 МІО 2.2]; визначає темп музичного твору (повільний, помірний, швидкий) [2 МІО 2.2]; орієнтується в тридольному та дводольному розмірах, визначає на слух слабку та сильну долю [2 МІО 2.2]; рухається у ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом) [2 МІО 1.1]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: тембр, колядки, щедрівки, троїсті музики, ансамбль, мультфільм; імпровізує під час співу та музикування [2 МІО 1.2]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: тембр, розмір, доля, слабка доля, сильна доля, половина, ціла; регістр, пауза;	Регістри. Темп. Тривалість звуків – половинна, ціла. Розмір. Доля. Слабка та сильна доля. Пауза. Обробка української народної пісні
виявляє (у процесі виконання завдань) розуміння понять, гумореска, «програмна музика», «пасторальна музика» та розрізняє їх [2 МІО 2.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що краса природи, образи тварин, може бути відображена в музиці так само, як в інших творах мистецтва – живописі, кінематографії, літературі [2	Про що розповідає музика. Музичний пейзаж Образи тварин в музиці Пасторальна музика Програмна музика

МИО 1.3]; <i>слухає</i> музичні твори й <i>описує</i> картину природи, життєву історію, тварину, яку уявив / уявила, під час слухання твору музичного мистецтва, за запитаннями, з опорою на запропоновані для розгляду картини / самотійно; <i>складає</i> за його змістом 3-5 речення до 8 слів [2 МИО 1.1]; <i>порівнює</i> засоби музичного мистецтва у відображенні природи [2 МИО 1.3], [2 МИО 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) взаємозв'язку явищ природи та музики в житті людини та <i>наводить</i> приклади творів музичного мистецтва [2 МИО 1.3]; <i>пояснює</i> роль музики в українських народних обрядах [2 МИО 2.1]; <i>виконує</i> дитячі та календарно-обрядові пісні у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці [2 МИО 1.1]; <i>виконує</i> в нескладні ролі музично-обрядових композиціях; відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням [2 МИО 1.1]; <i>порівнює</i> музичні твори за характером і настроєм [2МИО 1.3], [2МИО 2.2]; <i>висловлює</i> свої враження (емоції, почуття) про музичні твори, <i>використовує</i> у висловлюванні слова-характеристики емоцій/настрою; <i>визначає</i> твори, які подобаються, і <i>пояснює</i> свій вибір [2 МИО 2.1], [2 МИО 3.3]; <i>пояснює</i> зміст музичних творів, які звучали у класі [2 МИО 1.1]; <i>визначає</i> зміни настрою і характеру твору [2 МИО 2.2]; <i>описує</i> звукове оформлення у мультфільмі, дитячому фільмі [2 МИО 1.1]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: музичний пейзаж, настрій музичного твору, програмна музика, пасторальна музика, календарно-обрядові пісні;	Музика і свято Пісня-гра Гумореска Календарно-обрядові пісні циклу (обжинкові, колядки, щедрівки, веснянки, гаївки)
<i>орієнтується</i> в нотному записі (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах октави, тривалість звуків – восьма, четвертна, ціла, половинна); розмір 2/4, 3/4, доля слабка та сильна [2 МИО 2.2]; <i>виконує</i> гаму під керівництвом учителя під час розспівування;[2 МИО 1.1];	Як зберегти музику. Нотна грамота.

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: розмір, нотний стан, скрипковий ключ	
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) опери як музичного твору, що поєднує інструментальну музику з вокальною і призначеного для театральної вистави [2 МІО 2.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) балету, як музичного твору призначеного для танцювальної театральної вистави [2 МІО 2.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) концерту як музичного твору, в якому один музичний інструмент виконує соло з оркестром [2 МІО 2.2]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: опера, балет, концерт;	Якою буває музика. Музичні жанри. Балет. Опера (казка). Концерт. Музика в житті людини.
Концентр «Мистецтво слова»*	
виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що у художній літературі використовується особлива мова із використанням порівнянь, епітетів, пестливих слів, звуконаслідування, схожі і протилежні за значенням слова, фразеологізми тощо [2 МІО 2.2];	Література – мистецтво створення образів словом. Особливість художнього слова.
складає тексти вітань, описи близьких людей, доцільно використовуючи засоби художньої мови [2 МОВ 1.2]; добирає серед пропонованих слів слова-рими [2 МІО 1.2]; знаходить у тексті епітети, порівняння, пестливі слова, звуконаслідування [2 МІО 2.2], [2 МОВ 1.5]; добирає епітети, порівняння, пестливі слова, звуконаслідування для увиразнення складеного тексту [2 МОВ 4.2]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що таке фразеологізми [2 МОВ 1.2]; знаходить у тексті слова з однаковим і протилежним значенням (синоніми, антоніми) і пояснює свій вибір [2 МОВ 2.2]; добирає синоніми, антоніми (за допомогою вчителя) фразеологізми [2 МОВ 4.2]; пояснює роль повторів у віршах [2 МОВ 2.2]; відрізняє повтори (художній засіб) від приспівів у піснях (елемент структури пісні) і пояснює свій вибір [2 МІО 2.2]; уникає невиправданих повторів за допомогою	Хто і як творить художнє слово. Письменник – творець художнього слова. Як малюють словом. Епітети, порівняння, пестливі слова, звуконаслідування. Фразеологізми. Синоніми. Антоніми. Повтори. Приспів.

синонімів та займенників [2 МОВ 4.2]; <i>визначає</i> звуконаслідування в текстах творів [2 МІО 2.1]; <i>пояснює</i>, як окремі звуки сприяють музичності тексту та його настрою [2 МІО 2.1];	
<i>розрізняє</i> віршову й прозову форми твору і пояснює свій вибір [2 МІО 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що віршовий твір може бути написаний як прозовою мовою, так і віршовою [2 МОВ 1.2]; <i>читає</i> віршові і прозові твори виразно, із дотриманням особливостей [2 МОВ 2.7]; <i>розповідає</i> про кого і що йдеться у віршованому творі [2 МОВ 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) епічного віршованого твору, як твору-розповіді про подію й ліричного твору, як твору-розповіді про емоції і переживання [2 МІО 2.2]; <i>добирає</i> риму із запропонованого переліку слів [2 МІО 1.2]; <i>визначає</i> (за допомогою учителя) художні засоби, що впливають на формування настрою твору [2 МІО 2.2]; <i>описує</i> свої почуття, емоції, викликані слуханням / читанням художнього твору [2 МІО 3.4]; <i>передає</i> голосом настроїв, почуття персонажа під час читання, інсценування [2 МОВ 2.7];	Мова твору. Віршові і прозові твори. Віршовані розповіді про людей, події. Настрій у художньому творі. Почуття. Емоції.
<i>розрізняє</i> епічні та ліричні тексти і пояснює свій вибір [2 МІО 2.2]; <i>описує</i> образи казкових героїв / персонажів [2 МОВ 1.4]; <i>застосовує</i> художні засоби увиразнення портрета, словесному малюванні образів людей, тварин, предметів та явищ (порівняння, пестливі слова тощо) [2 МОВ 1.7], [2 МІО 1.2]; <i>складає</i> словесні пейзажні замальовки 3-5 речень, створюючи за запропонованими картиною чи художнім фото [2 МІО 1.1]; <i>добирає</i> слова відповідно до настрою і стану, який мають викликати тексти («теплі», «холодні», «радісні», «журливі» тощо) [2 МОВ 1.6]; <i>визначає</i> ознаки гумористичних віршів [2 МІО	Про що розповідають художні твори Епічні та ліричні тексти. Словесне малювання. Портрет. Пейзаж. Гумористичні вірші і оповідання.

2.2]; <i>розрізняє</i> гумористичні вірші, що розповідають про смішну пригоду, і твори, у яких лише розкриваються певні риси характерів людей [2 МІО 2.2]; <i>емоційно</i> реагує на веселі вірші [2 МОВ 1.8]; <i>складає</i> розповіді-мініатюри про пригоду людини чи тварини [2 МОВ 4.2]; <i>уникає</i> невиправданих повторів за допомогою синонімів та займенників [2 МОВ 4.2];	
<i>пояснює</i> призначення колискових пісень, щедрівок, колядок, веснянок [2 МІО 2.2]; <i>вирізняє</i> колискові пісні, щедрівки, колядки, веснянки серед інших і пояснює свій вибір [2 МІО 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) «вертепу» як тексту призначеного для театрального дійства [2 МІО 2.2]; <i>пояснює</i> сутність обряду «водіння кози», весняних ігор, хороводів і бере участь в цих театралізованих дійствах, організованих учителем [2 МОВ 1.6]; <i>називає</i> ознаки казки [2 МІО 2.2]; <i>визначає</i> в казці початок, основну частину й кінцівку [2 МОВ 1.5]; <i>складає й розповідає</i> казку за серією малюнків [2 МІО 1.1], [2 МОВ 4.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) коміксу як літературного твору [2 МІО 2.2]; <i>складає</i> розповідь за коміксом [2 МІО 1.1], [2 МІО 4.2]; <i>читає, промовляє</i> колискові, щедрівки, колядки, веснянки, казки, комікси з відповідною інтонацією, гучністю голосу, темпом [2 МОВ 2.7]; <i>переказує</i> казку (до 60-10 слів) [2 МОВ 2.6]	Які бувають літературні твори Народні й авторські колискові пісні: колисання, щедрівки, колядки, веснянки. Вертеп. Водіння «кози». Ігри й хороводи. Казка. Структура казки (сюжет) Комікс.
Концентр «Театральне мистецтво»*	
<i>виявляє (у процесі виконання практичних завдань) розуміння</i> театрального мистецтва як мистецтва, створення образу засобами пластики, голосу, музики і <i>наводить</i> приклади театральних вистав; <i>пояснює</i> як придбати квитки на виставу [2 МІО 2.2]; <i>орієнтується</i> у приміщеннях театру (фойє, роздягальня, каса, глядацька зала, партер, ложа, балкон) [2 МОВ 1.2];	Театральне мистецтво – мистецтво створення образів засобами голосу і пластики. Екскурсія до театру, театрального гуртка. Репертуар театру. Поведінка в театрі. Зв'язок театрального

<i>пояснює</i> правила поведінки у театрі [2 МОВ 1.7]; <i>розповідає</i> про послідовність подій у виставі, <i>описує</i> дійових осіб, свої враження [2 МОВ 2.2]; <i>поєднує</i> під час інсценізації музику, пісню, танець тощо [2 МІО 3.2], [2 МОВ 2.7];	мистецтва з іншими видами мистецтва.
<i>пояснює</i>, що в основі кожного театрального дійства – художній твір, написаний автором; <i>пояснює</i>, що декорації і костюми для вистав – це поєднання кількох мистецтв [2 МІО 2.2]; <i>визначає</i>, відповідність декорацій і костюмів змісту твору, який передбачається інсценізувати [2 МІО 2.2]; <i>бере участь</i> в інсценізаціях літературних творів; епізодів літературних творів; [2 МІО 3.2], [2 МОВ 2.7] <i>добирає</i> літературний твір для інсценізації [2 МОВ 2.5], <i>створює</i> простий грим, реквізит, запрошення, афішу [2 МІО 1.1];	Хто створює витвір театрального мистецтва. Дійові особи п'єси. Автор п'єси. Актор. Режисер. Костюмер. Гример. Декоратор.
<i>виявляє розуміння</i> монологу як мови однієї особи, що не передбачає відповіді [2 МОВ 1.4]; <i>розрізняє</i> діалогічне та монологічне мовлення [2 МОВ 1.4]; <i>передає</i> інтонаційно настрій і характер персонажа в діалозі й монолозі [2 МОВ 2.3]; <i>пояснює</i> роль дихання для правильної передачі (інтонація, темп мовлення) тексту [2 МОВ 1.2]; <i>виконує</i> дихальні вправи, вправи на відтворення темпу мовлення за поданими умовами; <i>регулює</i> темп мовлення і дихання відповідно до темпу мовлення [2 МОВ 2.7]; <i>визначає</i> відповідність / невідповідність інтонації характерам та почуттям дійових осіб у виставі [2 МІО 3.1]; <i>передає</i> мовлення персонажів виразно, з відповідною інтонацією і темпом [2 МОВ 2.7]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) пластики як засобу створення образу за допомогою рухів тіла [2 МІО 2.2]; <i>відтворює</i> рухи, що передають основні дії людини, прості танцювальні рухи [2 МІО 1.1]; <i>визначає</i> відповідність/невідповідність міміки,	Як розповідає витвір театрального мистецтва. Інтонаційна виразність мови. Діалогічне та монологічне мовлення. Дихання і темп мовлення. Темп мовлення персонажів. Дихальні вправи. Вправи на відтворення темпу мовлення за поданими умовами. Мовленнєва виразність. Сила голосу. Вправи на зміну сили голосу відповідно до тексту. Вправи на відтворення голосом настрою, емоції персонажа казки. Пластика: рух, жест, міміка, погляд.

жестів певній ситуації [2 МОВ 2.4]; <i>добирає</i> жести відповідно до життєвих ситуацій [2 МОВ 1.7]; <i>розпізнає</i> за мімікою емоції інших людей, казкових персонажів в мультфільмах, дитячих фільмах [2 МОВ 2.3]; <i>передає</i> мімікою свої емоції [2 МОВ 1.7]; <i>використовує</i> жести відповідно до змісту повідомлення, міміки [2 МОВ 1.7]; <i>виконує</i> вправи на спілкування за допомогою жестів [2 МОВ 1.7]; <i>змінює</i> інтонацію, гучність голосу і темп читання монологу [2 МОВ 2.7]; <i>декламує</i> віршові і прозові твори, монологи інтонаційно правильно [2 МОВ 2.7]; <i>розставляє</i> акценти, паузи під час декламування [2 МОВ 2.7]; <i>передає</i> імпрровізацією емоційний стан літературного персонажа за допомогою різних засобів виразності [2 МОВ 2.3];	Монолог. Декламація віршованих і прозових творів. Діалог. Вправи на вираження емоцій. Імпрровізація. Танцювальні й пісенні імпрровізації.
<i>читає</i> текст і визначає кількість дійових осіб, <i>розподіляє</i> ролі [2 МОВ 2.2]; <i>читає</i> текст п'єси у ролях [2 МОВ 2.7]; <i>бере участь</i> у театралізації казок, народних дійств, які організовує учитель [2 МІО 3.3]; <i>передає</i> рухами, мімікою та інтонацією характер дійової особи [2 МОВ 1.7];	Що розповідає витвір театрального мистецтва. Казкові образи. Театралізовані народні дійства. Вертеп ігровий і ляльковий. Водіння «кози». Постановка ігрового «Вертепу».
<i>пояснює</i> особливості ігрового театру [2 МІО 2.2]; <i>розрізняє</i> види ігрових театрів ляльковий, пальчиковий, настільний, театр тіней, пантоміми, драматичний і пояснює свій вибір [2 МІО 2.2]; <i>пояснює</i> особливість настільного театру [2 МІО 2.1]; <i>відтворює</i> за зразком тіні тварин і предметів [2 МІО 1.1]; <i>бере участь</i> у створенні вистав настільного театру, театру тіней, доборі різноманітного реквізиту до них [2 МІО 3.3]; <i>розрізняє</i> (за допомогою вчителя) оперу, балет, мюзикл і <i>пояснює</i> свій вибір [2 МІО 2.2];	Які бувають театри і витвори театрального мистецтва. Ігровий театр. Театр тіней. Настільний театр (театр на піску, театр квілінгу, природних матеріалів тощо). Музичні театри. Опера. Балет. Оперета. Мюзикл.
Концентр «Хореографія – мистецтво танцю»*	

<i>пояснює, що танець – мистецтво створення образу пластичними та ритмічними рухами людини і наводить та демонструє приклади [2 МІО 2.2];</i> <i>імпровізує, створюючи певний образ танцювальними рухами під музику і без музичного супроводу [2 МІО 3.2];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слово імпровізація [2 МОВ 4.2]</i>	Хореографія – мистецтво створення образу танцем. <i>Практична робота* імпровізація танцювальних рухів на задану тему під музику і без музичного супроводу</i>
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) різноманітності танцювальних колективів, які містять у складі як танцюристів так і співаків, та називає кілька українських (ансамбль пісні і танцю імені Павла Вірського, ансамбль пісні і танцю збройних сил України) [2 МІО 2.2];</i> <i>виконує вправи на створення рисунку (3-4 позиції) танцю під музику і добір музики під певний рисунок танцю [2 МІО 1.1];</i> <i>добирає серед 2-3 пропонованих ескізів костюмів той, що відповідає рисунку танцю, музичному супроводу танцю і навпаки [2 МІО 2.1];</i> <i>доцільно використовує в мовленні словосполучення: ансамбль пісні і танцю імені Павла Вірського, ансамбль пісні і танцю збройних сил України; художник-костюмер [2 МОВ 4.2]</i>	Хто створює танець. Хореограф. Композитор. Танцюрист. Художник-костюмер. Танцювальний ансамбль. Ансамбль пісні і танцю (імені Павла Вірського, збройних сил України); <i>Практична робота*: вправи на створення рисунку танцю під музику і добір музики під певний рисунок танцю</i>
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що танець відрізняється певним рисунком, композицією і розрізняє танці за рисунком, композицією на основі спостережень [2 МІО 2.2];</i> <i>пояснює, що на одну тему, один музичний супровід танець може бути з різним рисунком, композицією [2 МІО 2.2];</i> <i>виконує танцювальні рухи в різних композиціях, рисунках [2 МІО 1.1], [2 МІО 1.2];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слово і словосполучення: рисунок танцю, композиція [2 МОВ 4.2];</i>	Як розповідає танець. Рисунок танцю. Композиція. <i>Практична робота*: вправи на розвиток виконання танцювальних рухів в різних композиціях і рисунках</i>
<i>передає танцювальними рухами різні настрої та почуття, образи за поданою умовою [2 МІО 1.1], [2 МІО 1.2];</i> <i>висловлює свої враження, емоції від виконання танцю і спостереження за ним [2 МІО 3.1];</i> <i>описує образ, який уявив / уявила, спостерігаючи за танцем, який створював / створювала, виконуючи танець [2 МОВ 4.2];</i>	Що розповідає танець. Танець, настрої і почуття. Образи, про які розповідає танець. <i>Практична робота* вправи наслідування танцювальних рухів.</i>

<i>відтворює, імпровізує, створює танцювальні рухи під музику, і без музичного супроводу за поданою умовою [2 МІО 1.1], [2 МІО 1.2];</i>	<i>Проект «Танцювальна вистава до народного свята»</i>
<i>визначає серед 3-4 народних танців танці інших народів і народний український танець за характерними танцювальними рухами і пояснює свій вибір [2 МІО 2.2];</i> <i>визначає серед 3-4 сучасних танців певний сучасний танець (за поданою умовою) за характерними рухами і пояснює свій вибір [2 МІО 2.2];</i> <i>виконує танцювальні комбінації з елементів народних / сучасних танців на 64 такти [2 МІО 1.1];</i> <i>доцільно використовує в мовленні словосполучення: народний український танець [2 МОВ 4.2]</i>	Яким буває танець. Народний український танець. Сучасний танець. <i>Практична робота*:</i> <i>танцювальна комбінація з елементів народних / сучасних танців на 64 такти</i>
Концентр «Інформатика» (ІКТ)	
<i>пояснює значення інформації для людини і наводить приклади [2 ІФО 1.1];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що інформація може бути графічною, текстовою, відео, аудіо та наводить приклади [2 ІФО 1.1];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що інформацію можна отримати, зберегти, опрацювати, передати та розрізняє ці операції [2 ІФО 1.1];</i> <i>пояснює роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини та наводить приклади об'єктів (тексти, зображення, аудіо та відеозаписи тощо), створених з їх допомогою [2 ІФО 1.1];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: графічна інформація, числова інформація, текстова інформація, відеоінформація, аудіо інформація, отримання, зберігання, передавання, опрацювання</i>	Інформаційно-комунікаційні технології – як технології роботи з інформацією за допомогою цифрових пристроїв. Графічна, числова, текстова, відео-, аудіо-інформація.
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) інформації як відомостей про певні об'єкти, події, діяльність людини, повідомлення про щось [2 ІФО 1.1];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) інформаційно-комунікаційних технологій як технологій роботи з інформацією за допомогою цифрових пристроїв [2 ІФО 1.1];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)</i>	Словник ІКТ Інформація. Інформаційно-комунікаційні технології. Цифрові пристрої.

цифрового пристрою як пристрою, який здійснює роботу з інформацією за допомогою цифр [2 ІФО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) комп'ютера як цифрового пристрою для отримання, передавання, обробки та зберігання інформації [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) принтера як цифрового пристрою для виведення текстової або графічної інформації на паперовий носій [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) сканера як цифрового пристрою введення текстової і графічної інформації з паперового носія [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) смартфона як цифрового пристрою, що водночас є і телефоном, і комп'ютером [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) MP3-плеєра як цифрового пристрою для відтворення / програвання аудіо інформації [2 ІФО 1.1, 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) диктофона як цифрового пристрою для запису та відтворення аудіо інформації [2 ІФО 1.1, 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) електронної книги як цифрового пристрою для відображення текстової та графічної інформації на екрані [2 ІФО 1.1, 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) фотокамери як цифрового пристрою для фіксації зображень об'єктів на спеціальному носії (цифровій карті пам'яті [2 ІФО 1.1,3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) системного блоку як головної частини комп'ютера, в якій містяться пристрої для зберігання і опрацювання інформації та для забезпечення роботи комп'ютера в цілому [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) монітора як цифрового пристрою для виведення інформації на екран [2 ІФО 1.1; 3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) клавіатури і миші / тачпаду як пристроїв введення інформації [2 ІФО 1.1;3.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) флеш-накопичувача (флешка) та карти пам'яті як	Комп'ютер. Принтер. Сканер. Смартфон. MP3-плеєр. Диктофон. Електронна книга. Фотокамера. Системний блок. Монітор. Клавіатура. Миша / тачпад. Флеш-накопичувач (флешка). Карта пам'яті.
---	---

носіїв інформації, що призначені для її збереження [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 3.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) модема / роутера як цифрового пристрою введення та виведення інформації, призначеного для підключення до мережі Інтернет [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) меню «Пуск» як головного меню операційної системи (Windows), призначеного для запуску програм, відкривання файлів та доступу до налаштувань системи [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) робочого столу як головного робочого вікна, яке займає весь екран [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) піктограми (ярлика) як умовного малюнку / значка для швидкого запуску програми або відкриття файлу [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) меню як списку програм, які користувач може запустити чи команд, які може виконати [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) програми як алгоритму, придатного для зчитування комп'ютером, який приводять його у дію для досягнення певної мети або результату [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання) вікна програми як прямокутної області екрана, в межах якої користувач може виконувати дії над об'єктами запущеної програми [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) мобільного додатку як програмного забезпечення, призначеного для роботи на смартфонах, планшетах та інших мобільних пристроях [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 3.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання) реального спілкування як спілкування без використання додаткових пристроїв [2 ІФО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання) віртуального спілкування як спілкування за допомогою цифрових пристроїв [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань)	Модем / роутер Головне меню «Пуск» Робочий стіл. Піктограми (ярлики). Меню. Програма. Вікно програми. Мобільні додатки. Реальне спілкування. Віртуальне спілкування. Мережа.
---	---

мережі як зв'язку між двома чи більше комп'ютерами [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) веб-сторінки як електронного документу, підготовленого для розміщення в мережі Інтернет [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) браузера як програми для взаємодії з текстом, малюнками або іншою інформацією на веб-сторінках [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) сайту як групи пов'язаних між собою веб-сторінок [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) гіперпосилання як слова / словосполучення в тексті, малюнка або кнопки для відкриття / переходу до іншого об'єкту або веб-сторінки [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) коду як набору символів або сигналів і правил їх використання для перетворення повідомлення [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) QR-коду як різновиду кодів для розпізнавання фотокамерою мобільного телефону, планшету [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) кодування як перетворення повідомлення в зручну для передавання, зберігання, опрацювання форму [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) декодування як перетворення закодованого повідомлення у зручну для сприймання форму [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) програмування як розробки певної комп'ютерної програми [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) середовища програмування як середовища для створення / написання програм [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) графічних зображень як зображень, що складаються з ліній, штрихів, точок [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4];	Веб-сторінка. Браузер. Сайт. Гіперпосилання. Код. QR-код. Кодування. Декодування. Програмування. Середовище програмування. Графічне зображення. Фотографія.
---	---

<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) фотографії як зображення сфотографованого об'єкта [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) графічного редактора як програми для створення і редагування / зміни зображення на екрані комп'ютера [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) аудіоплеєра як програми для відтворення та редагування аудіозаписів [2 ІФО 1.1], [2 ІФО 2.4];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: інформація, інформаційно-комунікаційні технології, цифрові пристрої, комп'ютер, принтер, сканер, смартфон, MP3-плеєр, диктофон, електронна книга, фотокамера, системний блок, монітор, клавіатура, миша / тачпад, флеш-накопичувач (флешка), карта пам'яті, робочий стіл, піктограми (ярлики), меню, програма, вікно програми, мобільні додатки, реальне спілкування, віртуальне спілкування, мережа, браузер, веб-сторінка, сайт, гіперпосилання, код, QR-код, кодування, декодування, графічне зображення, фотографія, графічний редактор, аудіоплеєр, модем, роутер, меню «Пуск».</i>	Графічний редактор. Аудіоплеєр.
<i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що комп'ютер (стаціонарний, переносний: ноутбук, нетбук, планшет, кишеньковий)), принтер, сканер, MP3-плеєр, диктофон, електронна книга, смартфон / мобільний телефон, фотокамера – це цифрові пристрої для роботи з інформацією [2 ІФО 1.1];</i> <i>називає і розрізняє цифрові пристрої для роботи з інформацією за поданою умовою [2 ІФО 1.1];</i> <i>називає основні складові частини комп'ютера (системний блок, монітор, клавіатура, мишка (тачпад); виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) їх призначення; використовує їх для виконання навчальних практичних завдань [2 ІФО 1.1];</i> <i>називає алгоритми вмикання, вимикання, перезавантаження пристроїв та дотримується їх;</i> <i>обирає для роботи піктограми на робочому столі за поданою умовою вчителя [2 ІФО 1.1];</i> <i>відкриває головне меню (кнопка «Пуск») та працює з ним (пошук, запуск / закриття програм, вимкнення / перезавантаження комп'ютера) [2 ІФО 2.4];</i>	Пристрої для використання ІКТ та робота з ними Цифрові пристрої для роботи з інформацією. Основні складові комп'ютера (системний блок, монітор, клавіатура, миша / таппад). Вмикання, вимикання, перезавантаження цифрових пристроїв. Кнопка «Пуск» на робочому столі.

<i>називає</i> алгоритми запуску та завершення роботи з програмами та <i>дотримується</i> їх) [2 ІФО 2.4]; <i>розрізняє</i> кнопки керування вікном (згорнути, розгорнути на весь екран, закрити) та <i>використовує</i> їх у процесі роботи) [2 ІФО 2.4]; <i>знаходить, встановлює</i> та <i>запускає</i> мобільні додатки навчально-розвивального спрямування та он-лайн спілкування на смартфоні [2 ІФО 2.4]; <i>пояснює</i> правила безпечної роботи за комп'ютером та <i>дотримується</i> їх [2 ІФО 1.1]; <i>розпізнає</i> та <i>описує</i> прості несправності та збої у роботі комп'ютера та звертається за допомогою до дорослих [2 ІФО 3.2]; <i>пояснює</i> правила поведінки і безпеки життєдіяльності під час роботи з пристроями, у тому числі на заняттях, та <i>дотримується</i> їх [2 ІФО 1.1]; <i>організовує</i> власне робоче місце за комп'ютером за допомогою дорослих [2 ІФО 1.1]; <i>доцільно</i> <i>використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: стаціонарний комп'ютер, переносний комп'ютер: ноутбук, нетбук, планшет, кишеньковий комп'ютер, головне меню (кнопка «Пуск»), кнопки керування вікном	Запуск / закриття програм. Кнопки керування вікном. <i>Практична робота:</i> пошук та запуск програм, мобільних додатків. Правила поведінки і безпеки життєдіяльності під час роботи з цифровими пристроями. <i>Практична робота:</i> підготовка робочого місця
<i>розрізняє</i> основні групи клавіш клавіатури комп'ютера (алфавітно-цифрові; клавіші цифрової панелі; клавіші керування курсором; клавіші Caps Lock, Shift (модифікатори); клавіші Пробіл, Esc, Backspace, Enter (спеціалізовані) та їх призначення [2 ІФО 1.1]; <i>вводить</i> окремі символи, <i>змінює</i> мовні режими та <i>задає</i> прості команди (зміна реєстру, пропуск між словами, вихід / відміна дії, підтвердження дії) за допомогою клавіатури [2 ІФО 2.4]; <i>використовує</i> комп'ютерну мережу класу для виконання навчальних і практико орієнтованих завдань [2 ІФО 3.3]; <i>розпочинає</i> і <i>завершує</i> роботу з браузером та <i>використовує</i> для перегляду веб-сторінок [2 ІФО 3.3]; <i>здійснює</i> пошук інформації в мережі Інтернет [2 ІФО 3.3]; <i>використовує</i> гіперпосилання для переходу до потрібних веб-сторінок [2 ІФО 3.3]; <i>розрізняє</i> реальне та віртуальне спілкування, переваги та недоліки кожного з них [2 ІФО 1.4];	ІКТ: мова і мовлення Робота з клавіатурою. Групи клавіш. Мережа класу. Всесвітня / Глобальна мережа Інтернет. Спілкування он-лайн (месенджери).

<i>створює та входить в особистий обліковий запис [2 ІФО 2.4];</i> <i>обмінюється короткими письмовими повідомленнями за допомогою спеціальних програм та мобільних додатків (месенджерів) на цифрових пристроях [2 ІФО 3.3];</i> <i>перевіряє написане повідомлення, виявляє і виправляє помилки за допомогою операції вилучення / вставлення букви (самостійно / під керівництвом вчителя / вчительки [2 ІФО 3.3];</i> <i>дотримується етичних норм спілкування, поважає приватність он-лайн спілкування [2 ІФО 3.3];</i> <i>використовує інформацію з посиланням на автора [2 ІФО 3.3];</i> <i>дотримується правил безпечної роботи в Інтернеті; використовує захищені ресурси; розповідає про проблеми (небезпечні веб-сторінки, кіббербулінг) батькам, учителеві / учительці [2 ІФО 1.1];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: алфавітно-цифрові клавіші, клавіші керування курсором, клавіші цифрової панелі, Пробіл, Caps Lock, Shift, Esc, Backspace, Enter, мовний режим, мережа класу, он-лайн, Всесвітня / Глобальна мережа Інтернет / Всесвітня павутина, обліковий запис, месенджер, приватна інформація, публічна інформація, авторське право, кіббербулінг</i>	Правила безпечної роботи в Інтернеті. Приватна та публічна інформація. Авторське право. <i>Практична робота: створення облікового запису / реєстрація та спілкування за допомогою спеціальних програм та мобільних додатків (месенджерів).</i>
<i>працює з мишкою / тачпадом (вибір, переміщення піктограм тощо) [2 ІФО 3.1];</i> <i>застосовує набуті на уроках математики уміння у процесі роботи з математичними тренажерами;</i> <i>обирає і коментує послідовність дій для виконання практико орієнтованих завдань [2 ІФО 2.1];</i> <i>наводить приклади кодування і декодування інформації в повсякденному житті [2 ІФО 2.1];</i> <i>зчитує / декодує та створює / кодує інформацію (текстову, цифрову, графічну і т. п.) з використанням QR-кодів [2 ІФО 2.4];</i> <i>надає команди виконавцю в середовищах програмування [2 ІФО 2.4];</i> <i>доцільно використовує в мовленні словосполучення: математичний тренажер</i>	ІКТ: математика і програмування Робота з мишкою / тачпадом. Вибір та переміщення об'єктів. Математичні тренажери. Види кодів. <i>Практична робота/проект: Кодування та декодування інформації (текстової, цифрової, графічної, відео і т. п.) з використанням QR-кодів.</i> Команди виконавцям у середовищах

	програмування.
<i>використовує</i> готові та <i>створює</i> зображення / фотографії для отримання, передавання інформації або представлення власних ідей, результатів діяльності [2 ІФО 2.4]; <i>використовує</i> основні інструменти (олівець, пензлик, гумку, заливку, фігури, лінії, текст, палітру кольорів) середовища графічного редактора для створення та редагування графічних зображень [2 ІФО 2.4]; <i>створює</i> прості графічні об'єкти та їх комбінації; [2 ІФО 2.4]; <i>змінює</i> значення властивостей об'єктів в середовищі графічного редактора [2 ІФО 2.4]; <i>доповнює</i> зображення підписами чи коментарями у вигляді кількох слів або короткого речення [2 ІФО 2.4]; <i>творює</i> та <i>експериментує</i> відомими йому / їй художніми засобами, способами, техніками [2 ІФО 2.4]; <i>зберігає</i> графічні зображення на комп'ютері, флеш-накопичувачі (флешка) [2 ІФО 2.4]; <i>відкриває</i> за допомогою графічного редактора збережені зображення [2 ІФО 2.4]; <i>вилучає</i> непотрібні графічні зображення [2 ІФО 2.4]; <i>зазначає</i> авторство власних робіт [2 ІФО 2.4]; <i>презентує</i> та <i>коментує</i> результати роботи [2 ІФО 2.4]; <i>оцінює</i> власну творчість за поданими орієнтирами; <i>пояснює</i>, наскільки вдалося втілити свій задум [2 ІФО 2.2]; <i>використовує</i> мережу Інтернет для віртуального ознайомлення з творами мистецтва; <i>виявляє</i> враження після їх перегляду у вербальний або невербальний спосіб [2 ІФО 2.4]; <i>прослуховує</i> та <i>створює</i> аудіо записи за допомогою різних пристроїв (MP3-плеєр, диктофон, комп'ютер, смартфон) та відповідного програмного забезпечення (аудіоплеєрів / аудіопрогравачів) [2 ІФО 2.4]; <i>прослуховує</i> аудіозаписи в режимі он-лайн; <i>завантажує</i> їх на комп'ютер, флеш-накопичувач (флешку) [2 ІФО 2.4];	ІКТ: мистецтво Графічні зображення. Інструменти графічного редактора. Малюнок у середовищі графічного редактора. Підписи й коментарі під зображенням. <i>Практична робота / проект:</i> Створення фотографій пейзажів, тварин або рослин найближчого оточення; коміксу на обрану тематику (або листівок, колажів і т. п.). Сервіси для перегляду зображень, картин художників. Віртуальні мистецькі галереї, екскурсії до музеїв. <i>Практична робота / проект:</i> участь у віртуальній екскурсії до мистецької галереї, музею. Аудіозаписи <i>Практична робота / проект:</i> створення аудіо(невеликий за обсягом твір), запис музичної композиції (пісні, мелодії і т. п.), інтерв'ю тощо.

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ФІЗКУЛЬТУРНА СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *фізична культура* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами фізичної культури для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предмета фізична культура на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *фізична культура* спрямовано на:

становлення особистості дитини, її соціальний і фізичний розвиток, збагачення досвіду фізкультурно-оздоровчої діяльності (засобів і способів виявлення стану здоров'я, укріплення та зміцнення здоров'я фізичними вправами; розвиток пізнавальних здібностей, вміння здобувати корисну інформацію про фізичну культуру з різних джерел інформації, здатності до її аналізу та використання);

виховання фізичної культури; культури міжособистісної взаємодії у різних формах і видах рухової діяльності;

формування цілісного образу світу та розуміння місця і ролі фізичної культури у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до свого фізичного стану, здоров'я та фізичного стану і здоров'я інших (членів родини, друзів тощо); інтересу до занять фізичною культурою;

розвиток фізичних здібностей з урахуванням наступності й перспективності у передшкільний період та на наступному циклі навчання;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу фізичної культури;

формування здатності до самовираження у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку, зокрема здоров'язбережувальної та безпечної.

Мету і завдання реалізують за такими **концентрами**: «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність», «Фізкультхвилинки», «Плавання», «Хореографія – мистецтво рухів». Концентри, позначені зірочками, є варіативними (не обов'язковими для вивчення). Заклади загальної середньої освіти можуть обирати їх за бажанням або за наявності умов для їх викладання (басейн, зала для хореографії тощо.)

Програма предмета *фізична культура* передбачає базовий і **розширений** рівні опанування. Базовий рівень розрахований на 3 години на тиждень і реалізується за концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність», «Фізкультхвилинки». Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за

рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 3 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета фізична культура. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Варіативність програми полягає у наданні можливостей закладам загальної середньої освіти обирати в межах цих часових діапазонів різні комбінації вивчення предмета. Так, базовий рівень може реалізовуватись за такими комбінаціями:

перша комбінація – концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година та концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри» і «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 години на всі;

друга комбінація – концентри «Фізкультхвилинки» і «Хореографія – мистецтво рухів» * – по 1 годині на кожен та концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі;

третя комбінація – концентри «Фізкультхвилинки» і «Плавання» * – по 1 годині на кожен та концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі;

четверта комбінація – концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година, концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі та концентри «Хореографія – мистецтво рухів» * і «Плавання» * по 0,5 годин на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1,5 годин на всі, концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година, концентр «Плавання» * – 0,5 годин;

шоста комбінація – концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1,5 годин на всі, концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година та концентр «Хореографія – мистецтво рухів» * – 0,5 годин.

Вибір цих комбінацій передбачає відведення 1 навчальної години на тиждень для проведення гімнастичних вправ на кожному занятті передбачених навчальним планом предметів (які проводить учитель класу), крім фізичної культури. Відповідно тривалість занять усіх інших навчальних предметів збільшується на дві хвилини, які використовують для проведення фізкультхвилинки, пальчикових, артикуляційних гімнастик, гімнастики для очей тощо. Для фіксації цієї години предмета *фізична культура* у класному журналі відводять окрему сторінку «Фізична культура: фізкультхвилинки». Водночас, заклад загальної середньої освіти може прийняти рішення щодо опанування учнями змісту концентру «Фізкультхвилинки» в межах занять з фізичної культури або на великий перерви (по 6 хвилин кожного робочого дня в 1 класі і по 8 хвилин кожного робочого дня в 2-4 класах).

У разі вибору закладами загальної середньої освіти **розширеного** рівня, він може реалізовуватись за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі та концентри

«Фізкультхвилинки», «Плавання»*, «Хореографія – мистецтво рухів»* – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 години на всі та концентри «Фізкультхвилинки», «Плавання»* – по 1 годині на кожен;

комбінація третя – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 година на всі та концентри «Фізкультхвилинки», «Хореографія – мистецтво рухів»* – по 1 годині на кожен.

Заняття з фізичної культури з урахуванням фахової підготовки педагогічних працівників можуть проводити як окремі спеціалісти (учитель початкових класів, учитель фізкультури, учитель хореографії), так і один учитель початкових класів.

У класному журналі облік занять з фізичної культури, якщо концентри викладають різні фахівці, здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: Фізична культура: фізкультхвилинки; Фізична культура: хореографія – мистецтво рухів; Фізична культура: плавання; Фізична культура: базова рухова активність, рухливі та спортивні ігри, здоров'язбережувальна діяльність. Якщо фізичну культуру викладає один фахівець, то в журналі окремо для кожного концентру сторінки не виокремлюють і підписують таким чином: Фізична культура.

2 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами предмета вивчення
Концентр «Базова рухова активність»	
<i>виконує вправи на:</i> розподіл на «перший-другий» по порядку, перешикування з в шеренги / колони по одному в шеренгу / колону по два і навпаки, в коло [2 ФІО 1.1]; <i>виконує вправи без предметів (імітаційного характеру):</i> нахили та повороти голови, кругові рухи руками, пружні нахили в боки, махові рухи правою і лівою ногами у бік і вперед, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба в упорі, стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; зміна положення лежачи на положення сидячи; присіди і напівприсіди [2 ФІО 1.2], [2 ФІО 2.2]; <i>виконує вправи з малим м'ячем:</i> підкидає і ловить правою / лівою рукою [2 ФІО 1.3]; <i>метає малий м'яч з-за голови на дальність; з місця у щит (1x1 м) з відстані до 8-10 м на висоті 2-3 м; у горизонтальну ціль шириною 2 м з відстані 6-8 м [2 ФІО 1.3];</i>	Колективно-порядкові вправи Загальнорозвивальні вправи без предметів і з предметами: малим (тенісним, або гумовим) і великим (гумовим, футбольним, волейбольним, для міні баскетболу) м'ячами, скакалкою, обручем, гімнастичною палицею

<i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: підкидує і ловить однією рукою; б'є об підлогу однією рукою, веде на місці і у кроці правою/лівою рукою; веде у кроці внутрішньою/зовнішньою стороною частинами підйому по прямій, між стійками; зупиняє підошвою та внутрішньою стороною стопи, б'є внутрішньою стороною стопи по м'ячу, що котиться; кидає м'яч знизу із положення сидячи та стоячи; передає та ловить м'яч двома руками від грудей у парі, колі у тому числі з ударом об підлогу [2 ФІО 1.3]; <i>виконує</i> пропонувані вправи з м'ячем із використанням знань з мов, всесвіту математики за поданими умовами[2 ФІО 1.3]; <i>виконує</i> пропонувані вправи з гімнастичними палицями із використанням знань з української, англійської мов, всесвіту, математики; <i>стрибає</i> поперемінно відштовхуючись ногами, обертаючи скакалку вперед; стрибав через гімнастичну палицю[2 ФІО 1.1], [2 ФІО 2.3]; <i>крутить</i> обруч навколо тулуба в різних напрямках; <i>виконує</i> сіди (кутом із нахилом уперед на правому/лівому стегні), упори (лежачи на стегнах/передпліччях), виси (на зігнутих руках, зависом двома ногами), стійка на лопатках із зігнутими/прямими ногами [2 ФІО 1.2] [2 ФІО 2.2]; <i>ходить</i> приставними кроками правим/лівим боком, проти ходом, у тому числі з різним положенням рук, чергуючи з присіданнями, нахилами, із зупинками за сигналом, що сприймається слухом/зором, раптовими зупинками із займанням певної пози [2 ФІО 1.1]; <i>ходить</i> з вантажем (мішечком на голові) на носках, п'ятах, у напівприсіді, у присіді, з високим підніманням стегна, у тому числі з різним положенням рук; «змійкою», по гімнастичній лаві [2 ФІО 1.1]; <i>бігає</i> зі зміною напрямку і прискоренням за сингалом (що сприймається слухом, зором); спиною уперед [2 ФІО 1.1]; <i>бігає</i> з високого старту до 30 м [2 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> вправи: повторний біг (4х10м), човниковий біг 4х9м; біг з чергуванням ходьбою на дистанцію до 500 м [2 ФІО 1.1]; <i>лазить</i> по горизонтальній та похилій (кут 45°) поверхні (підлозі, гімнастичній лаві) в упорі присівши;	Вправи з різним положенням тіла Вправи з розвитку навичок пересування
---	---

по гімнастичній стінці в різних напрямках, у тому числі без допомоги ніг [2 ФІО 1.1]; <i>перелізає</i> через штучну перешкоду (висотою до 100 см) [2 ФІО 1.1]; <i>перекатується</i> у групуванні [2 ФІО 1.2]; <i>пересувається</i> у положенні сидячи у різних напрямках, у тому числі зігнувши ноги [2 ФІО 1.1]; <i>стрибає</i> на місці на одній нозі з поворотами праворуч, ліворуч, просуванням вперед / назад [2 ФІО 1.1]; <i>заскакує</i> на гімнастичну лаву [2 ФІО 1.1]; <i>стрибає</i> на місці на одній нозі, на двох ногах з поворотами на 45°, 90° і 180°; вистрибує з присіду; стрибачок з висоти до 80 см з м'яким приземленням; через перешкоди висотою до 50 см; застрибує на гімнастичну лаву поштовхом однієї ноги; стрибачок з розбігу у довжину, відштовхуючись однією ногою [2 ФІО 1.1]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: перешикування, приставний крок, човниковий біг, біг змійкою, повторний біг [2 МОВ 1.1]	
Концентр «Рухливі та спортивні ігри» <i>розуміє</i> і пояснює іншим правила естафетних ігор і дотримується їх [2 ФІО 1.3], [2 ФІО 3.1],[2 ФІО 3.3]; <i>розуміє</i> і пояснює іншим правила рухливих ігор і дотримується їх [2 ФІО 2.1], [2 ФІО 3.2]; <i>грає</i> чесно; <i>пояснює</i> що допомогло перемогти у грі, що призвело до програшу враховує це у подальшому[2 ФІО 2.2];	Естафети Рухливі ігри Орієнтовний перелік пропонованих для опанування на заняттях рухливих ігор: «Світлофор», «Виставка картин», «Космонавти», «Садіння картоплі», «Гуси» «Заборонений рух» та інші за вибором учителя
Концентр «Здоров’язбережувальна діяльність» <i>пояснює</i> значення фізкультхвилинок, ранкової гімнастики, фізичних вправ для фізичного розвитку та зміцнення здоров’я людини[2 ФІО 2.2]; <i>дотримується</i> правил безпеки на заняттях фізкультури, під час естафет і рухливих ігор[2 ФІО 2.1]; <i>організовано виходить</i> з класу та приміщення школи під час евакуації (за планом евакуації) до місця	Фізичні вправи – засіб фізичного розвитку і зміцнення здоров’я людини. Правила безпеки

розташування бомбосховища у школі[2 ФІО 2.1]; <i>добирає</i> з пропонованих вправ <i>і виконує</i> комплекси вправ для профілактики плоскостопості, зорових розладів; збереження правильної постави [2 ФІО 1.2]; <i>виконує</i> комплекс ранкової гімнастики з предметами (гімнастичною палкою, скакалкою)[2 ФІО 1.2] <i>добирає</i> з пропонованих вправ <i>і виконує</i> комплекс ранкової гімнастики без предметів [2 ФІО 1.2]; <i>добирає</i> з пропонованих вправ <i>і виконує</i> комплекс вправ біля вертикальної осі, гімнастичної стінки, дзеркала[2 ФІО 1.2]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова <i>і</i> словосполучення: профілактика захворювань, плоскостопість, зорові розлади[2 МОВ 1.1]	
Концентр «Фізкультхвилинки»	
<i>виконує</i> комплекси фізкультхвилинки для зняття втоми очей, м'язів шиї, тулуба, верхніх і нижніх кінцівок [2 ФІО 1.2], [2 ФІО 2.2] ; <i>виконує</i> артикуляційні вправи, пальчикові гімнастики [2 ФІО 1.2], [2 ФІО 2.2]; <i>виконує</i> в різному темпі ігрові вправи для м'язів тулуба, верхніх і нижніх кінцівок («Потягусеньки», «Сова та жайворонок», «Плавці», «Виростайко», «Канатохідці» та ін.) [2 ФІО 1.2], [2 ФІО 2.2]; <i>виконує</i> спеціальні вправи для очей («Кольорові сні», «Циферблат», «Коловерть», «Воротарі», «Спостерігачі», «Пальмінг» та ін.) [2 ФІО 1.2], [2 ФІО 2.2]; <i>виконує</i> вправи для концентрації уваги <i>і</i> координованості рухів («Заборонений рух», «Заборонена команда», «Дзеркало», «Хто уважний», «Рокіровка» та ін.) [2 ФІО 1.2], [2 ФІО 2.2]	Гімнастики <i>і</i> вправи для зняття втоми (активізація рухової функції та функції дихання; зняття статичного напруження; активізація кровообігу нижніх кінцівок; зняття зорового напруження; підвищення концентрації уваги, координованості рухів)
Концентр «Хореографія – мистецтво рухів»*	
<i>марширує</i> фігурно змієюю із різним положенням рук, із зупинками по звуковому сигналу [2 ФІО 1.1]; <i>виконує вправи</i> розходження четвірками [2 ФІО 1.1]; <i>підстрибує, рухає</i> руками зі зміною ритму за звуковим сигналом [2 ФІО 1.1]; <i>відтворює</i> рухи подані у зразку з певним ритмом з пришвидшенням <i>і</i> уповільненням [2 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> танцювальні кроки: па вальсу, українського танцю та 2-3 народних танців інших країн (за вибором	Рух у хореографічному мистецтві: колективно-порядкові вправи Ритмічні вправи Танцювальні кроки

учителя) [2 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> танцювальні рухи руками: руки на поясі ззаду долонями назовні (хлопці); кисті рук стиснуті в кулачок, великий палець закладений за пройму одягу (дівчата) [2 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> рухи руками у поєднанні з різними кроками під музичний супровід [2 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> танцювальні імпровізаційні вправи; елементи українських народних танців, народних танців інших країн, вальсу [2 ФІО 1.1]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: народний танець, вальс [2 МОВ 1.1]	
Концентр «Плавання»*	
<i>виконує</i> підготовчі вправи на суші (рухи ніг як у плаванні кролем на спині і животі, одночасні рухи ніг і рук як у плаванні кролем на спині і животі, дихальні вправи) [2 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> дихальні вправи у воді [2 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> рухи руками, як у плаванні кролем на спині і животі [2 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> рухи ногами, як у плаванні кролем на спині і животі біля нерухомої опори і в без опори [2 ФІО 1.1]; <i>грає</i> у ігри на воді з м'ячем і та інші без предметів за вибором учителя [2 ФІО 1.3]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слово: кроль [2 МОВ 1.1]	Підготовчі вправи Вправи у воді